

sen

R

Hist lit univ. notitia libror. 347.

~~347.~~

N. Libr. 7.

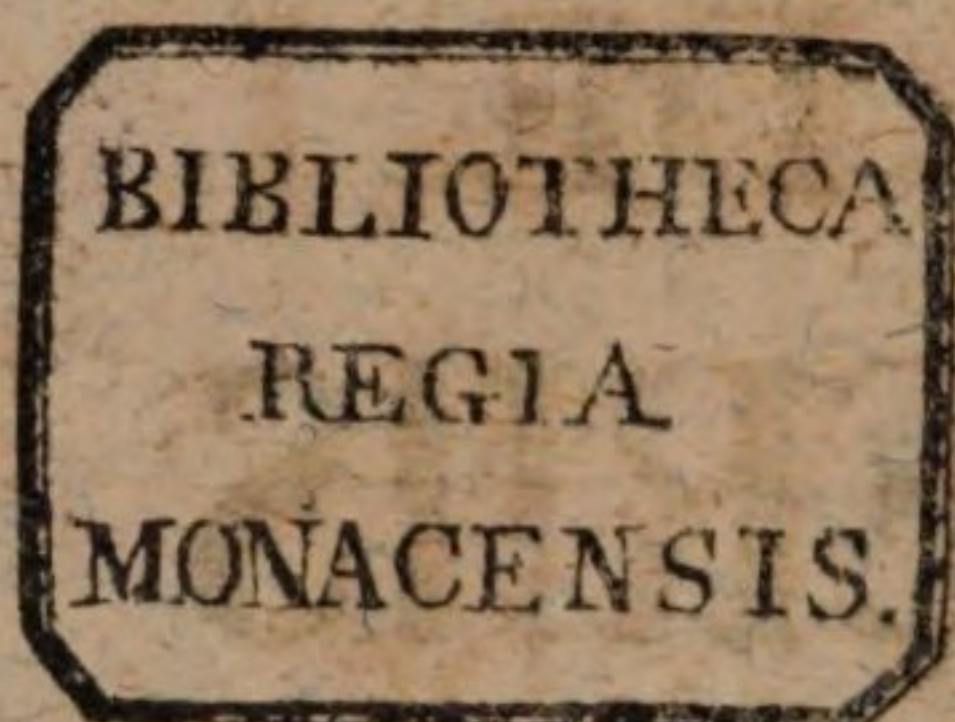
138

JOHANNES PETRI ANCHERSEN
D. J. U. Philos. & Eloqventiæ Prof. P. O. &c.
in Regia Univ. Hafniensi

COLLECTA
DE
CRITERIIS BO-
NI LIBRI.

HAFNIÆ & LIPSIAE,
OTTO CHRISTOPHORUS WENTZELIUS
Anno MDCCCXLVI.

Σὺν Θεῷ

DE

**CRITERIIS BONI
LIBRI**

PARTICULA I.

PRÆSIDE

**D. JOHANNES PETRO
ANCHERSEN,**

RESPONDENTIBUS

**LECTISSIMIS PRIMÆ LAUREÆ PHILOSO-
PHICÆ**

CANDIDATIS.

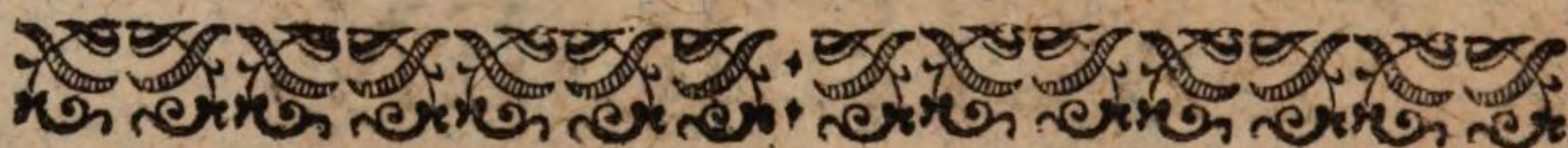
IN AUDITORIO SUPERIORI.

A. D. JUNII Ao. cldcccxl, H. A. M. S.

Imprimatur.

J. GRAMMIUS.

L. B.

um olim sumus Am-
stelodami, incidi-
mus in libellum
Gallicum, eo ipso
tempore manibus
operarum emis-
sum, atque a præ-
lo sudantem & madidum: RECUEIL
DE LITTERATURE DE PHILOSO-
PHIE ET d' HISTOIRE, in Octavo
ex Officina Francisci Honorati Anno
c1699. prodeuntem. In capite li-
bri exhibetur Dissertatio epistolica de
notis seu Characterismis boni libri. Res,
si quæ est, in humanis utilissima, pau-
cos, omni ævo, quod miramur, scri-
ptores invenit, qui id data opera po-
tissimum agerent, ut signa, criteria, &
præcepta nobis essent certa, quorum
ductu & auxilio delectum in tanta copia
A 2. & tur-

& turba, sub qua laboramus, librorum instituere ac habere quivis lector, atque adeo ipse statim judicare queat, num lectu dignus, utrum bonus malusve sit, qui obvenit, liber. Princeps hoc rei literariæ negotium, & vere caput, diu multumque in Scholis publicis Bibliothecæ Academicæ, ut debemus, versavimus, & plus forte operæ, quam expetunt tempora nostra, ne sic quidem satis commode nobis divisa, locavimus, dum aliarum in hac materia conatus executimus & comeditamur, dumque in id incumbimus potissimum, ut ad usum studiosæ juventutis meditati essent labores nostri. Idcirco primum gallicam hanc Anonymi epistolam, quæ Caroli Friderici BUDDEI Schediasma, de CRITERIIS BONI LIBRI, ad arbitrium & examen revocat, in gratiam auditorum, civitate latina donavimus; quod ex omnibus novissime hanc rem tetigerit, & quantum scimus eandem optime, minus licet composite, minusque luculenter, tradiderit. Nostra rursus ex diuturna observatione, ac meditatione (auctoritate namque non movemur) principia Philosophica & auxilia subjunximus, ut si non undique completa & perfecta, plana tamen & fructuosa omnibus sit doctrina-

doctrinæ hujus nobilissimæ explicatio. Nostros porro novos hujus anni Philosophiæ Colonos meditamentis artis disputatoriæ lustraturi firmaturique, commodissimum ducimus, necessariæ hujus & primæ Philosophiæ tyrocinio imbuere juvenum lectissimorum animos, nec per altiora Philosophiæ Juris Publici & Feudalis, ut in Solduriis nostris, juga ducendo, quod veteranum robur, & laboribus vigiliisque induratum postulat, majora viribus eorum imperare, atque adeo terrere potius quam excitare videamur. Quocirca, interrupto tantisper ultimo Observationum nostrarum de Solduriis agmine, Anonymum latina lingua loquentem inducimus, & ceu primam operis nostri partem, ejus epistolam Gallicam, latine versam, aptam Candidatorum nostrorum humeris materiam, præmittimus, interpretis hic fidi, ingenui propediem, si Deus voluerit, censoris partes acturi.

DISSERTATIO

de

Characteribus boni libri.

Expetis, mi Domine, judicium nostrum de characteribus boni libri.

A 3

Quæstio

Quæstio est difficilis: qvi placet, bonus liber est. Non opus est plura tibi dicere de hac re, & deberes eo in acquiescere, cum autem jubeas, pluribus nos hanc rem exponere, refragari non audemus.

Sunt Autores, qvi indicarunt nobis bonos & malos libros. Theophilus RAYNALDUS (de qvo vid. Bælius in Dictionario s. v. Raynaud.) Opus emisit, cui titulus est: *Erotemata de bonis & malis libris*, in 4to Lugd. 1653. Huic pretium conciliavit existimatio, quam sibi Sec. 17mo peperit Celebris Jesuita. MORHOFIUS (Polyhistor. Tom. I. pag. 192. ita de eo judicat: *Quod argumentum ipsi integrum volumen parere potuit, quamquam non aliter nisi morali ratione tractaverit.* STRUVIUS in *Introductione in notitiam rei literariæ* iisdem plane verbis utitur, suppresso tamen indicio loci, unde ea sumpsit. MORHOFIUS & BAILETTUS mentionem injiciunt cujusdam GABRIELIS PUHTHERBEI de *tollendis & expurgandis malis libris* Paris. 1549. Duobus a nobis memoratis junge POPE-BLOUNTIUM & Diariorum litterariorum scriptores, atqve ex illis delectum bonorum librorum disce. Sed, inqvis, Domine, non promisisti mihi dare Catalogum Autorum, qvi notitiam nobis dederunt bonorum

norum malorumve librorum; redeamus igitur ad Quæstionem propositam de Characteribus genuinis & notis, quibus bonus a malo liber distingvitur.

Data opera hanc materiam tractavit BUDDEUS in Dissertatione de Criteriis boni libri: utimur hoc Schediasmate, pro arbitrio addituri demturive quidquid proposito nostro utile judicamus.

Character I.

Si Autor celebris est ingenio & eruditione, & si constans & perpetua gloria ejus in orbe litterario.

Verus hic Character est, & tamen quis facillime in eo errare potest. In Criticis SCALIGERI, CASAUBONI, SALMASII *emunctæ naris*, ut dicitur, habentur: In historia dantur Autores, quorum vel solum nomen famam eorum libris conciliat. In Gallica Autoris nomine commendatur Præfidis THUANI: In Hispanica MARIANÆ e societate Jesu: Et inter nostri Seculi Historicos in Anglica RAPINI THOYRASII. Quis artes & studia concilii Ecclesiastici melius monstrat & excutit LENFANTIO?

Hoc vero Criterium locum non habet in Theologia & Philosophia; quia,

(*cum quot capita, tot sint sensus*) hic a se invicem discedant ob diversitatem Idearum homines. ARMINIUS, EPISCOPIUS, LIMBORCHIUS non placent Synodi *Dordracensis* propugnatoribus. CARTESIUS & GASSENDUS *Peripateticis* æque foetent ac SOCINUS CHAMIERIO aut TURRETINO.

Sæpe sæpius quoque contingit, nobilem & celebrem Autorem opus edere nullius pretii & notæ pessimæ: (v. *Langlet du Fresnoy*) quis unquam auderet CLERICO tribuere *Compendium*, quod sub ejus nomine prodiit, *Historiæ Universalis*? Qvis sustineret pronunciare eundem Autorem esse *Indagationis veri* (*Recherche de la Verité*) & *Institutionis doctrinæ Moralis*? Exactæ & amussitatæ ideæ, termini proprii, Lectorem rapiens justissima cura, amor veritatis, singulare digressiones evitandi studium, commendat priorem librum. Sed in posteriori tot gratias frustra quæsieris! Legistine illum librum? Evolve tantisper pag. 158. 159. Edit: Lugdunensis 1707. Et attornitus spectabis Philosophum, &, quod magis est, MALEBRANCHIUM inepte philolophantem, & absurda, tanta cum autoritate & pondere venditantem. Hinc ergo inferre licet, criterium hocce BUD-DEI pati suas exceptiones. Quod

Quod malum fatum est, ut scis;
Domine, plurimarum veritatum in sci-
entiis receptarum.

Character II.

Si ab universis laudatur Autor, &
si laudatores invenit probos.

Regula omnibus historiæ litterariæ
recentioris & hodiernæ studiosis probe
observanda.

BÆLIUS, MORHOFIUS, BAIL-
LETUS, TEISSIERIUS primi omni-
bus habentur, parta in historia littera-
ria gloria. Noli tamen credere, Do-
mine, hanc regulam nunquam fallere?
JURIÆUS, & multi viri probi & candi-
di (certe ita habentur a plurimis) BÆ-
LIUM ut hominem non multæ lectio-
nis historicæ, & minutuli Philosophi
Cartesiani, nomine & nota describunt.
Numquid inde pretio decedit operum
Bælianorum? Antecedens præpositio ve-
ra est, & factum non dubitabile, at-
que, ut veris vincam, quære quæso in
Bibliotheca CLERICI compendium
quod dedit Concionum Domini SAU-
RINI: de BÆLIO hic loquitur ut puero
elementario. Et tamen est eidem per-
suasissimum consequentiam hujus ante-
cedentis esse falsitatis manifestæ. Sed

quomodo hæc solvimus? En nodum difficultatis, Domine. Considerandus est imprimis laudantis vel vituperantis animus, & videndum perspiciendumque probe, quæ causa subegerit censo-rem ita judicare; num ipsius interfit; numque illi lis fuerit cum Autore, de quo judicat. Hic Cautor sæpius captus est, & judicia doctorum ambiguae sunt interpretationis. Hic, ut ulciscatur veterem injuriam, reprehendit, ille, ut laudetur, laudat. Hic ut civium rei-publicæ littariæ favorem sibi conciliet, & auram popularem captet, omnes, quotquot etiam sese scribenti obtulerint, promiscue laudibus & elogiis mactat. Ille Atlantis coeli eruditi instar, ut videatur scilicet sapere, dictatorio spiritu, & cenforio supercilio omnia carpit, omnes vituperat. Utinam censores literarii, & Ephemeridum scriptores a studio partium alieni, libros & scripta doctorum dijudicarent, & scapham scapham dicerent; sed quæ causa est, cur hæc negligant? Quo minus hæc agant, obstat lucri cupiditas, & quo plura divendere queant Ephemeridum suarum exemplaria, fidem venalem habent & cala-mum.

Cha-

Character III.

Si liber sæpius editus & in alias linguas translatus.

Multis tertia hæc BUDDEI nota obnoxia est difficultatibus, dubiis cincta. Sudavit prælum in malis juxta ac in bonis libris sæpius edendis. GVEVARRÆ *horologium Principum* in omnes pene linguas, quibus hodie utimur, translatum, & sæpe sæpius impressum, est tamen majus & nihili liber, repletus somniis, mendaciis, & imposturis. Opera SCALIGERORUM, CASAUBONI, SALMASII, non repetitis editionibus, toties prodire ac THOMÆ a KEMPIS de *imitatione Christi* quem GERSONI tribuunt, & *exercitia spiritualia* IGNATII LUYOLÆ. Sicut precationum formulæ communiter, & libri ascetici, sese præ aliis jactare queunt, quod sæpius exercuerint præla, ufferint officinas. Centum fabulæ Reginæ Navarræ: BEROALDI *Compendium felicitatis*, (libellus gallicâ lingua nequam & nugatorius, vulgo *moyen de parvenir*,) Opera FRANCISCI RABELÆSII sæpius gemere fecerunt præla, quam Opera FABRICII, LACROZII, LENFANTII, SAURINI & CLERICI. Si causam quæris? in promptu

tu hæc est, quod longe major est numerus eorum, qui ridicula illa & ludicra legunt, quam qui serio ad studia sese totos conferunt. Hæc nobis in memoriam revocant ea, quæ mihi olim dixit Dominus CHAUVINUS Philosophiæ Professor: sermo erat nobis de tristi statu litterarum in certis quibusdam regionibus: narravit nobis, quod, dum versaretur in Batavis, aliquando obtulerat librario Physicam, quam typis maturam paraverat. Interrogatus a Typotheta, num sciret cantilenas componere, cum pernegasset se carmina factitare, responsum tulit a mercatore cantilenarum: hoc me male habet, si velles ludicra carmina facere, lucrum, quod inde mihi certum promitto, me impelleret pretium laboris tui dapile persolvere. *O tempora!* Dominus Vignolius, doctissimus Chronologus, emtorem non invenit, qui impensas faciat in Chronologiam illius judaicam, dum sese ultro offerant isti M. B. qui *Quindecim matrimonii gaudia* typis mandent. *O Mores!* Concludimus ergo, hoc etiam BUDDEI Criterium oppositionibus & dubiis patere.

Cha-

Character IV.

Si liber rarus neque ita ubique obuius.

Excipit tamen ab hac regula ipse **BUDDEUS** libros Carnificis manu combustos aut proscriptos damnatosque. Omnino, fatemur, Domine, nobis displicet hoc Criterium. *Doctrina curiosa* Patris **GARASSI**, & cetera ejus opera nullius pretii sunt, & pessima, neque tamen teruntur omnium manibus, & hoc justum fatum est plurimorum malorum librorum: Raro in manus nostras incidunt Atheistici, Naturalistæ, Sectarii libelli, an eo sunt meliores? Bona pars utilium librorum satis frequens est, dum latent & raro inveniuntur mali, tenebris suis dignissimi. Ratio in proclivi est, boni libri sæpius prodeunt, vino vendibili non opus est suspensa hedera, mali & pestiferi semel, ad summum bis, (idque ipsum nimium est) excuduntur. Ante omnia observa, quæsumus, tertiam **BUDDEI** regulam huic, de qua hic agimus, e diametro esse oppositam.

Character V.

Si Autor multum temporis impendit in libro conscribendo.

Hæc observatio est incerta. Dantur
Auto-

Autores, qui in opere componendo plures annos diem noctemque defudarunt, & in eo limando ingens temporis spatium posuerunt, tamen nascitur ridiculus mus, & opus, quod in spongiam incumberet, dignum. Diutissime in *Puella Aurelianensi* ingenium fatigavit CAPELLANUS, ut Poëma ederet miserum, de quo contemtim canit BOILAVIUS (Sat. IV. v. 97. &c.)

- - - Ses vers & sans force &
sans graces

Montez sur deux grands mots, comme
sur deux échasses

Ses termes sans raison l' un de l' autre
écartés

Et ses froids ornemens à ligne plantes.
hoc est: Versus ejus, vigore, ingenio & lepore destituti, duobus, ut plurimum, sublimibus vocabulis velut grallis, innixi, feruntur, verba hinc & illinc disjecta, quin & phrasæ inornatæ ac frigidæ, ægre carminis ruinam fulciunt.

Videmus interim opera, impetu quodam & celeriter effusa, haud raro suffragia mereri publica. Responsio BÆLII ad MAIMBOURGII Historiam Calvinismi longe minori, quamvis temporis spatio (15 nempe dierum exarata) pluris habetur, quam JURIÆI. Tam cele-

celeriter & rapide scripsit SALMASIUS, ut *libros vomere* diceretur. Properans & festinans calamus certabat cum iudicii acumine, ingenii vigore, memoriae felicitate; Ingens ubique eruditio commendat omnia ejus opera. Miraculo proximum, qui intra tantillum temporis spatium, tot res tam elegantes & pulchras potuerit producere! Autorem tibi nomino BAILLETUM *Censurae Eruditorum* Tom. 2. Art. 511. de Criticis Grammaticis; ibi fontem inveneris, unde mea hausi. Nimium tamen illi ne crede in omnibus, quippe quem in *Anti-Bailleto* non infeliciter refutavit MENAGIUS Cap. 2. & 31. ubi purgat SALMASIUM, & in omnibus contra BAILLETUM defendit. De SALMASIO ita MORHOFIUS *Polyhistor.* pag. 316, Tom. I. *ut enim extemporalis fuit in omni lectione sua, omniaque, prout semel conceperat, in typographiam miserat, ita vix credibile est eum epistolas descripsisse.* BALTHASAR BECCHERUS in scribendo *mundo fascinato* satis multum temporis posuit, nec mitius tamen idcirco, aut benignius de ejus opere judicandum. De Medico DALECAMPIO judicat BAILLETUS *Cens. Erud.* Tom. I. pag. 137. ed. in 4to Amstelod. 1725. Versionem ATHENÆI latinam neque meliorem aut exactio-

exactiorem dici posse, quia 30 annos in illa facienda & lambenda posuerit. Recte pronuntiat in dict. BÆLIUS §. *Linacer. Nimia curatura & lima sæpius frangi opus.* Hæc itaque BUDDEI regula cum grano salis, ut dicimus, & prudenter erit adhibenda. Non repetam tibi, quæ hac de quæstione dixit BÆLIUS. Est tibi ad manum: Evolve, & faciet tibi fatis.

Character VI.

Si ætate provectior Autor.

Prærogativam libro quidem largitur maturior Autoris ætas, si umbraticô pulvere aspersus 30 aut amplius annis impallescent studiis inter libros consenuerit, nil nisi limatum & omnibus numeris absolutum, inqviunt, scribere aut edere potest. Non tamen ubique regnat, aut in omnes valet hæc regula. BAILLETUS in *Pueris claris* satis longum Catalogum nobis nectit multorum celebrium eruditorum, qui præcoces ingenii fructus eosque gratissimos tulerunt. PASCALIUS suo ipsius exemplo monstrat, iudicium & ingenium non semper expectare annos, imo sæpiusculæ eos antevertere in maturis fructibus producendis. In promptu est, & sponte se nobis sistit satis magnus numerus scriptorum,

CANIS

canis adspersorum, quorum opera ne
titivillitio, aut Cassa nuce quidem, em-
sitavaris, ut loquitur Plautus, vel ut de
pessimis Poëtis canit BOILLAVIUS:

Dont les vers en Paquets se vendent
à la livre.

Sed hic distincte agendum. *Qui bene
distingvit, bene docet.* Poëta juvenis me-
lior est quam senex. Hanc veritatem
probe perspexit HORATIUS. Frigida
Senectus non potest producere versus,
nisi nive Gallica frigidiores, quique
congelare lectores, & somnos inducere
valent, *Horatius lib. 1. Epist. 1. v. 7.*

Est mihi purgatam crebro qui perfo-
net aurem

Solve senescentem mature fanus e-
qvum, ne

Peccet ad extremum ridendus, & ilia
ducat.

Natura facit Poëtam, illa ignem &
inventionem imaginationemque, quæ
fascinat lectorem, ministrat. Si tardo
pede adest Senectus, tardat naturæ vi-
gorem, ingenii gratiam minuit.

Relinquenda aliquando est Poësis,
quam, ubi juveniles anni nos relique-
rint, res suas sibi habere jubeamus.

B

Horat:

Horat: de Arte Poët. v. 175. &c.

Multa ferunt anni venientes commo-
da fecum

Multa recedentes adimunt: ne forte
seniles

Mandentur juveni partes, pueroque
viriles.

Semper in adjunctis, ævoque mora-
bimur aptis.

Ast in Historico ætas inducit expe-
rientiam, diligentiam in conquirendis
rebus gestis, & ordinem in disponenda
historia & *sic de ceteris*. Ubi nomen in-
crebrescit *pueri*, *Appollinis Gallici* vocitati,
vero autem nomine, BEAUCHASTE-
AU, ipsa ætatula commendantur opera
ejus Poëtica. Sed hæc ipsa Autoris pue-
ritia, sinistra jure provocasset Doctorum
judicia, si idem suscepisset scribere gra-
vem concilii cujusdam historiam, cum
ejusmodi opus plurium annorum postu-
let operam & diligentiam.

Character VII.

Si est Opus posthumum.

Adjicere debuisset necesse esse in-
quire & cognoscere, apud quos deli-
tuerit, quorumque in manu fuerit opus
posthumum, quive ejus sit editor?

Cha.

Character VIII.

Si patria scriptori est morum doctrinæque elegantia exculta & studiorum gloria illustris.

En ultimum Criterium æque incertum & dubium, ac priora omnia! *Quære cujus gentis sit Autor?* Helvetiorum gens, (durum in armis genus &, uti vulgo habetur, stupidum) virum tulit, qui amoenissimum Poetam Gallum elegantiam Atticam doceret, & carminum sermonumque BOILAVII vitia detegeret, ac emendaret. LEIBNIZIUS æquat, si non superat, judicii acumine Anglum NEUTONUM. BROCKIUS Hamburgensis, non infelici successu, Galliarum Poetis palmam dubiam reddit. BUHURIUS semetipsum omnibus ridendum propinat, dum quæstionem movet: *num ulli unquam Germano tribui queat laus aliqua ingenii*, ut meritus erat, a multis exceptus, & inter hos rectissime a CRAMERO castigatus in *Vindiciis nominis Germanici contra quosdam obtrectatores Gallos*. Berol. 1664. Adi ante omnia libri pag. 5. Cramerum, tamen ipsum plagii culpa non vacare, ad REALEM DE VIENNA nostrum annotatum. Miramur BUDDEUM heic loci, cum puchre admodum arrideret

B 2

occa-

occafio, hujus rei nullam injeciffe mentionem. Et hi generales Characteres funt, quos adducit BUDDEUS, notam autem peculiarem boni libri ponit.

Si clarus librarius eum vulgavit.

Hoc Criterium verum judicamus. Editiones Græcæ ROBERTI STEPHANI omnibus doctis placent, & quantivis pretii funt; neque unquam erraverit, qui librum, quemcunque etiam, infigne Stephanianum in fronte gerentem, coemerit, cum nullum unquam librum nifi probæ notæ typis mandaverit. Insignia nobiliffimorum Typographorum videantur apud BAILLETUM Cens. Erudit. Par efto judicium de editis, & prælo commiffis a COMMELINIS, MANUTIIS, PATISSONIIS & CAMUSATIS, ita ut, de Chalcographo ultimi nominis percrebuerit: certiffimum effe boni libri indicium, fi prodiffet ex officina CAMUSATI. BAILLETUS ut fupra Tom. I. pag. 186 ex Edit. Amft. 1725.

Linquimus BUDDEUM, & fupplemus, quod in criteriis ejus deeffe videtur, & primum, quod ponimus, hoc eft.

Citerium I.

Haud temere victus quærendi gratia fufcipienda fcriptio. Qvi

Qui scribit propter FAMEM & non propter FAMAM, nunquam operæ pretium Autor fecerit, ut impleat paginas, earumque numerum augeat, laborat; non vero ut scripta emendet, & inutilia circumcidat. In hoc censu famelicorum scriptorum CARDANUM ponit BÆLIUS in Dict. Paupertas, & largitor venter, expedit ingentem librorum, quos, scripsit numerum. Unde nemini miraculo esse potest, qui sint obsecuri, verbosi, *indigesti*. Et quæ, quæsumus, alia causa subesse potest, cur post revocationem Edicti Nannetensis tot frivola & inepta scripta contra Gallos prodierint in Hollandia? si non misera & famelica conditio tot e Gallia profugorum ejectorumque hominum. Qui scribit ut habeat, unde vitam sustentet, non satis temporis locat in bene meditando, disponendo, limandoque quæ exaravit, & metu imminentis inopiæ alienatus animus, urgentisque necessitatis terrore obsessus, non totus ad opus rite perficiendum transferri potest. Judicare licet de Scriptoribus, quod de suis Philosophis in specie dixit sapiens Ittalus: *Primum ditari oportet, postea philosophari.*

Omnes quoque, qui animum ad
scribendum appellant, regulam debent
observare BOILAVII, quam Poëtis præ-
scribit Art. Poët. Cant. IV. v. 113. &c.

Travaillez pour la gloire & qu'un for-
dide gain,
Ne soit jamais l' objet d'un illustre
Ecrivain.

Je fais qu'un noble esprit peut sans
honte & sans crime,
Tirer de son travail un tribut legiti-
me:

Mais je ne puis souffrir ces Auteurs
renommés

Qui dégoutés de gloire & d'argent
affamés

Mettent leur Appollon au gage d'un
libraire,

Et font d'un art divin un métier mer-
cenaire.

Hoc est: Scibite gloriæ causa, ut
sordidum lucrum nunquam meta sit la-
borum scriptori claro. Scimus equidem
nobile ingenium, sine rubore, & pec-
cato frui posse pretio laboris sui justo &
legitimo. Illos vero, quantumvis cele-
bres, Autores ferre nequimus, qui glo-
riam

riam fastidientes & pecuniæ avidi, Apollinem suum mercenarium faciunt ac librarii mancipium, artemque divinam in turpe convertunt mangonium.

Criterion II.

Liber nil debet continere nisi quod promittit titulus.

Hoc vitium est plurimorum scriptorum, vana, superflua, infima quævis cum pulvisculo excutere. Autor, qui lectores avet allicere & attrahere, hos scopulos debet evitare. BAILLETUS dedit nobis vitam RENATI CARTESII, huic peccato obnoxiam. Sequitur minuta quævis, ac venatur inepta, notatus hoc nomine satis luculenter a quodam Academia Regiæ Parisiensis socio. Promittit historiam vitæ CARTE-SII, & prolixam tædiiqve plenissimam nectit fabulam bellorum Bohemiæ, Ungariæ & obsidionis diutinæ Rupellensis. Cui usui? Quid hoc ad CARTESIUM? cum his bellis volo tantum, & spectator interfuerit. Quid refert lectorem docere: Philosophum ut plurimum amictu & vestitu viridi usum. Cui usui do-

Etis esse potest Observatio: Uxorem REGII non permisisse viro suo officiose adire & alloqui CARTESIUM, quod jam octavum mensem & duas septimanas uterum ferret, &, ob imminentes partus dolores, mariti ope atque auxilio indigeret. Vides hic scopulos & acroceraunia, in quibus naufragium patiuntur imprudentes historici, qui nesciunt cernere & judicare, quæ adferenda, quæ prætereunda sunt, neque *dicenda tacendaque callent.*

Quinam igitur, quæris domine, est bonus liber? Qui delectat, placet, & ex quo plurima discere queas. Inter optimos profanorum Autorum est PLINIUS SENIOR, cujus historiam naturalem MOTHIVS VAYERIVS appellare solebat Bibliothecam pauperum (v. Epistolas Patini, atque Esprit de Gui Patin p. 19.)

Præcipuum vero indicium boni libri est

Citerium III.

Si bene scriptus, & probe est compositus.

Homo

Homo qui male sensa dicendo exprimit, qui obscurus est in dictione, non potest non tædio & odio esse lectori. Officium & virtus in opere primaria scriptoris est, bene dicere, perspicuitati studere, ordinem servare, & nunquam limites a se ipso præscriptos transgredi. Fœcundum & fertile est nostrum seculum bonorum scriptorum. Scriptor, cujus epistola *dedicatoria*, ut dicimus, male est tornata, cujus præfatio male composita, usque adeo nauseam movet & creat lectori, ut haud facile sustineat legere illum librum, quem credere cogitur æque insipidum esse aut ingratum, ac fuit ipsius præfatio. Idem mihi accidit sumenti in manus *delineationem Religionis naturalis* WOLLASTONI. Legi præfationem interpretis. Quam misere scripta! &, quod ridiculum maxime est, videbis in præfatione Autorem paratragædiare. Illum mihi horrorem incussit præfatio, ut ipsum librum adire & legere nunquam hætenus animum potuerim inducere.

Sed satis de *criteriis boni libri*. Adjiciam unicam quæstionem; Num aptior ad scribendum bonum librum coelebs, quam mari-

us doctus? Pro conjugio scriptoris milit-
 tant plura & fortissima argumenta. BÆ-
 LIUS omnia exposuit capite de USSE-
 RIO, in Dictionario, occasione dictorii
 a Jesuita GARASSIO prolati. Curis li-
 beratus domesticis doctus, quas ei leva-
 re potest uxor, melius studiis litare po-
 tis est quam cœlebs, qui cogitur de
 omnibus circumspicere, & solus sibi pro-
 spicere: Nisi ita sit a divitiis instructus,
 ut queat alere fideles ministros, & in
 eos devolvere curas, quanquam & sic
 cogitur perpetuo, ne ab eis circum-
 veniatur, observare. *Alias plura.*

Vale.

Σύμ. Θεω

DE

**CRITERIIS BONI
LIBRI**

PARTICULA II.

PRÆSIDE

**D. JOHANNES PETRO
ANCHERSEN,**

RESPONDENTIBUS

LECTISSIMIS PRIMÆ LAURÆ PHILOSOPHICÆ

CANDIDATIS.

IN AUDITORIO SUPERIORI.

A. D. JUNII Ao. cldcccxliv. H. A. M. S.

Imprimatur.

J. GRAMMIUS.

A.D. 1644. H. A. M. S.

Qvæst. I.

Num justum & adæqvatum
criterium sit boni libri ; SI
PLACEAT? p. 6. Diff. I.
Neg.

Proxime interpretem egimus *Perpen-*
Dissertationis Gallicæ DE *satio parti-*
CHARACTERIBUS BONI *culæ pri-*
LIBRI, supereſt alteram partem pro- *mæ hujus*
missi impleamus, notasque aliorum *Disserta-*
excutientes atque explorantes censu- *tionis.*
ram ipsi auspicemur. Ea scilicet,
qvæ sibi in BUDDEUM sumſit, no-
bis in se permittat Dissertationis epi-
ſtolicæ autor; hæc enim fati scripto-
rum omnium lex est communis:
scripta, simul ac sunt edita, ſtatum
mutare, patria potestate autoris exi-
re, ex arbitrio lectoris pendere, at-
que adeo, quemcunque invenerit
lectorem, eundem etiam cognito-
rem & judicem sibi ferre. Lustra-
bimus idcirco, non operose, ne frau-
dem

dem legi, quam omni ope perferre
adnitor, faciam, sed *simpliciter*, in
usum lectissimorum laureæ primæ
philosophicæ candidatorum, quam
toga latina superius donavimus,
Dissertationem DE CRITERIIS BO-
NI LIBRI.

Et qui-
dem pri-
mi chara-
cteris
anonymi

Et ad ipsum illud exordium ano-
nymi statim monemus: summam
universimque verum quidem esse
illud, quo orditur Dissertationem: *Ex-
petis, mi Domine, iudicium nostrum
de characteribus boni libri. Quæstio
est difficilis: QVI PLACET BONUS
LIBER EST.* Non opus est plura ti-
bi dicere de hac re & deberes eo ac-
quiescere. Liber etenim illi certe,
cui placet, bonus habetur.

qui nul-
lus.

Ictum vero non perfert hæc re-
sponsio, & adhuc restat ratio quæ-
renda: cur placeat ille liber?

Causæ oc-
cultæ ex-
fulare de-

Non eqvidem ignoro dari haud
raro in rerum natura nonnulla, quæ
sta-

statim placeant, quamvis causam hujus in nos excitati motus & affectus ignoremus, atque adeo etiam in libris legendis usu nobis venire posse, quod de se fatetur Poeta:

bent in
Philoso-
phia.

*Non amo te, Sabidi, nec possum
dicere quare.*

*Hoc tantum possum dicere: non
amo te.*

Gallos etiam hodieque suum illud: *nescio quid*, haud raro causæ loco adferre atque crepare; interim cum discrimen illud doctum indoctumque inter; quod ille causas rerum cognoscat, hic ignoret & negligat, stirpitus per usum causarum occultarum loco rationis sufficientis, physicis antiquis familiarem, exigatur, atque tollatur per illud *nescio quid*, insuper corvos hiantes deludit hæc auctoris regula; nam qui uni placet liber, displicet alteri, & quisque lector pro ingenio suo, cum non paucis obscæna imo impia placeant, bonum librum judicaret, proborum omni-

omnium sententia, æternis tenebris
damnandum & flammis adolendum
ultricibus.

Qualis es-
se debet
verus
character
boni li-
bri.

Dabimus, bono cum Deo, postea
illam boni libri notam, eamque il-
lius virtutem denudabimus, quæ
nos inscios etiam & cæcos, quo-
dam velut fascino, in amorem sui
rapit, hic autem aliorum regulas
examinamus, non nostras prodimus.

Qvæst. II.

Num primus BUDDI character, p. 7. superioris Dissertationis: *Si autor celebris est ingenio & eruditione, & si constans & perpetua gloria ejus in orbe literario: veri nominis sit nota boni libri? Neg.*

Fama au-
toris non
facit bo-
num li-
brum.

Subtiliter satis a radicibus crite-
rium hoc limat autor, & exemplis
docet, exceptiones suas pati hoc
BUD.

BUDDEI criterium, dubiis adeo non paucis esse obnoxium; ast non opus habuit observationem suam claudere, quasi ægre ferret, hanc regulam inter curva subire, tristi hoc epiphonemate: *Quod malum factum est, ut scis, domine, plurimarum veritatum in scientiis receptarum.* Longe commendatior sit licet scriptor, senatus literarii & censorum eruditorum præjudicio, attamen cum nemo mortalium, ut proverbio dicitur, omnibus horis sapiat, atque doctissimo etiam somnus & senium inopinanti qveat obrepere, tantum abest veritatem hujus criterii agnoscam, ut potius inter *præjudicia*, Philosophis quæ audiunt *autoritatis*, illud rejiciam, neque omnino notæ veræ & interioris, *essentialis* dicerent philosophi, ut omnes ceteri sunt BUDDEI characteres, nomine dignum judicem;

Talem enim boni libri notam quæ- Ex seipso
rere debemus, quæ sine omni appa- cognosci
ratu externo ex historia literaria o- debet li-
ber.

C

pero-

perose petendo aut aliunde arcessendo, unicuique legenti, amicæ modo mentis potens sit, & lingvæ, quæ scriptus liber, peritus, de bonitate atque utilitate ejus certum & indubitabile profiteri potest indicium.

Qvæst. III.

An criterium boni libri sit, qui secundus BUDDEI character, si autor ejus ab universis laudatur & si laudatores invenit probos p. 9. Neg.

Celebritas autoris non est nota boni libri.

Commendat hunc characterem autor noster ut regulam omnibus historiæ literariæ recentioris & hodiernæ studiosis probe observandam, idque non injuria, prudentius vero postea eundem vellicat eumque nonnunquam fallere recte observat. Plane & aperte dicam: anceps & difficile est hoc criterium, atque multum ab impossibili ducit. Nemo mortaliū laudatur ab omnibus, ne Jupiter

ter quidem, ut dixerunt veteres,
omnibus placet, bonus quantumvis
& egregius scriptor laudatur ab his,
culpatur ab illis, ambitio diffidens
mortalium aut gratiæ subscribit aut
odio suo; recte porro perdocet au-
tor noster hic *cautorem sæpe captum*
esse & judicia doctorum ambiguae
esse interpretationis.

Non æstum suum explicat, ne-
que *nodum*, ut ait, *difficultatis* solvit:
considerandum esse in primis laudan-
tis & vituperantis animum & viden-
dum perspiciendumque probe, quæ
causa subegerit censorem ita judicare,
num ipsius intersit; num illi lis fuerit
cum autore, de quo judicat. Unde,
quæso, hoc discat lector? tyroni &
juveni ut illa sit fatorum, irarum,
cupiditatum, quæ calamum eorum
regunt, in omnibus & singulis scri-
ptoribus rei litterariæ notitia non o-
ptari nedum sperari potest; vix ipsis,
qui in voluminibus Diurnorum lite-
rariarum operosis & spissis conse-
C 2 nue-

Anonymi
hæsitatio
circa hoc
criterium.

nuerunt, Doctoribus datum, latentes factionum, turbarum & judiciorum diversorum in Republica literaria causas cæcasque & varias laudatores inveniendi artes vestigare & cognoscere. Non recta via & brevissima neque per tuta itinerum compendia librum lecturos ad illius cognitionem ducunt, qui prius e tumultuoso censorum literariorum genere jubent eos judicia de autore libri petere, deinde apud alios ejusdem professionis iudices de priorum iudicium integritate & moribus sententias exquirere. Censuram hodie invadunt sine discrimine docti atque indocti, & ex ingenio suo de scriptoribus judicant. Oculatior sit necesse est Argo, qui improbos a probis valeat discernere. Nulla profecto, me iudice, præter facultatem fidi recensens, Ephemeridum & Diurnorum autoribus danda esset jurisdictio, nisi in fures literarios, quos plagiarios dicimus, mendaces atque calumniatores manifestarios.

Ita

Ita certe horreo sententiam ferre de alterius arte & opere, ut in hoc gravissimo, in quo versor, negotio nullius secus scripti exemplum proferam in medium. Exemplum sunt odiosa, neque satis translucet regulæ cujuscunque veritas, ni sine omni exemplorum ope queat perspicui atque comprehendi. Male idcirco in turbidum & infestum historiæ literariæ mare mittimus juvenes, qui nondum proprio cortice natum didicerunt.

Regulis
non
exemplis
niti decet.

Melius & sapientius instituerunt majores nostri, ut esset studiosis juvenibus, e Professorum quem legerent ordine, præceptor privatus, cujus consilio, ut in aliis omnibus, ita in selectu librorum legendorum uti possunt.

Ufus Præceptoris
privati.

Magnus eqvidem usus judiciorum in historia literaria est firmatæ in eruditione ætatis viris, exilis aut nullus juvenibus, qui quomodo aliorum judicia explorare & sollicitare vale-

Juvenes
parcius
assuescant
judicio
aliorum
uti.

ant, ni cæcæ aliorum auctoritati se-
se credere velint, anteqvam ipsi re-
cte judicare qveunt, non video.

Vitia hu-
jus cri-
terii.

Adventitium præterea & exter-
num, ut cetera BUDDEI, est hoc
librum cognoscendi auxilium, quem
opinionem alterius ponderare non de-
bemus, quique demum vere notus
nobis erit, cum per nosmetipsos il-
lum ex ipso cognoverimus. Ut præ-
teream inobservatum Censori erro-
rem BUDDEI, ex uno geminum
conficientis criterium, nam verbis
solum non re differunt: *Si autor ce-
lebris est ingenio & eruditione, & si
constans & perpetua gloria ejus in orbe
literario, atque: Si autor ejus ab uni-
versis laudatur & si laudatores inve-
nit probos.* E fructu judicamus de
arbore, & malo autorem mihi ex
opere commendatum habere, quam
librum auctoris nomine.

Qvæst.

Qvæst. IV.

An verus character boni libri
sit, qvi tertius BUDDEO,
qvod sæpius editus & in alias
lingvas translatus? p. II. Neg.

Idem usus, eadem ratio, idem vi- Fortuna
non sem-
per re-
spondet
merito li-
bri.
tium est hujus criterii & priorum.
Fati, qvod habuit liber, non ipsius
libri signum est repetita sæpius edi-
tio & frequens scripti in alias lin-
gvas migratio. Et, qvæ est huma-
ni ingenii perversitas, haud raro bo-
nus & utilis liber spernitur, neque
emptorem facile invenit, dum malus
& noxius editorem ditat, &, qvod
delectet, agminatim, ut habeant
qvo tempus fallant, plurimos emto-
res cogit. Officinæ librariæ, ut hu-
mana omnia ancipitia sunt, erro-
rum, voluptatum & vitiorum non
minus ministræ, quam veritatum,
virtutum & pietatis tibicines cluent,
qvoque pejor hominum vita qvoti-
die ingravescit, eo major frequen-
C 4 tiorque

tiorque proventus librorum turpificatorum; neque magis occupant & fatigant scribentium animos, operarum manus, ut recte observat censor Gallus, quotidiani usus libri utiles, quam fabulæ Milesiæ, cantilenæ & fescennini versus, libidinum irritamenta.

E libris
indolem
gentis li-
cet per-
spicere.

Rectissime veteres dixere, orationem esse imaginem animi, quod ad librorum in terris nonnullis copiam haud inficete trahi posse reor: ut nequitiam & molles mores gentis e nutricatu venereo, ipso, ut dicit Plautus, horreo, prodeuntes libri arguant certissime: imbecillitatem judicii & impotens inclarescendi studium in alia prodant numero innumero & genio sinistro coacervatim quotannis protrusa in publicum volumina: sicut contra modesti & famæ prudenter inseruentis signum est temperantior librorum etiam bonorum & utilium editio. Verbo: librariorum quæstum ex illo libro uberrimum docet hoc criterium
BUD-

BUDDEI, non vero ipsam, de qua sermo est, scripti præstantiam.

Qvæst. V.

An *liber rarus neque ita ubique ob-*
vius, qui character IV. est
BUDDEO, p. 13. semper
est bonus. Neg.

Signum hoc boni libri, a BUD-
DEO positum, probe ad rationem
perpendit Anonymus, & numero
characterum boni libri ejicit hoc-
que & proxime superius criterium
ut adversis frontibus secum pugnan-
tia male componere BUDDEUM
recte docet, non opus itaque hanc
cramben recoquere, præcipue cum
non ipsius scripti, sed tantum ejus
editionis rationem reddat.

Recte a
Censore
rejicitur.

c 5 Qvæst.

Qvæst. VI.

An ille liber bonus sit, *cui con-*
scribendo multum temporis impen-
dit autor, ut vult BUDDDEUS
 caractere V. p. 13 Neg.

Malis et-
 iam libris
 patrocini-
 natur.

Bene satis & egregie hanc boni
 libri legem cribravit quoque censor
 noster, & vanam atque incertam
 eandem esse liquido monstravit. U-
 nicum hoc addo argumentum, quod
 ancipitis libræ examen aperte depri-
 mit, quod nempe, si ratum & acce-
 ptum esset omnibus hoc boni libri
 indicium, nullus porro malus prod-
 iret in orbe liber, cum in potestate
 autoris sit, eique, ut detegi & depre-
 hendi fraus nequeat, ita sit relictum,
 partum ingenii sui, abortivum quan-
 tumvis & infantem, si solam specta-
 veris ætatem, in virum, quin imo
 senem, commutare, hoc est, strenue
 mentiri, & quot velit annos labori &
 operi, quod emittit, tribuere. Ce-
 tera, vid. pag. cit.

Qvæst.

Qvæst. VII.

An bonus liber sit, *cujus auctor
etate est provectior.* BUDDDEO
VI. character p. 16 Neg.

Et hic etiam ita pulchre censuram Ætas au-
toris ad
qualita-
tem libri
non facit.
exercet anonymus, probe notans
nonnulla studia certis hominum æta-
tibus propius convenire, quam aliis,
ut poësin juvenili, *cujus fervet san-
guis*, historiam senili, maturioris
per annos & usum judicii. Lecto-
ri perinde esse potest senexne an ju-
venis librum scripserit, dummodo
ita sit compositus liber, ut, quod
qværit, in eo possit invenire. Et,
ut est inter sententias SENECAE &
P. SYRI 700. *Sensus non ætas invenit
sapientiam.*

Qvæst. VIII.

An probæ notæ liber sit, *qui
posthumus est*, ut l. VII. affir-
mat BUDDDEUS, p. 18 Neg.
Sen.

Opera
posthuma
plerum-
que im-
perfecta.

Sententiam BUDDEI amplecti
quodammodo videtur autor noster,
modo nobis constet, *apud quos deli-*
tuerit, quorumque in manu fuerit
opus hoc posthumum, quive ejus sit
editor. Ast mihi longe alia mens
est. *Timeo Danaos & dona ferentes,*
speciosis vel etiam encomiis onera-
ta opera posthuma; plerumque e-
nim orba parente suo scripta adhuc
crescentia, rudia & mediis velut in-
cudibus ablata sunt, quibus defuit
lima ultima. Utque propinqvorum
quantumvis fidelium cura in liberis
educandis nunquam æquat illam
propriorum parentum sollicitudi-
nem, ita editoribus scripti non ea
aut potestas, aut emendationis so-
lertia in relictis aliorum scriptis evul-
gandis, quæ ipsis autoribus.

Qvæst. IX.

Num libri boni indicium sit,
si patria scriptori est morum do-
ctrinaeque elegantia exculta & stu-
diorum

diorum gloria illustris, qui ultimus est & VIII. character in genere boni libri BUD. DEO, p.19 Neg.

Ordine & e sententia nostra hoc quoque criterium in dubium vocat autor Dissertationis epistolaris, a nobis antea versæ. Patriam scriptoris causam boni libri facere, idem est ac damnare ceterarum regionum ingenia, aut dijudicare causam audita tantum parte altera. Proventus magnorum ingeniorum in hac vel illa gente major esse potest, aut certe major iis inclarescendi facultas, attamen inde non licet argumentum ducere: bonos esse omnes, qui ibi scribuntur, libri: ceterarum gentium hebescere ingenia, tanquam locorum fortuna non sua premeret homines, atque subinsulsa essent omnia eorum scripta. Ego autem librum in terra, literarum gloria minus celebri, scriptum plerumque antefero operi autoris, politioris etiam

Patriæ celebritas non libro conciliat auctoritatem.

etiam gentis, hac præcipue de causa, quod hic, ut in luxuriantibus pratis, ingenio magis indulgeant scriptores, illic, ut in agro minus fertili, firmior temperato humore, iudicio scilicet subactò, lætiorque veniat fructus.

Qvæst. X.

Num bonus dicendus ille liber, quem *clarus librarius vel typographus vulgavit*, pag. 20 Neg.

A librario
pretium
non præ-
stantiam
mutuatur
liber.

Singularis hic est BUDDEI character, cui avide subscribit autor, BAILLETI in primis autoritate inductus. Namquamvis commendare editionem boni libri queat nomen docti probique typographi, non tamen bonum librum facere potest, ut nihil dicam, hodie, nigris cymis simillimos, in illa arte STEPHANOS, MANUTIOS, TURNEBOS, CAMUSATOS desiderari, & pau

& paucissimos esse æternos, ut dicimus, & ejusdem semper, pro vicissitudine sæculi, utilitatis libros; pretium ideo conciliat & poscit majus, non diffiteor, ex officina erudita qvi antea exiit, liber, conditoribus Bibliothecarum, easque suppleturis, omni ope & impendio, quod facile concedo, petendus: non autem lectori hac de causa ut bonus sese insinuat.

Qvæst. XI.

An bonus ille liber, *qui gloria non necessitatis causa est conscriptus*, qvi character I. est autoris in supplementis ad BUDDEL pag. 20 Neg.

Haftenus mihi res fuit cum BUD-
DEO & ANONYMO simul, cum
solo ultimo porro mihi erit negotium; adjecit hic tres illius characteribus, quorum primum locum tenet hic de fine scriptionis, *quæ*
Venatio gloriae nihil ad utilitatem libri.
haud

*haud temere victus quærendi gratia
suscipienda est. Docte profecto &
prudenter scriptorem instruit non
propter famem sed famam eum poste-
ritati scribere debere, sicut pulchre
videt & perdocet necessitatem ulti-
mam, in quam conjecti sunt, edi-
cto Nannetensi sublato, exsules re-
ligionis causa Galli, ingentem libro-
rum futilium & inutilium in Bata-
via, quo plurimi commigrarunt,
numerum nobis peperisse, cum,
urgente & cogente inopia, non tam
plausum & commodum lectoris,
quam ex opere lucellum spectarent.
Sed scopus & finis autoris non facit
ad libri essentiam, & gloriolæ capta-
tio, (*I demens, & sævas curre per Al-
pes. Ut populo placeas & declamatio
fias,*) non justior causa est laboris ali-
cujus obeundi, quam paupertatis le-
vandæ necessitas. Denique non sem-
per verum est hoc criterium; nam
majorum ætate GESNERUS, nostra
memoria STOLLIUS, ut ipse mihi
fateri non erubuit, aliique, proh
dolor! viri diligentissimi, innumeri,
labore*

labore omni suo diurno nocturnoque
vix tristem arcere pauperiem value-
runt, neque tamen inde illorum
scriptis, quorum, egestate urente,
conficientissimi, quidquam decedit.

Qvæst. XII.

An ille liber bonus est, *qui nil
continet, nisi quod promittit titu-
lus*, crit. II. p. 23. Neg.

Neque hic character censoris ul-
tra corticem libri pertingit. Ne-
mo non videt vitium esse summum
scriptoris: *vana, superflua, infima*
qvævis sectari, aliena immiscere &
alia omnia præter institutum agere,
ex hoc vero non conficitur, notam
genuinam boni libri esse, *quod nihil
contineat, nisi quod promittit titulus.*
Etenim quid si titulus ipse ineptus &
totus liber impius & noxius? quid
si non respondeat titulo, & ne deci-
mam quidem aut centesimam par-
tem eorum, quæ promittit, im-
D pleat?

Professio
auctoris
non bo-
num li-
brum fa-
cit-

pleat? quid si pertractate scriptus & frigide aut tumide, quæ pollicitus est, ministret, ergone sola illa gratia, quod nihil, nisi quod rubrum exhibet, contineat, boni libri nomen meretur?

Ex eventu, quod miserrimum, iudicat auctor.

Sub finem hujus tractationis propius metæ adstituitur auctor, quamvis mediam non feriat: *quoniam igitur, inquit, Domine, est bonus liber? qui delectat, placet & ex quo plurima discere queas*, superest namque adhuc illa quæstio, cur placeat, delectet & sit utilis, pluribus excutienda, seu, quod idem est, τὸ κριτόμενον. Quod desideramus etiam in *principio* ejus, ut ait, *indicio boni libri*.

Quæst. XIII.

Num bonus liber sit is, *qui bene est scriptus & probe compositus*, qui III. est *Censori* character, p. 24. Resp. Est petitio principii, ut loquuntur Philosophi.

Hoc

Hoc criterium tertium & præci- ^{Quæstio}
 puum, veritati certe proximum, ^{non est}
 criterii tamen nomine est indignum, ^{criterium.}
 Omne namque, ut dicit Cicero,
 quæstionis habet, et, seu quæram;
quinam est bonus liber, sive, quinam
liber est bene scriptus & probe compo-
situs; in eundem res redit locum, &
 deest adhuc illa ratio, illa regula,
 ad quam velut legem ipse lector per-
 pendere & dijudicare potest, num
 liber sit bene scriptus & probe com-
 positus.

In explicatione hujus criterii, non ^{Medulla}
 inficias eo, quædam occurrunt, quæ ^{particulæ}
 ad judicium lectoris recte formandum ^{primæ.}
 spectant, sed obiter & leviter tangit,
 paucis, sed cedro dignissimis, si di-
 utius & totum detinuissem autorem,
 verbis: *Homo, qui sensa dicendo ma-*
le exprimit, qui obscurus est in dictio-
ne, non potest non tædio & odio esse
lectoris. Officium & virtus in opere
 primaria scriptoris est, bene dicere,
 perspicuitati studere, ordinem serva-
 re, & nunquam limites a se ipso præ-
 scriptos transgredi.

Prologi
males li-
bros argu-
unt, non
bonos in-
dicant.

Et statim dilabitur ad epistolas
dedicatorias, ut eas vocamus, & præ-
fationes, quæ, si male atque misere
fuerint tornatæ, iudice Censore no-
stro, recte, in quam sententiam li-
benter transeo, abigunt & arcant
lectorem a lectione ipsius libri. In
adversam vero partem non, ut reor,
procedit axioma, nam elegans &
omnibus gratiis amœna dedicatio &
præfatio, cum in iis scribendis ple-
rumque plurimum operæ ponant,
vel ope aliorum utantur autores,
non statim suspensa velut hedera
transeuntem, ut ingrediatur in le-
ctionem ipsius libri, inducere debet.

Ne obfit
famæ reti-
eetur no-
men au-
toris.

Cum *satis de criteriis boni libri* se-
se scripsisse crederet Anonymus,
quem nomine compellare in proclivi
esset, quod & seipsum prodat, & ab
amplissimo atque consultissimo Col-
lega Dno. MOELMAND, historiæ
literariæ peritissimo, in ea, de vero
ejus Dissertationis autore, sim con-
firmatus persuasione, quæstionem
subjicit curiosam magis quam utilem.
Quæst

Qvæst. XIV.

*Num aptior ad scribendum bonum
librum sit doctus cælebs, quam ma-
ritus. pag. 25. Neg.*

Si cum EPICTETO, Patribus, & ^{Qvæstio} Philosophis antiquis qvæstionem de- ^{otiosa,}
cideret Anonymus, palmam ferret
cælebs, cui quoque omnes sectæ
Pontificiæ eam addicerent. Jam ex
BÆLIO in vita USSERI primas ma-
rito tribuit, neque hoc injuria; in-
primis, si, ut Lacænæ matres vi-
ros ad strenue pugnandum, ita, ut
matutini studiis incumbant, suos ex-
citent, quantum in iis est, non so-
lum marito nuptæ, sed & honori &
muneri ejus inservientes, literato-
rum conjuges.

Sed, ut dixi, qvæstio est inutilis;
nam nemo nostra gratia, qvi hæc
disputamus, rationem & vitæ mu-
tabit genus, & pars utraqve facile
inveniet causas.

D 3

Cum

Cum itaque, dicat aliquis, omnes duumvirorum doctissimorum characteres, ut patet, rejeceris, alios in eorum locum substituas necesse est, & respondeas.

Qvæst. XIV.

Qvinam est igitur verus, boni libri character?

Simplici-
tas unica
norma &
regula
boni li-
bri.

Paucis reponam: verus, solus & perpetuus boni libri character est, amissa tantum non penitus, *affectatione* primorum Parentum, omni studio ac ope revocanda, &, in quantum possumus, restituenda, amabilissima virtus, SIMPLICITAS, de qua ante hos quatuor annos in panegyri summorum in philosophia honorum concionem habui, varie a multis exceptam; quamque brevi, si Deus voluerit, in omni scriptionis genere recte discernendo, veris vincam, fido cultori tutissimam semper monstrare viam.

RECTOR

**REGIAE VNIVERSITATIS HAF-
NIENSIS,**

**IOHANNES
GRAMMIUS.**

**S. R. M. A CONSILIIS IVSTITIAE,
GRAECAE LINGVAE PROF. PVBL.
ORDINARIVS, CONSISTORII ADSES-
SOR, ORDINIS PROFESSORII SENIOR,
BIBLIOTHECARIVS, ARCHIVARIVS
ATQVE HISTORIOGRAPHVS
REGIVS.**

D 4

L. B. S.

L. B. S.

Prophetas non solis verbis a diuino spiritu suggestis, sed interdum etiam rebus gestis, cultuque & habitu corporis, ita iubente deo, futuri temporis euentus præsignificasse, nemo est, qui vel ignoret vel diffiteatur: & est luculentum in hanc rem exemplum *Iesaiæ c. XX.* de quo pauca nunc dicemus. Erat illo tempore potentia regni Assyriaci vicinis omnibus molesta & inuisa; nec erat iam in istis oris regnum vllum aliud, quod cum illo contendere posset vel auderet de principatu, præter vnum aegyptiacum, cuius tunc vires creuerant ex accessione Arabiae cuschæae. Medio inter haec duo regna loco constituti iudaei, quorum pridem accisae res erant & quotidie in deterius ruebant, prout alterutrius iram magis timebant, & ferebant iugum impatientius, ita per vices alterius regni opem implorabant, vere quidem vtrumque exosi, at rati tamen interuiendum tempori esse, stulto vtique & impio consilio usi, quos, ni a sancta maiorum religione &, quam docebat illa, vni deo confisa spe defecissent, nullis vmquam huma-

humanis viribus superatum atque oppres-
sum iri, neque adeo hominum vlllo auxilio
indigere, fidem fecerat superiorum historia
seculorum. Et iam, quo tempore con-
cionem hanc Iesaias edebat, Salmanassar
capta Samaria & Hosea in uincula coniecto
finem imposuerat regno Israëlitico: qua re
factum erat, ut maius etiam nunc, quam
olim, regno iudaico periculum immineret
ab assyriis, quos nimirum nullo amplius
interiecto propugnaculo, nullis, inquam,
aliarum gentium regnis interpositis, (su-
begerant enim omnia longe lateque Assyrii)
proximos terrae suae inhiare sentiebant pro-
ceres hierosolymitani. Heic imperabat
illo tempore Hiskias, rex laudatissimus,
pietate sua & fide in deum insignis, &
quantum quidem in ipso erat, ecclesiae col-
lapsae instaurator, vindex sanctae, quae
tradita patribus fuerat, doctrinae, cultus-
que diuini repurgator ac stator acerrimus.
Nec tamen ita potuerat rex piissimus suo-
rum animos immutare, quin plerique eam-
dem impietatem, quam olim vigens publi-
ce idololatria manifestam dederat, nunc
hypocrisi occultarent: id quod satis euin-
cunt tot illae & tam vehementes propheta-

rum, in primis Iesaiæ, contra huius ætatis vitia declamationes. Illo rerum statu quis miretur antiquum obtinuisse proceres plerosque omnes & populi partem longe maximam; de deo sibi propitiando non cogitasse serio; eius auxilium sibi non exorasse; circumspexisse autem foedera & arma aegyptiorum, quae, si quando postularet necessitas, opponere assyriis, atque his se praefidiis defendere possent? Vtique is fuit in plerisque ciuibus hierosolymitanis affectus illo tempore, quo iuebatur a deo Iesaias, illis voce pariter & insolito corporis habitu (ille enim quum in spectatorum oculos incurreret, animos fortius ferire & penetrare altius poterat; nam *segnius irritant animos demissa per aures, quam quae sunt oculis subiecta fidelibus:*) significare, quam illa Aegypti fiducia vana futura esset, atque contra omnium spem in aegyptiorum ipsorum contumeliam & exilium gentis iudaicae casura. Occasionem huic vaticinio dedit expeditio *Thartani*, quem ducem cum exercitu rex assyriorum *Sargon* (*Salmanassarum* indicari hoc nomine putamus, non *Senacheribum*, eiusque filium *Assarbaddonum*,) mox in aegyptios atque cuschaeos

schaeos signa infesta illaturus, ut a tergo
secura omnia haberet, miserat ad expu-
gnandam Azotum, urbem philistaeorum
munitissimam. Ipso illo igitur anno iussit
prophetam deus *soluere saccum a lumbis suis*
& *calceum* (alterutrum an utrumque?) *suum*
exuere. Obsequutus est diuino mandato
Iesaias, atque *incessit NUDVS & discalcea-*
tus, v. 2. Subiungitur inusitati huius spe-
ctaculi ratio typica: *quemadmodum incedit*
vel incessit nunc seruus meus Iesaias NV-
DVS atque discalceatus; ita *triennio* i. e. in-
tra triennium; (nisi malis reddere *annis tri-*
bus continuis,) *superueniet Aegypto & Cu-*
schaeae signum & prodigium, casus, inquam,
aliquis inexpectatus, qui portenti ac pro-
digii loco habebitur. Sic enim *nudam at-*
que discalceatam rex Assyriae abducet capti-
uorum aegyptiorum & cuschaeorum exulum
copiam, iuuenes pariter & senes: eruntque
nudi natibus probrum Aegypti. Denique
memorat propheta, & quasi viuis pingit
coloribus summam, in quam aegyptiorum
atque cuschaeorum focii ac clientes omnes
ex illorum hac calamitate coniiciendi essent,
ἀπορίαν. Tunc, inquit, *ex Cuschaea, in*
quam oculos coniecerant, & ex Aegypto, de
que

*qua gloriati fuerant, consternationis causam
& materiam pudoris habebunt, quotquot il-
lis populis nixi fuerant contra assyrium: at
in primis dicet illo tempore habitator insulae
huius, (i. e. dicent iudaei tunc sine auxilio
aegyptiorum & hominum quorumcumque
futuri, numero, si cum assyriis comparen-
tur, adeo pauci, ut habitator verius dici pos-
sint, quam habitatores; & quidem terrae,
quæ nunc, ad insulae modum, inter me-
dios belli illius & periculorum fluctus ita
natabit quasi, ut ad eam traiectus non adeo
facilis sit, nec inueniantur, qui succurrere
illius in exitium ruentibus rebus opportune
queant;) Ecce! hoc fatum habuerunt illi,
in quos conieceramus oculos nostros, & ad quos
confugere solebamus quotiescumque auxilio
contra regem Assyriae opus esset: quomodo
nunc nos huius victoris iram & manus eva-
demus? Hæc summa est concionis illius Ie-
saianae. De implemento vaticinii istius
contra aegyptios atque cuschaeos non est
quod dubitemus, quamvis fileat heic histo-
ria sacra, (quæ in fati primorum præser-
tim annorum Hiskiae recensendis breuissi-
ma est,) nec profani scriptores, qui super-
sunt, omnes illa aetate longe inferiores,
rem*

rem hanc adeo notabilem, nullis quippe ex illo aevo annalibus, aut certe manicis ac mutilis usi, scripto commendarint. Enimvero spiritus Christi idem qui in prophetis fuit 1 *Petr. I*, 11. est spiritus veritatis *Ioan. XVI*, 13. falli & fallere nescius. Nobis nunc ad *v. 2.* redire liceat, ubi *saccum* suum soluere iubetur vates diuinus, & dicitur incessisse *NVDVS atque discalceatus*. Tralatitium est & in vulgus notum, *sacci* nomine, quando ille in vestitu memoratur, apud hebraeos intelligi tunicam viliores cilicinam, ex pilis hircorum aut caprarum, interdum nigris, contextam, cingulo circa lumbos adstrictam. Si, cur hac veste usus Iesaias sit? quaeras; respondet BO-
 CHARTVS *hieroz. P. I. L. I. c. II. p. 12.* fuisse eam prophetis propriam & ordinariam, idque ex 2 *Reg. I*, 8. *Zach. XIII*, 4. probare nititur, coll. etiam *Matth. III*, 4. *Hebr. XI*, 37. Perperam sane, quum nec in Eliæ, nec pseudoprophetarum habitu describendo *sacci* mentio fiat, & hic in reliquis Scripturæ locis omnibus inter signa luctus grauioris ponatur, cuius hominum generi communis. Quare magis probo illorum sententiam, qui vatem hac veste
 vsum

vsum existimant, ad testandum luctum siue
 illum, quem ex regni Israëlitici destructio-
 ne paullo ante facta conceperat, siue illum,
 quem ipsi humanitatis sensus exprimebat
 ob prævias iudaeorum calamitates, quas
 ut doceret arte alia nulla quam seria male-
 factorum poenitentia, vera in deum fide,
 studioque sancto vitae emendationis auerti
 posse, suo ipse exemplo praeire aliis voluit,
 qui tota voce sonabat commendabatque uni-
 cum illud ex imminentibus malis elabendi
 medium, atque hunc in finem illo vesti-
 menti genere uti, quo solebant qui intimo
 malorum siue praeteritorum siue futuro-
 rum sensu adfecti essent. Illum ergo *sacrum*
 solvere iubetur Iesaias: quo facto *NVDVS*
 incessisse dicitur. Fuerunt, quibus id adeo
 indecorum est visum, vt non re ipsa hoc
 ita factum esse dixerint, sed solum in pro-
 phetica visione: in qua sententia nihil est
 probabile; & reclamat manifesto vaticinii
 totius structura, methodus ac scopus. Ita-
 que admittendum omnino est, quidquid
 heic dicitur, vere ita gestum esse. Cete-
 rum quaeritur, qualis illa nuditas fuerit?
 Nonnulli eam ἀπλὰς intelligendam se tue-
 runt: quibus alii plerique non omnino sine
 ratio-

ratione reposuerunt, eiusmodi nuditatem verecundiae ac pudori, quem natura imperat, obfuisse. Igitur ex horum numero aliqui male vestitum & pannosum Iesaiam incessisse arbitrantur: nam SENECA teste *L. V. de benef. c. III. qui male vestitum & pannosum vidit, NVDVVM se vidisse dicit; & possunt ad hunc significatum commodè reduci loca Scripturae duo, Iob. XXII, 6. & Iacob. II, 15. nec aliter CHRYSOSTOMVS homil. VI. in Epist. ad Philipp (T. IV. Opp. p. 37. edit. Eton.) ὁ Χριστὸς λέγει, περιβαλε τὸν γυμνόν. ὁ μαμωνᾶς λέγει, τὸν γυμνὸν ἀπόδυσον. At reliqui tamen interpretes fere consentiunt, nudum dici fuisse prophetam, quia solo interiori amictu prodibat in publicum, remota exteriori veste: eoq̃ e referunt 1 Sam XIX, 24. 2 Sam. VI, 20. coll. v. 14. Ioan XXI, 7. Et sane graecis atque latinis non insolens fuisse, ut γυμνοὶ, *nudi* adpellarentur, qui tunica vestiti essent quidem, sed non item pallio vel togā, ostenderunt ANT. BORREMANSIVS *dialog. de prophetis & poetis* p. 119. GISBERT. CVPERUS *observatt. L. I. c. VII. p. 36 37.* ex eoque repetierunt TOB. ECKHARDVS in *observatt. philol. ex Aristoph. Pluto* p. 22. 23. & IOAN*

IOAN. IAC. CRAMERUS *ad codicem Succa c. 1. §. 3. p. 32.* Confer etiam HERM. WITSIVM *miscell. S. T. I. L. I. c. XII. §. IV.* Locis, quæ docti viri enotarunt, addi forte possit iste LONGI in *pastoral. L. II. de Tityro*, Philetæ pastoris filio: ὁ μὲν γὰρ τὸ ἐγκόμβωμα γυμνὸς ὤρμησε τρέχειν, ὥσπερ νεβρός. certe eum sic intelligendum esse putavit THOM. GATAKERUS in *cinno L. I. c. IX. p. 228. opp. critic.* Est, fateor, utraque ista de Iesaiæ nuditate sententia talis, ut tolerari queat; sed est in utraque tamen aliquid duri, quod cohibet adsensum nostrum. In priori enim saltus fit, quo vel perit nexus, qui esse debet, & harmonia exacta mandati diuini cum eius exequutione, vel adsumitur aliquid & in textum infertur sine solido fundamento. Iusserat prophetam deus *soluere saccum suum a lumbis suis*: & propheta diserte *istud ipsum fecisse* dicitur, הלך ערום ויחף incedendo, siue *dum incessit nudus* & discalceatus. Patet ipsum hunc incesum prophetae nudi deum imperasse, quum diceret *solue saccum tuum a lumbis tuis.* At vero quid commune habet solutio sacci cum laceris pannis? Et quod fundamentum ellipsin fingendi in manda-

mandato diuino; ut simul iusserit deus exuto sacco lacinias induere? In posteriori sententia itidem adsumitur aliquid, de quo non satis constat: habuisse tunc Jesaiam sub sacco illo aliam interiorem vestem. Rursus in utraque sententia non placet, quod *SOLVERE saccum* explicetur *EXVERE saccum*. Istud hebraeis est פש. Heic vero deus dicit ופתחת *solue* saccum tuum. Nemo mihi obiciat similem phrasin *Pf. XXX, 12*. Ibi enim translata loquutio est: signum pro signato ponitur, saccus pro miseriis atque calamitatibus, quarum vincula deus soluisse, ex iisque liberasse Dauidem dicitur. Sed in Iesaiam proprius vocis פש vsus est pro veste cilicina; cuius proinde solutionem ego quidem intelligo vel de zonae illius, qua cuti supra lumbos adstringi solebat, remotione, qua facta iam difficilior tegi & occultari poterant pudendae corporis partes, quum inter eundem liberius fluere & proicerentur alae vestimenti ad talos demissi; vel de reiectione huius lacci ab humeris, quibus per inserta manicis brachia iunctus quum fuisset, his extractis soluebatur, nudoque pectore decidebat supra lumbos, vbi cingulum

E lum

πᾶσιν γυμνοί. Nulla heic cinguli mentio, non secus ac si toti nudi fuissent: quemadmodum & VIRGILIUS *Aeneid. VIII. 663. nudos Lupercos* dixit; & LIVIUS L. I. c. V. de lupercalium origine differens, in Palatino monte, ait, *Evandrum solemne adlatum ex Arcadia instituisse, ut nudi iuvenes Lyceum Pana venerantes per lusum atque lasciviam currerent.* Plura addere chartae angustia prohibet; & diximus iam satis pro instituti quidem ratione. Vidimus igitur, non verbis solis, sed factis etiam suis, gestibusque & habitu corporis vaticinatos esse passim prophetas. Videbitis vos prope diem, Lectores, iuvenes ornatissimos, primae laureae candidatos egregios, qui ut vitae probitatem, & in litteris humanioribus atque disciplinis philosophicis profectus suos haecenus priuatim & in examine nupero etiam publice probarunt; ita spem nobis fecerunt fore, ut in posterum quoque non verbis tantum aut meditationibus suis, sed universo vitae habitu & cultu, gestibus, moribus, factis suis omnibus philosophentur, atque ita prorsus sapientiae, quam profitentur, cultores, alumnos, filios se demon-

monstrent. En iuuenum lectissimorum nomina :

Gothfriedus Wilhelmus Arent
Fridericus Christianus Schönau
Severinus Cracovitz
Janus Bergendahl
Nicolaus Ladorph
David Gerhard Faye
Ludolphus Conradus Bargom
Fridericus Adamus Müller
Johannes Dreyer
Andreas Rudolphi Bay
Henricus Christianus Worm
Henricus Georgius Pauli fil.
Janus Lemvig Bull
Fridericus Christianus Nestius
Georgius Matthisen
Henricus Ernestus Lund
Christianus Falster
Severinus Thorbull
Ovidius Haugaard
Johannes Clausen

Pe-

Petrus Æreboe
Johannes Æreboe
Petrus Ivarides
Nicolaus Ivarides
Henricus Bützow
Christophorus Nannestad
Folchmar Danchel
Fridericus Rossing
Georgius Johannis Ibsen
Fridericus Christianus Frankenau
Franciscus Mygind
Petrus Thorning
Owe Thorning
Paulus Wendelboe
Gerhardus Schönning
Johannes Petrus Staal
Sigvardus Brodersen
Laurentius Hviid
Ericus Gerhardus Schytte
Janus Nicolai Wahl
Laurentius Eliæ Gruner
Petrus Bering

Janus Georgius Biering
Christianus Laurentius Rhode
Nicolaus Femmer
Johannes Christianus Roggenkamp
Henricus Lemvig
Franciscus Byssing
Severinus Leverentz
Andreas Lerche
Mogens Petri Rauberg
Georgius Henrici Rosenkilde
Henningius Abeldseth
Mogens Sandberg
Johannes Dons
Paulus Vedel
Johannes Smidt
Marcus Achthon
Nicolaus Vandahl
Johannes Georgius Ibsen
Jacobus Worm Schelderup
Johannes Stören
Olaus Rose
Johannes Christianus Zuschlag

Jo-

Johannes Zuschlag

Laurentius Bröndlund

Andreas Bernhofs.

His igitur philosophiae studiosis ornatissimis Baccalaureatus, quem vocamus, honores, ex auctoritate Regia, consensu Illustrissimi atque Excellentissimi Herois, Do-

mini **IO. LVDOVICI** de

HOLSTEIN, Dynastae in Lethra,

Fugelsig &c. Ordinis Danebrogici Equitis

Aurati, S. R. M. Priuatae Conferentiae &

Senatus Sanctioris Consilarii Intimi, Cu-

biculariorum Praefecti, Supremi Cancel-

lariae Danicae Secretarii, Praefidis Colle-

gii de cursu Euangelii promouendo, Ge-

neralis Ecclesiae Inspectoris, Vniuersitatis

huius Patroni benignissimi, & suffragiis Se-

natus Academici, a Viro Amplissimo &

Consultissimo **IO. PETRO ANCHER-**

SEN, Philos. & I. V. D., Philos. & Eloqu.

P. P. O. Adfessore Consistorii, membro fa-

cultatis iuridicae & philosophicae nunc De-

cano, crastina luce, hora ad meridiem de-

cima in superiori auditorio ex ritu maio-

rum impertiendos publica hac scriptione indicimus, & vt celebritatem hanc praesentia sua celebriorem reddere velint, musarum patronos atque cultores omnes officiose ac humaniter inuitamus. P. P. HAF-
NIAE a. d. XVII. IVN. clb lb CCXLIV.

SUB OFFICII NOSTRI ET FA-
CVLTATIS PHILOSOPHI-
CAE SIGILLIS.

ORA-

ORATIO
IN LXVI. LAUREÆ
PRIMÆ PHILO-
SOPHICÆ

Candidatorum inauguratione
habita

In Auditorio superiori

a. d. xviii. Junii MDCCCXLIV.

Imprimatur,

P. MÖLLMANN. D.

la

In Programmate, qvo, nomine
 Rectoris Magnifici & Perillu-
 stris, vos in hanc concionem
 vocavit Collega Noster, amplissimus
 mihiqve amicissimus, qvi a literis
 publicis est Universitati nostræ, gra-
 „viter monet „novos nostros Phi-
 „losophiæ colonos in posterum non
 „verbis tantum, aut meditationibus
 „suis, sed universo vitæ habitu &
 „cultu, gestibus, moribus, factis
 „suis omnibus debere philosophari,
 „atqve ita prorsus sapientiæ, quam
 „profitentur, cultores, alumnos,
 „filios sese demonstrare.“ Initium
 dicendi, ut loquitur Plautus, ex hoc
 programmate mihi sumam, audito-
 res - - - &, qvomodo omni
 vitæ actu philosophari optime qve-
 ant lectissimi, qvos hic stare vide-
 tis, primæ laureæ philosophicæ can-
 didati, in publico, qvod eorum fe-
 cimus, in bonis literis & omnibus
 philosophiæ partibus, periculo no-
 bis probati, nuperrimeqve adeo in
 palæstra disputatoria, sic satis plau-

su & fremitu secundo auditorum, spectati, Deo, quem in partes supplices vocamus, bene juvante, æquanimittatis vestræ, quod mihi officiose apprecor, adjutantis secundo remigio usus, brevi atque simplici oratione perdocere fert animus. Imprimis cum, velut data opera & conjurato quasi assensu, quæ ad honores candidatis lectissimis conferendos facta & evulgata sunt, omnia in hoc optime conveniant: in dissertatione nempe, non sine gloria Candidatorum ante quatrimum habita, unum & verum criterium omnis libri boni simplicitatem, quam eruditam dicere licet, nos instar lapidis Lydii adhibere debere, ad calcem illius scriptiōnis me firmissime asseverasse, omnes, qui hic convenistis, de quorum frequentia mihi gratulor impense, juxta mecum intelligitis. Jam, quomodo hæc inter se cohæreant, paucis, animum, quæso, advertite, initio statim edisseram. Recte philosophari, quid aliud est, quam se ipsum & omnia extra se,

se, hoc est naturam, quantum capere potest humanum ingenium, penitus cognoscere; vita vero philosophari, est naturæ, vel, quod idem est, ad cognitionem de se ipso & omnibus extra se rebus partam convenienter vivere, ita ut mores & facta philosophiam, sicut animi dotes & indolem eloquentia, quæ Oratoribus *actio corporis* dicitur, planissime referat. Convenienter porro naturæ & cognitioni, de se ipso & aliis omnibus extra se rebus, vivere, nihil aliud est, quam *simpliciter agere atque facere*, ut ex animo fert natura, utque rem ipsam intelligo. & dicitur *simpliciter* de bonitate; *simpliciter* enim bonum vocant Ethici, cui suo in genere nihil debitæ perfectionis deest. *Simplicitas* adeoque *morum* ipsissima est vitæ totius philosophia sincera & integra. *Hanc morum simplicitatem* sibi præstruit *simplicitas*, de qua nobis propediem, bono cum Deo, agendum erit, *erudita*, omnis boni libri regula vera & sollicita. Heic autem loci solam
vitæ

vitæ philosophiam, aut SIMPLICI-
 TATEM MORUM, lectissimis
 candidatis, ut professioni christianæ
 convenientissimam, & societatis hu-
 manæ conciliatricem virtutem enixe
 commendaturus, præludam, si ver-
 bis audacia detur, *simplicitati eru-
 ditæ*, cujus hæc fundamentum est
restituendæ postliminio, atque, si fie-
 ri potest, *in regnum* omnis literariæ
 ditionis *reducendæ*. Scripto profes-
 si sumus, sub finem dissertationis
 illæ *de criteriis boni libri*, nos ante
 hos quatuor annos proximos *oratio-
 nem* habuisse, ad summorum in phi-
 losophia honorum Candidatos *de
 simplicitate*, quam in omnibus scien-
 tiis quærere atque investigare maxi-
 mopere debemus. Quæ jam eo tem-
 pore dicta sunt, *de utilissimo simplicita-
 tis*, in omnibus scientiis & disciplinis
 addiscendis tradendisque, *studio*, hic
 non otiose repetam, aut cum tædio
 auditorum recoquam desidiosus. Il-
 la oratione magis, quam *exsularet*
 in omnibus scientiis *simplicitas*,
 quam late regem in iis ageret *affe-
 ctatio*,

Elatio, quamque necessaria omnino esset *simplicitatis fugatæ* optanda magis, quam speranda, *restitutio*, quam, quæ *simplicitatis morum*, aut *scriptionis* natura, forma atque idea, ut loquitur Cicero, sollicitus exposui. Ut juxta mecum noscant auditores, quam genere & ratione *scriptionis* inter se differant, quidve utilitatis ex illis liceat percipere, argumentum prioris & recensum dabo. Et quidem orsus sum priorem illam orationem à neglecta & ob hoc ipsum ignota *vocis* ipsius *simplicitatis* vi atque significatione, ut vitii mentis nostræ, ac pristinæ & *primæ simplicitatis* amissæ non aliud certius exstet argumentum, quam nos ne quidem *simplicitatem* ipsam sine ambage & plicis explicandis atque extricandis *animo concipere*, ore *posse efferre*, & neglecti simplicitatis studii pænas dare justissimas hoc ipso nomine, quo fatemur cum rubore, nos virtutis amabilissimæ nullam aliam habere *vocem*, quam, ut loqvuntur Philosophi, *negativam*,
ejus-

ejusque tot tamque diversas adinventas esse atque adhibitas significationes, ut, quamnam harum indicare & tangere velit *de simplicitate* dicturus, non adeo facile liceat auditori dispicere. Quare ubique, & primum *in philosophia*, quæ *simplicitatem* apertius nobis denudare possunt, circumspexi auxilia. ast frustra ea in *philosophia* quæsiimus, cum nulla hodie detur scientia, quæ durissimo *affectationis* iugo magis premitur. Ubi quoque omnes simplicitatis species & usus in *philosophia* adduximus, nulla certe *moralis simplicitatis*, de qua hic sermo est, ne quidem *vestigia* invenire nobis licuit. Plus auxilii nobis apud spretos Philosophis Philologos, qui *simplicitatem* *moralem* appellant eam *virtutem*, quæ *ingenue*, *candide*, *libere ac liberaliter* agit, & loquitur omnia, a *malignitate*, *fucis*, *adulationibus* atque *fallaciis aliena*, nec *insidiosa aliis*, & *sui secura*. Hanc volunt ex naturali quadam bonitate, generosaque ac proluxa indole nasci, & forti-

fortibus atque magnanimis viris
 præcipue inesse, quæ exemplis at-
 que autoritatibus firmavimus. Ve-
 lut *simplicitatem* pro *imbecillitate*, *ve-*
cordia, *inertia* & *stoliditate*, non
 alia ratione, ab antiquis autoribus,
 allatam fuisse, quam illa, qua *sa-*
crum & *sacerrimum* pro impio & de-
 testando, per ironiam adhibuerunt.
 Et mentionem iniecimus locorum,
 apud VELEIUM, quando *Dolabel-*
lam dixit *virum simplicitatis genero-*
sissimæ; SENECAM, cujus, de tran-
 quillitat. anim. Cap. XV. apud
 omnes profanos scriptores veteres
 palmarius vere dici poterit, locus,
 quique, dedecus nostrum, simplici-
 tatis veræ incuriosorum, mirum in
 modum auget: *satius est*, scribentis,
simplicitate contemni, quam *perpetua*
simulatione torqueri. Neque præterii
 verba PLINII ad Trajanum suum.
Hanc simplicitati tuæ veritatiqve gra-
tiam relaturi, ut te, quæ vis, velle,
 quæ non vis, nolle credamus. Ex qui-
 bus hoc elicuimus, *simplicitati mo-*
rali e regione oppositam esse affecta-
 F tio-

tionem, adulationem, simulationem,
αὐτοψύχην, &c. includere vero eandem
integritatem animi, candorem, pro-
bitatem, veritatem, ingenuitatem pe-
ctoris & morum. Inde ad, inaudi-
tam antea, simplicitatem scientiæ trans-
fui, cujus definitionem, necessita-
tem, usum, in omnibus scientiis &
disciplinis exsilium, & quomodo
eam venari & petere, cum tota &
perfecta sperari aut obtineri ne-
queat, ut eloquentiam apud CICE-
RONEM frustra quæsiuit Antonius:
querere, inquam & investigare sci-
entiæ simplicitatem ipsa virtus sit sum-
ma scribentis, per singula eundo fu-
sus perpendi & excussi; hic vero,
cum de ejus matre, simplicitate sci-
licet morali, sermo sit, summatim
& raptim recenseo, suo loco plani-
us edisserenda. Et hæc fuit prima
nostra, quam in simplicitate asseren-
da, & vindiciis secundum libertatem,
adversus impotens affectationis impe-
rium, dandis, non inutilem, ut
reor, locavi. Jam vero confirma-
tior, cum, quo plus & sæpius sim-
plici

plicitatem intueris, atque oculis animi obis, eo magis eam amaveris & concupiveris; nullam post *pietatem* & *prudentiam*, quarum tamen bona & magna pars est *simplicitas*, (cum sine hac pietas *ὁπρόπλοισ*, prudentia sit astutia) nullam in Christiano, &, ante omnia, cive academico amabiliorem, magisque remis & velis, ut proverbio dicitur, petendam, virtutem prius & pertinacius inculco. *Quantum commendationis accedit huic virtuti*, quod Deo gratissima, pluribus & præceptis & exemplis in unico sacrorum pandectarum codice, quam omnibus & innumeris profanorum scriptorum voluminibus, si vel omnia cum hoc solo contuleris, præscribatur & imperetur; quod ipsius, simplicitatis & innocentiae perfectissimi exempli, servatoris optimi & sanctissimi ore nobis fuerit commendata & præcepta. Longum foret, & actum agerem, si vel ipsa sacri codicis loca nominarem, quæ in indicibus biblicis, quos *Concordantias*

dicimus, nullo inveniri queunt negotio, neque scrinia compilamus Theologorum, quorum est *christianam* docere *simplicitatem*. Erit nobis cunctorum loco unus *Psalmodum liber*, in quo simplicitatem, vivis coloribus apprime depictam, non sine voluptate sancta recognoscere juvabit, ita sacer vates, Psalm 7. v. 11. *Simplicitatem, ut scutum, opponit furori hostium. Securus hostes nil metuo, Deo custode, quem simplex animi juvat candor, pios servat malisque exitium assidue minatur*, Psal. XV. v. 2. inter virtutes veri & chari Deo cultoris primam ponit simplicitatem. *Quem statues tuum sanctum super montem, ut malorum liber agat placidam quietem? Quem fraudis, respondet, expers simplicitas juvat, urgetque rectum propositi tenax: Nec mente sevis grata blandam edocuit simulare linguam* Psalm. XVIII. v. 23. 24. ipsum servatorem, simplicitatis nomine, ab omni labe peccati immunem describit. *Ante oculos mihi lex Domini, mihi jussa ver-*

verenda semper erant animo præ-
sentia: simplice vero gaudebam, frau-
disque illo sub teste voluntas libera fla-
gitium & scelerum vitaverat artes
& Psalm LXIX. v. 6. Simplicitas ti-
bi nota mea est, bone conditor orbis,
Meæque testis semper innocentia es.
Quam favens Numen simplicibus
docet, Ps. XXXII. v. 11. Recti tena-
ces simplicis, & quibus est grata
fraudum nescia veritas, favente læti
Numine, gestibus & voce vestrum
pandite gaudium, Ps. Piaculari LI. v.
8. At tibi cordi est sine fraude veri
simplicis candor, fideique certæ puri-
tas, nullo labefacta duri turbinis ictu.
Psalm. LXIV. v. 11. Iusti spes ani-
mos eriget, & Dei tutus præsidio,
latitia fremet: Et gaudentia corda
vero simplice gestient Et Ps. CXLVII.
v. 10. & 11. Quem non magnanimum
delectat robur equorum, nec vis fe-
rocis aut lacertus militis: Sed pietas
animi simplex & in illius una; Quæ
spem salutis collocat clementia, Ut-
que DEO gratos simplices ita si-
bimet ipsi acceptissimos eosdem te-

statuatur, Ps. Cl. vere regio: *Veritas simplex quibus est amor, Hos amo, amplector, video libenter, His mihi seros sociis senectus impleat annos.* Atque hæc omnia unius in sacro codice libri sunt, non omnia quid dicendum esset, si quis cæteros excuteret. Jam vero quanta vel ex his solis argumentorum seges nascitur. Quam vicinæ imo contiguæ & junctæ artissimo vinculo virtutes simplicitas, veritas, integritas, candor, innocentia! Quantum in simplicitate adversus errorem, simulationem, omnis generis fraudes, urentem invidiam, suspiciones ultrices, ambitionis diffidentis mortalium mala & feralis, quod genus humanum lancinat, odii incendia, præsidii! quam bene sibi consulit simplex, qui, sui gnarus, non sese effert & jactat, non alios deprimit & insectatur, forte sua contentus, muneribus coelestis favoris sapienter utitur, castus, lætus, in Deum pius & gratus, omnibus æquus & benevolus. Jam vero in externis & vi-
ta

ta communi qvanta commoda hilce
majoribus modo enumeratis addere
licet! qvam amabilis & facilis cum
homine simplice convictus, qvam
debet & facile alios allicit & capit
gratia vultus non compositi; colo-
ris non fucati, incessus gestusqve
non coacti & simulati, non asciti-
tiis lenociniis, non artibus meretri-
ciis ornata, sed qvæ naturalis est &
sangvinis integri, qvalis in venu-
stis pueris & pulchris puellis enite-
re solet. Hæc ubi se prodit simpli-
citas, ignotos, & ipsius, qvæ eos
jungit, causæ ignaros, omni visco
fortius, conglutinat, amicitiam &
concordiam servat, cum vultus,
fermo, gestus, incessus simplicita-
tem & innocentiam animi aperiat
& loqvatur. Ecqvīs jam neget,
actione etiam corporis philosophari
simplicem, cum castis etiam illece-
bris incantare qvasi valeat, & in sui
amorem rapere ignotos, & pæne
invitos. Hæc tot & tanta veræ
simplicitatis commoda spernimus
malesani & negligimus, nec *ulla*
F 4 est,

est, ausim confidenter dicere, *virtus Christiana & philosophica*, quæ maximo nostro dedecore & damno magis *jaceat & sordeat*, quam *simplicitas*, nam cæteras ad minimum affectamus & simulamus, hujus vel etiam umbram ipsam fugimus; unde patet, quanto nobis præstantior Seneca, cui *satius* erat *simplicitate contemni*, quam *perpetua simulatione torqueri*, aulus nempe, in virtute philosophica, illud famæ subire periculum, quod nos horremus, in Christiana. Et hinc illæ lacrimæ. Prudenter & graviter de hoc neglectu conqueritur CAROLUS PASCHAL, Eqves, Dominus, & vice Comes de *Queute & Dargny*, qui virtute & prudentia sibi peperit equestrem dignitatem, & medio decennio tertio superioris seculi obiit in *Picardia*, multis in *Polonia*, *Anglia* & *Helvetia* obitis legationibus non magis, quam doctis operibus editis, nobilis, qui libro, cui titulus. *Definitiones virtutum & vitiorum* Cap. X. *Sinceritas & simplici-*
tas

tas (tanta cæcitas homines occupavit)
 hoc quidem seculo, scribit, fere igno-
 rantur in terris atque adeo riden-
 tur, sicuti rusticitati & stoliditati
 affines, cum tamen fere sint aliud ni-
 hil, nisi ipsa generositas, prorsus spe-
 ctatu dignissimæ virtutes. Nempe
 hæ illæ sunt, quæ mentem ab omni la-
 be defæcatam in sua perfectione con-
 stitutam probant. Hinc manant in-
 cogitationes, quas, ut castitati man-
 dent, piant. A cogitationibus transe-
 unt AD GESTUS, quos reddunt IN-
 GENUOS: postremo in verba, quæ
 ut sint sincera, ab his remonent o-
 mnem ambiguitatem, & quicquid
 perplexum est & obscurum; Vide
 simplicitatem eruditam; & legatum,
 qualem omnes, ad quos mittuntur,
 sibi optarent, exoptatissimum! De-
 niqve, fraude ac dolo longe ablegatis,
 omnes humanas actiones condecorant.
 Sinceritatis & simplicitatis aperta &
 candida pectora bonitas eligit sibi do-
 micilia, ut pura & purgata, & pror-
 sus se digna. Nec virtutibus tam lu-
 cidis unquam, necesse est simulare aut
 F 5 diffi-

*dissimulare, suisque moribus nubem
obtendere, cum nihil agant in occul-
to, non meridiana luce dignum. Hinc
illud ipsarum eminens & nobile decus,
illi affine, quod est prudentiæ congeni-
tum. Cum ipsi ea, quæ sunt, futu-
rave sunt, candide semper eloquan-
tur. Ergo plane ignorant versutias.
Plane nesciunt artificium simulationis,
nullo utuntur frontis integumento.
Quare mirifice gloriatur Achilles ille
Euripedeus, cum ait, se a sapientis-
simo Chirone educatum didicisse mores
simplices: Nihil scilicet nec simula-
tum nec infucatum, non in rebus,
non in verbis. Veritas enim scapham
scapham dicit. O verba vere aurea,
& altissime mentibus vestris, boni
Candidati, infigenda! sicut sequen-
ti proxime, si Deus voluerit, differ-
tationi eadem inseram, cum nemo
melius & usui nostro accommoda-
tius post sacros scriptores, de sim-
plicitate unquam scripserit. Ad ul-
tima ejus verba obiter moneo, in
iis me invenisse rationem, cur ve-
teres dixerint simplices iracundos,
quod*

quod affectus scilicet non tegant, & iustæ, quibus sunt, iræ, antequam eam represserint, impetum simulatione non clepant, *scapham scapham* dicunt, quo argumento etiam beatum LUTHERUM nostrum, quem ob acerbis habitos adversarios multi etiam nostratum vituperant, in *Scholis Bibliothecariis* excusare soleo. Et nunquam asperius reprehendimus, quam ubi vitia aliorum elevamus, aut etiam laudamus, quod probe novit CATULLUS, qui, cum omnibus ea dignis conviciis meretricem proscidisset, tandem Hendecasyllabos finit: *Pudica & proba redde codicillos*. Sed ut ab ultimis ad priora Dni. PACHALIS verba redeam, Vestrum erit, Candidati, quorum gratia, è voluntate REGIS augustissimi, qui jubet nos exhortari cives ad virtutem, hæc meditatus sum & dico, vestrum erit, inquam, mecum parumper lustrare & recognoscere hæcce magni viri plena pietatis & prudentiæ præcepta. Tollite invisam cælo super-

perbiam, quæ per *affectionem simplicitati* maxime obest; nolite coelestem & generosam virtutem; nam *multum interest*, ut loquitur SENECA, *simpliciter vivas, an negligenter*; stuporis & fatuitatis nomine traducere. Quo quis simplicior eo melior. Mentis, nullius sibi criminis, quo palleſcat, nullius cupiditatis inhonestæ, quæ ruborem ei suffundat, nullius invidiæ & suspicionis, qua ringatur, sibi consciæ index est. Simplicitas ipsa integritas est, quo sensu apud PLINIUM juniorem sæpe sæpius usurpatur. Sed plus est in simplicitate, quam in vera integritate. Simplicitas namque est ingenua & candida integritas, quæ asperitatem severitatemque rigidæ integritatis lenit, & *mores*, ut loquitur VELLEJUS, *reddit lenitate & severitate mixtissimos*. Quærite, boni Candidati, hanc virtutem, & a Deo ardenti prece eam vobis apprecamini, illa ita regat omnes vestras cogitationes & actiones, ut lucem fugere, & pulcrum Lavernam necesse non habeatis exorare,

rare, ut *det fallere, det justum sanctumque videri, noctem peccatis & fraudibus nubem objiciat!* Hæc simplicitas dirigat doctos labores vestros & studia, ut vobis, Ecclesiæ & patriæ sint utilia! Hæc certum iis, non vanæ gloriæ turpisve lucri, sed Deo amicum, finem præscribat! Non patiatur unquam vos scientia inflari aut insolescere, malisve artibus ad commoda militiæ eruditæ & sacræ grassari! Liberet vos a livore, invidia & obtreptione, neque unquam, illa magistra, eritis Deo invisi, vobismetipsis molesti, aliis odiosi. Poscit hoc à cultore suo simplicitas Christiana & Philosophica, ut unicuique, cui jus est & potestas exigendi hoc a nobis, prompti paratique simus actionum nostrarum rationes reddere. In hac re morem quoque simplicitati geram, & colloca- tionis etiam, in hisce honoribus Candidatis lectissimis merito confe- rendis, ordinisqve servati rationem juxta mecum, Vobis, auditores constare volo. Omnibus, nam can- dida-

didatorum plurimi elustris sunt priorum annorum, et ætate & beneficio Civitatis prioribus præposui, qui augmen duceret, humili sed honesto genere natum, Iroque, ut dicimus, pauperiorem, quem honoris causa nomino, GOTTFRIEDUM WILHELMUM ARENT, non arenti exsuccoque ingenio juvenem. Non obolo stetit ei hicce honor, sumtus de meo solvi, ea enim in examine philosophico ad diem XVI. Martii dedit diligentissimi ingenii & solertissimi, peritiæque omnium linguarum, artium & scientiarum, in quibus Candidatorum periculum facere solemus, documenta luculentissima, ut palmam cæteris omnibus præriperit. In arena quoque disputatoria egregie movit lacertos. Quare & nostræ simplicitatis erat pro meritis ornare atque extollere præclaræ & altioris indolis civem, quo similis exempli imitatione quam plurimos ad diligentiam incitarem. Utque nullius ignominia (fuit enim cæterorum, quæ plurima esse potuit,

tuit, virtus) tua splendet gloria,
ita, simplicitati ut posthac studeas,
quantum amore, quantum auctori-
tate apud te valeo, hortor atque
moneo. non ignarus enim, quan-
tum nova gloria & prædulce decus
in armis literariis periculi ab affe-
ctatione & arrogantia secum ferat,
providus commonefacio, præceptæ
simplicitatis memor, omnem, quæ
elatus inflatusque se gerit, ja-
ctantiam fugias, & insolentem tui
fiduciam. Qvod si consiliis nostris
patientem aurem commodaveris,
*non magis jucunda tibi erit simplici-
tas, ut loquitur PLINIUS, monen-
tis, quam comprobantis & laudan-
tis autoritas.* Porro ut agminis du-
ctori respondeant cæteri, pro ea,
quæ iis est, laudanda prorsus indo-
les ingenii & laboris constantia, ca-
vi sedulo, neve indignis jus docendi
in scholarum subselliis inferioribus,
philosophandi ac disputandi, exem-
plo non bono, permitteretur. Quam
ab rem ut rite Candidatos lectissi-
mos primis in philosophia honoribus
augeam,

augeam, a Te, Vir summe venerabilis, amplissime & celeberrime, Collega æstumatissime, Dne. PETRE HOLM, S. S: Theologiæ & Philosophiæ Professor, Regiæque communitatis Præposite bene merentissime, peramanter & officiose peto, velis, ut mos fert, interpretem & commendatorem lectissimorum Candidatorum nostrorum in hac panegyri benevolus agere, iisque pro flumine ingenii & torrenti, qua clues, dicendi copia, viam ad honores aperire.

Non melius & elegantius, quam fecisti, causam candidatorum, justam & idoneam, orare potuisset alius, Collega honoratissime, æquasti rebus verba, & ferventi studio auditorum exceptus, vota & preces candidatorum, propitiato egregie auditorio, prævenisti. Antequam vero honoratioris hujus militiæ eruditæ jure & potestate: privatim instruendi prætextatam juventutem; docendi publice in classibus inferioribus

ribus scholarum, in cathedra humiliori disputandi; municipii nostri commoda percipiendi; cæterisque, quæ hunc dignitatis gradum sequuntur, beneficiis instruere & augere quæam lectissimos Candidatos, ritu solenni ab antiquitate rectissime repetito, & apud nos retento, præstruere debent, & *admotis sceptro digitis*, fidem sancte firmare, se, *simpliciter* & pie, jure dato & concessio uti velle, mente pariter ac vita philosophari, & summo studio cavere, ne latius unquam pomoeria regni sui proferat *affectatio*. Quare age, Viator Universitatis nostræ, præi verba, & voti audacis sponsionem exige.

Tetigistis *sceptrum* Universitatis nostræ *Regium*, & hoc symbolo alligastis fidem, vos salutaria veræ philosophiæ præcepta omni vitæ actu & simpliciter velle exprimere, atque in posterum simplicitati unice litare. State, ut viros fortes decet,
G porro

porro promissis ! Qvod fortunet
 Deus ! de clementissima S. R. M. vo-
 luntate certior factus ab illustrissi-
 mo & excellentissimo Heroe, Dno.
 JOHANNE LUDOVICO ab HOL-
 STEIN, Dynasta in Lethra & Fu-
 gelfig &c. Equite aurato, Ordinis
 Danebrogici, S. R. M. privatæ Con-
 ferentiæ & senatus sanctioris Consi-
 liario intimo, Cubiculariorum Præ-
 fecto, Cancellariæ Danicæ supremo
 secretario, Præside Collegii de cur-
 su Evangelii promovendo, Eccle-
 siarum per Regna & Provincias re-
 gias Inspectore generali, Regiæ hu-
 jus Universitatis potrono benignissi-
 mo; ego JOHANNES PETRUS
 ANCHERSEN, J. U. Q. & Phil. D.
 & hoc tempore *Facultatis Philoso-
 phicæ Decanus*, quos jam secundis
 experimentis cognovimus, Candi-
 datos lectissimos primis in Philoso-
 phia honoribus orno, & *Baccalau-
 reos* nomino, TE, TE, &c.

Vos omnes & singulos, e decreto
 Senatus Academici, Philosophiæ Bac-
 calau-

calaureos creo ; pronuntio , proclamo , *in nomine SStæ. Triados , Patris , Filii , & Spiritus Sancti.* Faxit illud summum Numen feliciter !

Primus hoc nomine vos compello , *Præstantissimi Baccalaurei* , & non sine Numine , ut reor , in spem certam Universitatis nostræ , primis in Philosophia honoribus augeo : Ostendite modo re ipsa , finem & metam studiorum vestrorum esse *simplicitatem* , quam omni vitæ actureferre debetis , ita ut non professio , non habitus externus faciat Philosophos , sed ipsa vita , ipse convictus , omne denique momentum temporis veros & vivos Philosophos Christianos vos repræsentet. Nolo vos unquam monitoribus asperos vos monstrare. Simplicitatis veræ illa est virtus , utilia , si vel minus grata , subjicientes diligere ; Non satis erat majoribus nostris probis , & *simplicitatis* , quam nos , longe tenacioribus , verbis monere Candidatos.

Omni apparatu rerum & ceremoniarum; cum *segnius irritent animos demissa per aures, quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus*. voluerunt eos velut religione tactos adigere. Non omnes quidem veterum ritus retinemus, quos autem per manus veluti nobis tradiderunt, negligere non decet &, primum voluit vobis *clausos libros ostendi*, cana & veneranda antiquitas, in signum alicujus profectus vestri, quod etiam libris destituti meditari & philosophari possitis.

Dictum
singulis
Candida-
tis.

UTERE TUO INGENIO!
Magnus eloquentiæ Magister QVINTILIANUS de *Seneca* ita loquitur *eum melius sibi consuluisse, si suo ingenio, judicio alieno usus fuisset; & hoc idem est, quod gemino ritu librorum clausorum & apertorum* novos Baccalaureos docere voluit majorum sapientia: debere nempe, ductu & auspicio *simplicitatis*, unumquemque suo se pede metiri, & quidem pro virili viribus ingenii
uti,

uti, atque adeo nullius *jurare in verba Magistri*. Nunquam tamen illam sui confidentiam arripere, quasi soli saperent, extra erroris aleam positi, & consilii aliorum nunquam egeni. Hac de causa addiderunt *libros apertos*.

AST JUDICIO ETIAM ALIORUM!

Dictum
item sin-
gulis Can-
didatis.

Cum, ut proverbio dicitur, *plus videant oculi, quam oculus*, & ante omnia *opitimi sint consultores mortui*: qui tantum absunt a simulatione & adulatione, quantum a notitia eorum, qui opem & consilia eorum expetunt. Hos ergo *simplicitas* jubet vos nocturna atque diurna manu versare, & a quovis etiam homine, cum necesse est, consilium gratos accipere. Quod superest, hujus beneficii, quod in vos hodie contulit alma mater Academia, perpetuam apud vos memoriam postulo. & quod reliquum est in votis, pro salute Ecclesiae, patriae felicita-

te , Regiæ gentis perpetuitate , A-
cademiæ flore , &c. nuncupandis at-
que solvendis , præstantissimo atque
doctissimo Fiscario , ut appellamus,
ERICO GERHARDO SCYTTHE
peragendum mando.

Σὺν Θεῷ

DE

**CRITERIIS BONI
LIBRI**

PARTICULA III.

PRÆSIDE

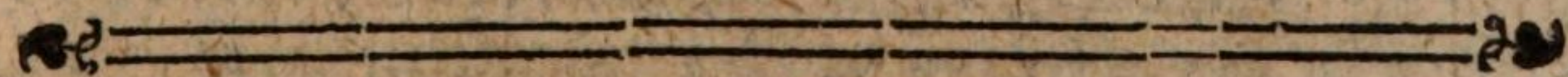
**D. JOHANNES PETRO
ANCHERSEN,**

RESPONDENTIBUS

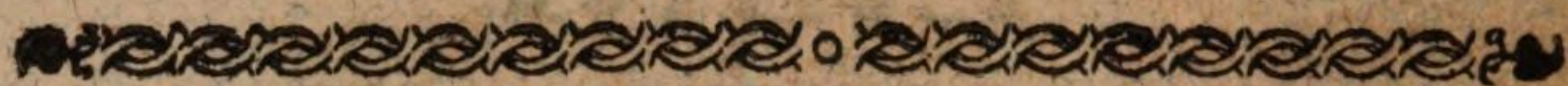
CLARISSIMIS ET DOCTISSIMIS VIRIS
SUPREMÆ LAUREÆ PHILOSOPHICÆ

CANDIDATIS.

IN AUDITORIO SUPERIORI.

A. D. xxv. JUNII A. C. cldcccliv. H. A. M. S.

Imprimatur,

B. MöLMAND, D.

Si

§. I.

Si nobis, *quæ quondam fuerat*, Cur hæc fit insolens & difficilis scriptio.
quamque esse decebat, vis in
 SIMPLICITATE morum foret,
 nemini insolens & inauditum videretur *simplicitatem* *scriptionis* ut verum & solum boni libri indicium atque criterium a me celebrari & inculcari; cum vero vitæ simplicitas, toties in sacro codice, ipsis adeo præceptis Doctoris Θεωφύλου ipsius saluberrimis, imperata & mandata (sicut propria hæc laus est sacrorum scriptorum, quod si omnes omnium gentium profanos, ut dicimus, libros cum iis conferas, in unico pandectarum sacrorum codice, si regulas & usum spectes, plus simplicitatis invenies, quam in illis omnibus vel etiam junctim sumtis) cum hæc, inquam, virtus Deo gratissima, mortalibus, si invalesceret, commodissima, tantum non ubique exsulet, ut quod de Samnio quondam dixit FLORUS, *in plerisque* recentiorum scriptis, etiam philosophiæ moralis, *frustra ipsam* *definitio-*
 G 5 *tio-*

tionem simplicitatis moralis *quæsi-*
veris. Ignoretur autem in terris
atque rideatur, quasi affinis rustici-
tati & stoliditati, cum tamen ipsa sit
generositas, & prorsus spectatu vir-
tus dignissima. Non equidem mi-
ror, si plerisque absonum & para-
doxum habeatur genus hocce scri-
ptionis, & mihimet ipsi operosior &
difficilior, quam ipsa jubet simplici-
tas, fuerit labor, fugatam & pro-
scriptam penitus a tempore sacri ca-
nonis absoluti, quantum sperari pot-
est, simplicitatem in scribendo revo-
care; postquam regnum ejus invaserit
& occupaverit, virtutis & diligentiae
falso sub nomine, *affectatio*, quæ
inanem ostentationem & tantum
non omnia scriptoris cujuscunque
vitia, si negligentiam exceperis,
includit; ea quoque sit plurimorum
scriptorum opinio, simplicitatem,
ignorantiae proximam, laboris &
curæ in scribendo sollicitudinem tol-
lere, otio & inertiae patrocinari;
quæque alia nubem peccatis in scri-
ptione objiciunt, vero simplicitatis
lumine disjiciendam. §. II.

§. II. Quomodo autem viam hanc, ^{Quo ini-}
perpaucorum ante solo tritam, in- ^{tio perve-}
gressus fuerim, in ipso principio ^{stigatio}
hujus opellæ, non tam apparatu ^{simplici-}
eruditionis, quam re & utilitate ^{tatis sus-}
commendabilis, docere operæ pre- ^{cepta.}
tium duco. Cum ante hos XXVII.
annos, ao. clolcccxvii. mense Mar-
tio ab examine philosophico, ut a-
pud nos dicitur, (in quo jactantius,
ut ætas fert, & arrecta in juvene
laudum cupido, elatiusque me forte
geffi) recens redirem, ut me gregis
sui scriberet, ignotum antea, &
nullo necessitudinis vinculo junctum,
ad se arcesfiri fecit Rector & senior
hodie Academiæ, & præceptor
chari parentis loco semper haben-
dus, atque ut est animis juvenum
ad laborem & studia excitandis na-
tus, inter alia, quibus currenti cal-
car addere voluit, lectionem *Veri-*
similium humanarum disciplinarum
BOHVSLAI BALBINI serio com-
mendavit, ipsum quoque librum be-
nignus dedit mutuo; & monitorum
ejus probe memor eum autorem mi-
hi

hi reddidi quam familiarissimum.
Ex hoc autem didici affectationem
esse universale styli vitium, & sem-
per ante oculos postea habui illud
ejus præceptum *Cap. III. pag. 23.*
quod, quamvis longiusculum, hic
exscribere e re lectoris duco esse ma-
ximopere:

Quid sit
Affectatio
Balbino
autore.

§. III. *Illud universim dici potest:
quidquid ut vitiosum vel exsuccum,
tenue, aridum, vel contra nimia co-
pia peccans, redundans, assutum,
adscititium & superfluum in sty-
lo reprehendimus, ad unum com-
mune vitium revocari, quod affecta-
tionem Magistri veteres appellant; to-
tus in hoc insigni vitio, aut potius er-
rore confutando QUINTILIANVS est,
in procæmio libri VIII. suarum nobilis-
simarum institutionum & cap. I. ejus-
dem libri. De eadem Affectatione il-
lustre VINICII dictum celebrat autor
SENECA: Nihil est inamabili-
us, quam diligens stultitia.
Non satis est oratori optimis sententiis
verbisque lectissimis dicere; si ea non
tuo*

tuo ore dici, sed quasi aliunde, & a-
 foris ingressa recitari videantur, non
 placebis. Odiosa res est omnis affecta-
 tio; qua efficitur, ut sæpe quod in al-
 tero forsitan laudamus, videamus in
 altero. Excessum aut defectum
 justæ magnitudinis LONGINUS
 vocavit. Sunt qui omnia veterum
 scrinia & Rhetorum myrothecia com-
 pilant, ut aliis diserti videantur,
 omnia simul agunt, ut placeant: alii
 omnia in Latinitate sua, grandia &
 sesquipedalia esse volunt (Aristophanes
 vocat ἰππόκρηνα καὶ ἰπποβάμωνα ῥή-
 ματα, id est dictiones præcipites, &
 in rupium morem eductas, atque ita
 sublimia verba, ut equis vebantur)
 alii contra pueriles, alii jejuni, ex-
 sangves, obscuri, lutulenti & palli-
 di, umbras in pariete volitantes imi-
 tantur. Omnibus hisce vitiis super-
 bia, & inde affectatio causam præ-
 bet, quæ pro benevolentia odium, pro
 æstimatione contemptum, pro admira-
 tione risum apud audientes, suo sibi
 jumento, ut loquitur PLAUTUS,
 arces-

arcescit. Colorem nativum in corpore sano & formoso amamus omnes: at si idem fucō fiat, & artificio superfus sit, displicet omnibus: canora vox delectat; at si eadem, cum loquendum est, cantum imitetur, quis ferat? Unicum igitur hoc de stylo præceptum a nobis accipiant Discipuli, in quo sunt omnia: ut quisque sese, naturamque norit, eamque ducem optimam sequatur: sunt quidam natura copiosi, alii adstricti; hi sentiis abundant, illi verbis, isti abrupti plus habent in recessu, quam prima fronte promittant, alii apertiores: eligant sibi Duces, quos sequantur: Ciceronem, Senecam, Plinium, Tacitum, & si carmen amant, Ovidium, Virgilium, Claudianum aliosque; ad eum se accommodent stylum, ad quem natura feruntur, hunc excolant, perficiant, in eo elaborent, non enim est unus Eloquentiæ vultus, & alibi pluries.

§. IV. Quem ex Bohuslao Balbi-
no hostem styli pessimum cognovi,
eum autoritate QUINTILIANI se-
ductus credidi elocutioni tantum no-
cere, ita enim ille: *Libr. VIII. cap. III.*
Omniū in eloquentia vitiorum pessi-
mum. Nam cætera cum vitentur hoc
petitur. Est autem totum in
elocutione: donec inciderem
tandem in BUHURSIUM, cujus o-
pus, quod inscribit: *La Maniere de*
bien penser dans les ouvrages d'Esprit:
solidum & perquam doctum cæteris
omnibus ab Anonymo p. 6. & 7.
Diff. I. *de criteriis boni libri*, adductis
scriptoribus longe præfero.

§. V. Cumque DOMINICUS
BOUHOURS, nobilis e Societate
Jesu Pater, nullus latuerit Anony-
mum, ut patet ex ejusdem parti-
culæ l. p. 19. ubi de eo ita loquitur:
BUHURSIUS semetipsum omnibus ri-
dendum propinat, dum quæstionem
movet; num ulli unquam Germano
tribui queat laus aliqua ingenii &c.
præteritum in recensu scriptorum
de

Affecte-
tio sen-
tentia vi-
tiositas
contra
Quinti-
dianum.

Cur neg-
lectus a-
nonymo
Buhur-
sius.

de criteriis boni libri a Censore Anonymo Buhursium minime miror, quod in omne nomen Germanum justo sit obliqua invidia iniquior.

Quintilianus a Buhursio refutatus.

§. VI. Reprehendit autem haud immerito, quod totam in elocutione affectationem posuerit, Quintilianum Buhursius, *Dial. II. p. 312.* *N'en déplaît a Quintilien, repartit Eudoxe, ce défaut si spécieux & si beau en apparence n'a pas moins de part dans la pensée que dans le langage; & c'est le sentiment d'un habile homme d'Italie; Proginnaſmi Poetici di Udeno Nifiely da Vernio, qui ose donner un démenti à Quintilien sur le dernier article du passage que vous venez de citer. Questo ultimo, dit il, è falso, peroche l'affettatione consiste anche ne' concetti. Il le dit après un ancien Rhéteur, qui apporte pour exemple d'affectation dans la pensée, le Centaure, qui est à cheval sur luy mesme. Mais d'autres exemples*

ples le feront encore mieux connoistre
 „quod ita interpretor: „Bona venia
 „Quintiliani, respondet Eudoxus, hoc
 „vitium tam splendidum & specio-
 „sum non minus in cogitatione
 „quam elocutione locum invenit.
 „Ita sentit doctus quidam Italus, qui
 „falsi audet postulare & arguere ul-
 „tima, quæ attulisti, Quintiliani ver-
 „ba, *in progymnasmatibus poëticis: Hoc*
 „ultimum, inqviens. *est falsum, quia*
 „affectatio æque consistit in cogitatio-
 „nibus, quod eum docuit vetus Rhe-
 „tor (Græcus DEMETRIUS PHA-
 „LEREUS de elocutione) qui docu-
 „mentum affectationis in cogitatione
 „adfert hanc sententiam: *Centaurus*
 „*equitans seipsum:* „ & in ora libri
 adscripsit interpretationem latinam
 ipsius auctoris: *Posita est autem mala*
affectatio in sententia quidem, ut qui
dixit: Centaurus equitans seipsum.
 „Aliis vero exemplis res insuper erit
 „clarior: „ &c. Quemadmodum &
 strenue promissis stetit, multisque
 docuit exemplis, affectationem prius
 sententiam quam elocutionem tur-
 pare

Nostrum
de Buhur-
fio judi-
cium.

§. VII. Non tulerit licet omne punctum, in judiciis de bono libro ferendis, Buhursius: a studio partium non sit alienus & liber: minus recte utatur lectissimis, solicite & cumulate congestis, autorum veterum locis, talis tamen est, ut nemo recentiorum, me iudice, scripta alicujus ingenii solertior in iudicium adduxerit, deque iis sententiam tulerit. Mihi certe, quod ingenue fateor, in hoc, quod molior, negotio magno fuit usus. Et quam vellem inter manus & ante oculos esset omnibus scriptoribus hoc Buhursii opus: non tam longe lateque pomeria regni sui, quod hodie videmus maximum, protulisset affectatio; seu, quod idem est, non tanta, sub qua gemimus, malorum librorum copia & moles foret. Jam vero cultus nimius, fracta, ut in Dialogis, compositio, nubes exemplorum e solis Gallorum, Italorum, & Hispanorum, Poëtis imprimis, atque scriptoribus, moratur lectorem, &, lingvæ quantumvis gnarum, a lectio-

lectione libri, cæterum egregii, ar-
cet.

§. VIII. Idcirco, cum BUDDER; & ^{Recensio}
Anonymi laborem de criteriis boni ^{Buhursii,}
libri in superioribus, trutina simplicis
& sanæ Philosophiæ nostræ, exami-
naverim, superest, ut, antequam
sententiam nostram, de vera & unica
omnis scriptiōis regula, in medium
proferam, quæ in rem nostram
sunt, quæque omnium scriptorum
lectorumque scire interest, detracta
velut veste, & nocte exemplorum
fugata, quam fieri potest paucissi-
mis, hoc ipsum Buhursii opus recog-
noscam.

§ IX Ita pag. 4. pulcherrime scri- ^{Rhetori-}
pturum monet, majorem eum curam ^{ca inle a}
debere adhibere, ut recte cogitet, ^{Logica}
quam loqvatur, siquidem neque pro- ^{separatur.}
be loqui aut scribere possit, ni rite
cogitet: atque jubet nos semper in-
tueri illud HORATII *de art. poet:*
Scribendi recte sapere est & princi-
pium & fons. Hoc præceptum sa-
luberimum pluribus alibi in opere
suo exponit, & sedulo atque pruden-

ti lectori fenestram aperit (quamvis ipse non monstret) ulterius & penitus introspiciendi mala affectionis humanæ, quæ per scientias disciplinabiles, ut dicit *autor ad Herennium*, id est, quæ per manus, verba LIVII sunt, *traditæ, in artis, perpetuis præceptis ordinatæ, modum veniunt*, ea dirimunt, quæ sine ope mutua intelligi aut exercere nequeunt; e. gr. sententiam & elocutionem, nominalem & realem Philosophiam, recte credere & recte vivere; ita horum utrumque per se indigens alterum alterius auxilio eget, ut pag. 536. *nulla utilitas cogitationis præclaræ est, si ei quis pulchræ locutionis non addiderit ornatum.* auctore DION. HALIC. de collocat. verbor. P. 311. *Verba ita debent esse comparata*, ex QUINTIL. l. 8 Proæm de verbis, *ut sensibus inherere videantur, atque ut umbra corpus sequi.* Pag. 537. *quid est enim tam furiosum, quam verborum vel optimorum sonitus inanis, nulla subjecta sententia.* CIC. de orat. lib. 1. Pag. 531.

531. *Versus inopes rerum nugæque
canoræ.* HORAT. de art. poët. Pag.
511. *gravissimum contra regulas
grammaticas peccatum levius est
vel levisimo affectationis vitio: Pour
moy je souffrirois bien plutost un solé-
cisme que le moindre galimatias: l'un
n'est que contre la syntaxe, ou contre
l'usage; mais l'autre est contre le bon
sens, qui veut qu'on pense toujours net-
tement & qu'on s'exprime de mesme.*

„Mea quidem sententia soloecismum
„potius ferrem, quam vel mini-
„mam affectationis speciem: prius
„vitium est contra syntaxin, vel
„loquendi usum; alterum vero contra
„sanam rationem, quæ semper ju-
„bet nos caste, hoc est, pure ac sim-
„pliciter, cogitare, atque pariter
„caste sensa promere, vel aliis ape-
„rire.„ Exemplis ut BUHURSI
regulam firmen. Non bitem mihi
moveret phrasin DIACONI, scripto-
ris semibarbari, ast utilis: *Phocas
per octo annorum curricula princi-
patus est, pro imperavit. ætati enim,*

qva vixit, non autori stribligo illa Latini sermonis tribuitur. Com-moveri autem graviter qvivis recti judicii Lector debet; cum apud eundem viderit *suffragium ferre adhiberi pro arma socia jungere*, ut in sequentibus. *Tunc Alboinus, electam e suis manum direxit: qui Romanis adversus Gothos suffragium ferrent*, &c. Infaniæ namque proximum, comitio & septis includere fortissimas auxiliares copias, quarum forti & fideli opera in castris utimur. Et heic in sensum communem, non Grammaticam peccat DIACONUS. P. 498. 99. *omnes omnino, cujuscunque generis sint, scriptores, philosophici, historici &c. perspicuitati & puritati sermonis, hoc est, eloquentiæ juxta & veritati litare debent*. Et alia, quæ, per totum opus hic & illic sparsa, ad primum ejus præceptum p. 4. recta spectant.

Totius o-
peris Bu-
hursiani
summa.

§. X. Pag. 11. argumentum invenitur totius libri, quod lectori, qui nexum & rationem auctoris in scribendo vestigare, ut debet, cupit, omni-

omnino est observandum, si aliquem e lectione hujus libri fructum avet decerpere. E CRASSI enim, quæ apud Cic: de orat. l. 2. habentur, laudibus opera, quæcunque sunt, ingenii percenset Buhursius: *Sententia Crassi tam integræ, tam veræ, tam novæ; tam sine pigmentis fucoque puerili.* Hic locus illi textus est, ut dicimus, quem commentatur, hic materiam scribendi & partes operis ei ministrat, quare & sæpius repetit, & per paraphrasin ita interpretatur: *Je voudrois que les pensées ingénieuses, qui entrent dans les ouvrages de prose ou de vers, fussent comme celles d'un grand Orateur dont Cicéron parle, lesquelles estoient si saines & si vrayes; si surprenantes & si peu communes; enfin si naturelles & si éloignées de tous ces brillans qui n'ont rien que de frivole & de puéril.*

§. XI. Et p. seq. 12. a veritate, prima virtute & velut fundamento omnium cogitationum & sententiarum bonarum orditur, atque omnes vel etiam pulcherrimas & speciosis-

Prima virtus boni libri, veritas.

fimas veritate, ut anima, cassas re-
 jicit: quæque vera sit sententia pla-
 nisime, me interprete latino, per-
 „docet: „cogitationes, inqviens,
 „sunt imagines rerum, sicut verba
 „imagines cogitationum, & cogita-
 „re ut generaliter definiam, est
 „effigiem formare apud se objecti,
 „ut voce technica utar, cujuscun-
 „que spiritualis vel sensibilis, jam
 „vero figuræ & picturæ veræ non
 „sunt, nisi quatenus probe referunt
 „res, quas præsentant, atque ita
 „vera est illa sententia, quæ res fi-
 „deliter exhibet & monstrat, con-
 „tra falsa, cum eas aliter pingit,
 „quam reapse sunt. Porro multis,
 ad paginam usque centesimam, quo-
 modo servanda veritas, fugienda
 falsitas in ipsis fictionibus, fabulis,
 metaphoris, hyperbolis, æquivo-
 cis &c. ut *bella falsitas*, ut loquitur
 Vavass. l. de Epigramm: *plausibile*
mendacium, & *ob eam causam gra-*
tissimum, *quod excogitatum solerter*
& ingeniose, si non justam rei,
 quam describimus, staturam, simi-
 litu-

litudinem tamen quandam, ut in colossis & puppis minutis figuræ humanæ intuemur, augendo vel minuendo & varie versando, sistat.

§ XII. Pag. 101. a veritate transit ad novitatem sententiarum, quam nobis sub finem dialogi primi ita ex-

Altera, ut sententia sit nova.

ponit: *Les pensées à force d'estre vrayes, sont quelquefois triviales; & pour ce sujet Cicéron louant celles de Crassus, après avoir dit qu'elles sont si saines & si vrayes, ajoute qu'elles sont si nouvelles, & si peu communes; c'est-à-dire, qu'outre la vérité, qui contente toujours l'esprit, il faut quelque chose qui le frappe & qui le surprenne. Je ne dis pas que toutes les pensées ingénieuses doivent estre aussi nouvelles que l'estoient celles de Crassus; il seroit difficile de ne rien dire qui ne fust nouveau: c'est assez que les pensées qui entrent dans les ouvrages d'esprit, ne soient point usées: que si l'invention n'en est pas tout-à-fait nouvelle, la manière dont on les tourne le soit au moins; ou que si elles n'ont pas la gra-*

ce de la nouveauté, mesme dans le tour ; elles ayent je ne sçay quoy (ne dubita, Buhursi, dabitur ! hanc admirationis & gratiæ conciliatricem, ni me fallant omnia, inveni, utinam inventam mihi ita propitiare possem) en elles-mesmes, qui donne de l'admiration & du plaisir.

Novum in
sententia
quid.

§. XIII. Dialogo II. a p. 102. ad 324. de novitate agit, ad quam refert sublimitatem, a p. 111. ad p. 170. vim sententiæ & brevitatem, quæ illam auget, a pag. 170. ad p. 178. ubi concinnitatem & venustatem sententiarum inculcat, ut p. 186. suavitatem & delectationem, quam in sententiis fabulæ adferunt, sicut expressam naturæ imaginem & simplicitatem, quam naïveté vocat, in antithesibus nonnullis laudat a p. 204. ad p. 207. inde in affectuum naturali & jucunda descriptione moratur ad p. 211.

Gratiæ,
quæ sen-
tentiam
venustam
reddit,
causam
ignorat.

§ XIV. pag. 213. in gratiis & deliciis sententiarum describendis misere se torquet : *la délicatesse dans le propre, repartit Eudoxe, est plus aisée*

aisée à définir que dans le figure. Si vous me demandiez ce que c'est que délicatesse en matière de parfum, de viande, de musique: je pourrois peutestre vous contenter, en disant qu'un parfum délicat est un parfum dont les parties sont subtiles, & qui n'enteste jamais; qu'une viande délicate est celle qui ayant peu de masse & beaucoup de suc, flatte le goust, & ne charge point l'estomac; qu'une musique délicate est un concert de voix & d'instrumens qui ne font que chatouiller les oreilles, & qui n'excitent que des mouvemens doux dans le coeur. Mais quand vous me demandez ce que c'est qu'une pensée délicate, je ne sçay où prendre des termes pour m'expliquer. Ce sont de ces choses qu'il est difficile de voir d'un coup d'oeil, & qui à force d'estre subtiles nous échapent lors que nous pensons le tenir. Tout ce qu'on peut faire, c'est de les regarder de pres, & à diverses reprises, pour parvenir peu à peu à les connoistre. Tachons donc de nous former quelque idée de la délicatesse ingenieuse, & sur tout ne
nous

nous contentons pas de dire qu'une pensée délicate est la plus fine production, & comme la fleur de l'esprit: car ce n'est rien dire, & dans un sujet si difficile on ne se tire pas d'affaire avec un synonyme, ou avec une métaphore. In exemplis felicius versatur ad p. 29.

Simplicitas naturæ
male opponitur.

§. XV. Ubi ad Crassi sententias redit, quæ erant sine pigmentis fucisque puerili, hæc ita exprimit: Mais croiriez-vous que les pensées, qui surprennent, qui enlèvent, qui piquent le plus, ou par la délicatesse, ou par la sublimité, ou par le simple agrément, sont en quelque sorte vicieuses, si elles ne sont naturelles, comme estoient encore celles de Crassus que nous avons prises pour nostre modèle, & qui n'avoient nulle ombre d'affectation? atque post brevem de naturali pulchritudine sermonem p. 311. affectationem ad finem Dialogi secundi p. 324. jure meritoque infectatur.

§. XVI.

§. XVI. Hanc vero, communem Affectatio in scribendo, quid. omnem descriptionis Erinnyum, definit demum Dialogo III. p. 327. ut sit conatus supra vires & supra rem, & Gallice ita reddit. *Ces affectations différentes sont, selon un sçavant Critique, des efforts, que l'esprit fait, audessus de sa matière & audessus de ses forces, & quæ cætera vitia sunt, quæ huic annumerat, &, ut diversa, exemplis collustrat per totum pene tertium Dialogum.*

§. XVII. Sub initium autem quar- Cicero contra Buhursum defens. ti miratur Ciceronem, in laudandis sententiis Crassi, nullam mentionem fecisse perspicuitatis, primæ omnium in eloquentia virtutis, iudicio QUINTILIANI libr. II. cap. 3. excusat tamen: *Il l'a supposée sans doute comme une vertu essentielle: car enfin la pensée n'estant qu'une image l'esprit forme en luy-mesme, elle doit représenter clairement les choses: & rien n'y est plus contraire que l'obscurité.* Ast qui integram, cui vocem minus inhæsit autor, næ ille etiam per-

perspieuam, & omnibus, quæ cogitari possunt, virtutibus instructam dixit sententiam.

Cotis instar Buhursii.

§. XVIII. Sed hic linquo recensum Buhursii, idemque repeto eum dicta antiquorum electissima comportasse & coacervasse, minus vero recte, ob laboris in meditando inconstantiam, iis usum, mihi proin atque aliis materiam præbuisse, quæ struant, & cui, pro illa, quæ iis est, ædificandi scientia, legem dent atque modum.

Affectatio
unum &
generale
omnis
scriptio-
nis vitium
& quo-
modo ad
affectatio-
nem re-
fertur ne-
gligentia.

§. XIX. Exempli loco nobis erit adducta superius definitio *affectationis* Scaligeriana, quam si recte perpendimus & excutimus, liquido patebit, omnia, cujuscunque demum scriptio-
nis & libri, vitia complecti, ipsam adeo negligentiam & socordiam scribentis quodammodo includere, ut enim, qui curam & nervos rei, quam suscipiunt, adferre aut nolunt aut nequeunt, nervos decipiunt & majora viribus audent, immemores regulæ istius primæ & pervulgatæ apud HORATIUM de
art.

art. poët. sumite materiam vestris, qui scribitis æquam viribus: & versate diu quid ferre recusent, quid valeant humeri. Ita culpæ affectationis proximi, minuti corruptique sensiculi sunt, & extra rem periti, ut loquitur QUINTIL. lib. VIII. c. 5. imo beati somnio indulgent conatus sui supra vires & supra rem. Utque omnes scriptores tumidos & corruptos, & tinnulos & quocunque alio cacozeliæ genere peccantes certum habeo, verba sunt QUINTILIANI, lib. II. c. 3. quæ nostra facimus: non virium sed infirmitatis vitio laborare; ut corpora non robore sed valetudine inflantur; Id est, conatus supra vires & supra rem reos esse: pariter etiam segnes & negligentes, qui exsangvia, immatura, & subinsulsa in lucem protrudunt scripta, ab affectationis crimine liberari non possunt, eo ipso, quod ausis dissimiles libros evulgare omnino sustineant. Ex hisce & aliis veræ eloquentiæ magistris liquet affectationem unum & communem hostem, ut et generale

ralem unicamque omnis scriptionis labem & corruptelam esse teterri-
mam. nam *Galimathias* & *Phebus*,
ut audiunt Gallis, species affectatio-
nis esse; sine hæsitazione judico.

Huic vi-
tio, quæ
responset
virtus
quæsitæ.

Apud
Theolo-
gos in-
venta.

§. 20. Huic quam opponerem, universalem cunctæ scriptionis bonæ virtutem, & contra vitia solum & certissimum præsidium, cujus investigatio diu & sæpe tacitis cogitationibus volutavit animum, sollicitus frustra quæsivi, & tandem, ubi minime reris, inveni. Theologi etenim primo loco, inter criteria sacrae scripturæ, (utinam solum omnes legerent! nam cætera, quæ afferri solent, *styli majestas, mysteriorum sublimitas, præceptorum sanctitas, unanimus totius scripturæ consensus* &c. omnia ex primo isto, ubi illud recte cognoverint, fluere, eo-que contineri ipsi fatebuntur,) SIMPLICITATEM collocant.

Simplici-
tas mora-
lis mater
simplici-
tatis eru-
ditæ.

§. XXI. Simplicитatis, in scribendo, scriptoque perpendendo, eruditæ, simplicitatem vitæ & morum fundamentum loco. Hoc me docuit
CICE-

CICERO libr. I. de Officiis edit.
Blaeuviæ in 12mo. qva uxor, Tom.
,,IX. pag. 8. „Imprimisque homi-
,,nis est propria veri inquisitio, at-
,,que investigatio. Itaque, cum su-
,,mus necessariis negotiis, curisque
,,vacui, tum avemus aliquid vide-
,,re, audire, ac discere, cognitio-
,,nemque rerum aut occultarum,
,,aut admirabilium, ad bene, bea-
,,teque vivendum necessariam du-
,,cimus: ex quo intelligitur, quod
,,verum, simplex, sincerum-
,,que sit, id esse naturæ ho-
,,minis aptissimum. „ Hujus,
philosophicæ & christianæ, ut vere
dici deberet, SIMPLICITATIS rara
aut nulla, pro dolor! mentio in ipsis
scriptis philosophiæ moralis, usus,
quod pejus, inter nos infrequentior.

§. 22. De hac nemo mihi, quan-
tum scio, melius, post sacros scri-
ptores, dixit, quam, anno seculi su-
perioris XXV. mortuus, qui eqve-
strem virtute & prudentia sibi pepe-
rit dignitatem, CAROLUS PA-
I SCHAL

Carolus
Paschal
laudatus.

SCHAL Eqves, Dominus, & Vice-Comes de Queute & Dargny, multis obitis in Polonia, Anglia & Helvetia legationibus, non magis, quam doctis operibus editis, nobilis, qui libro, cui titulus: *Definitiones virtutum & vitiorum*: postquam de sinceritatis & simplicitatis, tanta cecitas homines occupavit, ut loquitur, ignoratione & proscriptione graviter est conquestus Cap. X.

- Simplices.** *Nempe hæ illæ sunt, inquit, quæ mentem ab omni labe defæcatam & in sua*
- Perfecti.** *perfectiōne constitutam probant. Hinc manant in cogitationes, quas ut ca-*
- Integri.** *stitati mandent, piant. A cogitationibus transeunt ad gestus, quos reddunt ingenuos; postremo in verba, quæ ut sint sincera, ab his removent*
- Veri.**
- Perspicui.** *omnium ambiguitatem, & quicquid perplexam est & obscurum. Denique fraude & dolo longe ablegatis omnes humanas actiones condecorant. Sinceritatis & simplicitatis aperta & candida pectora bonitas eligit sibi domicilia, ut pura & purgata, & prorsus se digna. Nec virtutibus tam lucidis*

*cidis unquam necesse est simulare aut
disimulare, suisque moribus nubem
obtendere, cum nihil agant in occulto
ac non meridiana luce dignum. Hinc
illud ipsarum eminens ac nobile decus,
illi affine quod est prudentiæ congeni-
tum; cum ipsæ ea quæ sunt futurave
sunt, candide semper eloquantur. Er-
go plane ignorant versutias. Plane
nesciunt artificium simulationis, nul-
lo utuntur frontis integumento. Qua-
re mirifice gloriatur Achilles ille Eu-
ripideus, cum ait se a sapientissimo
Chirone eductum didicisse mores sim-
plices: nihil scilicet nec simulatum,
nec infucatum, non in rebus, non in
verbis. Veritas enim scapham sca-
pham dicit.*

§. XXIII. E verbis liquet, simpli-
citetem morum esse bonitatem men-
tis & voluntatis, integræ, puræ &
ingenuæ, omnes actiones suas ad
felicitatem suam & aliorum bonis
artibus dirigentis, adeoque non so-
lum excludit hæc virtus omnem su-
perbiam, jactantiam, ostentatio-
nem, captationem gloriolæ, hoc est,

Simplici-
tas vitæ
quæ.

uno verbo, vanitatem omnesque fraudes, ut mendacium, simulationem, dissimulantiam, adulationem, livorem, obtrectationem, lucrique damno alterius petiti cupidinem, & cujuscunque demum nominis sint aliæ; sed etiam penitiores suarum virium & infirmitatum notitiam, veritatem, integritatem, castitatem, candorem & charitatem mutuam, quæ juxta secum aliis bene esse cupiunt, complectitur. Vulgaribus Lexicographis audit simplicitas, Græcis ἀπλότης, illa virtus, quæ ingenuè, candide, libere & liberaliter agit, & loquitur omnia, a malignitate, fucis, adulationibus & fallaciis aliena, nec infidiosa aliis, & sui secuta.

Graviter
de simplici-
tate lo-
quitur Se-
neca.

§. XXIV. Plurimos christianos in ruborem dat SENECA, cui notior, quam illis, cum ipsa religione simplicitatem professis; *De tranqu. animi Cap. XV. p. m. 154* Occupat enim, scribit, nonnunquam odium generis humani, & occurrit tot scelerum feliciū turba, cum cogitaveris, quam

quam sit rara simplicitas, quam ignota innocentia, & vix unquam, nisi, cum expedit, fides, & libidinis lucra damnaque pariter invisa, & ambitio usque eo jam se suis non continens terminis, ut per turpitudinem splendeat. Agitur animus in noctem, &, velut everfis virtutibus, quas nec sperare liceat, nec habere prodest, tenebrae oboriuntur, & p. 166. At illa, quantum habet voluptatis sincera & per se ornata simplicitas, nihil obtendens moribus suis? subit tamen & hac vita contemptus periculum, si omnia omnibus patent; sunt enim qui fastidiant, quicquid propius adierunt. Sed nec virtuti periculum est, ne admota oculis revilescat: & satius est simplicitate contemni, quam perpetua simulatione torqueri. Modum tamen rei adhibeamus; multum interest simpliciter vivas an negligenter.

Simplicitas opposita negligentiae.

§. XXVI. Principium hujus loci ultimi prodidit mihi illam causam occultam & illud, nescio quid, nonnullorum, cur in vita communi, primo obtutu: & antequam illius

Simplicitas causa omnis gratiae occulta.

Quia naturalis.

fecerimus periculum, hunc amamus, illum averſamur; cum ex illius vultu & geſtu aliqua eluceat ſimplicitas, occulto velut faſcino, inſcios, & interdum nihil minus cogitantes, ad amorem ſui provocans; hujus vero affectatio & coacta actio horrorem incutiat, quia diffidentia diffidentiam parit. Hac de cauſa Galli, qui artem conviſtus cum potentioribus docent, inter alia ſvadent clienti: nunquam, *cum fronte*, ut dicunt poëtæ, *ſedent nebulae*, ſed defæcato animo, vultuque, ſi aliter nequeat, ad lætitiâ composito, ſeſe Patrono debere offerre. Quam primum videmus hominem ſe clepere & tectum tenere, credimus ſtatim eum aliquid monſtri alere. & quidquid præter naturalem indolem in vita, ſermone, vultu, motu corporis atque inceſſu, videmus ſtudio factum ſub uno affectationis nomine nobis eſt ingratum. *Naturam* ideo *induriæ* oppoſuit TERENTIUS in *Andria Act. IV. ſc. 5. v. 55.* ubi cum Myſis dixerat:

rat: *hem prædiceres*, respondet Davus: *Paulum interesse censes, ex animo omnia, ut fert natura, facias, an de industria?*

§. XXVI. Utque hæc nativa simplicitas in vita communi, cesto Veneris uraniæ, ut in fabulis est, ad castas illecebras Gratiarum & amorum efficacior, ita in sermone & scriptione omne fert punctum, atque auditorem lectoremque sola sibi conciliat.

Eadem gratia simplicitatis in scribendo.

§. XXVII. Oratorem dixerunt, teste QUINTILIANO, veteres Latini virum bonum, *dicendi peritum*: bonum interpretor de simplici & ab omni affectatione, ut antea eam depinximus, immuni, *per affectationem enim corrumpitur sententia*, DIOMEDE Grammatico iudice, *cum eo ipso dedecoretur, quo illam voluit autor ornare*. Hoc fit aut nimio tumore aut nimio cultu, prout loquitur Dionys. HALICARN. *de orat. antiqu.* Tumor & omne, quod studio fit, indecorum est,

Omnis bonis libri autor debet esse simplex.

est. Non solum autem pedibus, ut ajunt, in sententiam QVINTILIANI eo, sed, quod prima fronte, ut fert ætas nostra, temerarium putares, nihil aliud, quam bene ausus vana contemnere, ulterius tendo, & vehementer contendo: omnem boni libri autorem bonum & simplicem eundem esse debere. Non enim video qui fieri possit, ut bonus sit iste liber, cujus autor vitio animi æger & affectatione cæcus, ut sese jactet gratiamque lectoris aucupetur, non ut profit, ut famam sui quam longissime extendat, lucrove suo inserviat, non ut sibi aliisve consulat, omnia agit, & ad ostentationem componit.

Usus simplicitatis
moralis in
scribendo.

§ XXVIII. Atque quemadmodum Simplicitas moralis christiana, certe philosophica, scopum & finem libri ponit legitimum, & materiam legit honestam & profuturam, ita eadem, sub nomine, quo nobis venit, SIMPLICITATIS ERUDITÆ, in scribendo finem tuetur, materiam & cogitationes, ut fert rei natura, sine omni

mni affectatione, proprietate verborum, cujuscunque demum lingvæ sit, exsequitur, & lumen naturæ sine fuco gravioris lætosque, ut poëtæ verbis utar, operi honores adflat.

§ XXIX. Ab affectatione distat e diametro hæc simplicitas, unde, vi oppositionis, cum Scaligero affectatio fit: conatus supra modum & supra rem, nobis, quam primi in scenam producimus, simplicitas in scribendo: conatus vel rectius facultas, erit, modum fervans & rem verbis æqvans, seu, quæ scholam minus sapit definitio: simplicitas est: naturalis, vera, perspicua, propria, nova & brevis rei, quam tractat, explicatio vel descriptio. Hanc definitionem per singula obire & sequi juvat, cum, quæ nobis est, simplicitatis ignorantia, non aliter permittat nos eam describere, quam per partes & effectus virtutis hujus,

Quid sit simplicitas in scribendo.

qua ad sacrum codicem proximè accedit, quo quisque simplicior fuerit, liber.

1) Naturalis.

§. XXX. Naturali vel nativæ descriptioni inter notas & effectus simplicitatis eruditæ primum, merito suo, locum do & assigno. Repete hic verba CICERONIS exscripta. §. 21. p. 129. *Tunc enim perfecta ars est, ut docet LONGINUS sect. 19. cum naturam ita exprimit, ut natura ipsa esse videatur.* Omnis sententiæ integritas in convenientia illius cum rei natura consistit, & ut veræ eloquentiæ doctores imitantur pictores optimos, res naturali simplicitate oculis sistendo, gratiam & pretium operi suo conciliantes, ita quoque uno velut ore præcipiunt: *optima esse in eloquentia (unde nobis maximum in hac re præsidium) minime accessita & simplicibus atque ab ipsa veritate profectis similia.* QUINTILIAN. lib. VIII. proæm. ubi recte quoque ridet eos, quibus sordent omnia, quæ natura dictavit: qui non ornamenta quærunt, sed lenocinia. Nihil,

Nihil, ut idem lib. IV. docet, videatur fictum, nihil sollicitum: omnia potius a causa, quam ab oratore profecta credantur. Grandis, ut inculcat PETRONIUS, & ut ita dicam, pudica oratio, non est maculosa, nec turgida, sed naturali pulchritudine exsurgit.

§. XXXI. Quæ pulchritudo, seu Pulchritudo scripti naturalis quæ.
conformatio idearum proportioni rerum multiferæ conveniens &, pro ingenii humani diversa indole, quædam excellentia gratiave animum ad se rapiens, in causa est, cur svadeant iidem Magistri eloquentiæ; artem illam oratori esse primo & præcipue perdiscendam: artem, nempe, ne transluceat, celare. Oraculo simile illud QUINTILIANI est Lib. IX. Instit. c. 3. *ubicunque ars ostentatur, veritas abesse videtur.* Quam primum namque, ornatus & color rei superinductus apprehenditur, omnis perit gratia, ut comica, & fuco quæsitæ; & naturaliter nihil pulchrum, nisi quod naturæ ipsius est,

est, aut naturæ simillimum. Non itaque opus est scripturo laborare, ut placeat, quod affectationis est; studeat modo naturali simplicitati, & quantum meditatione & elocutione valet, naturam exprimat, & vel invitum comitabitur voluptas, amor atque favor lectorum. E simplicitate scripto adfluit natus ille non adscititius nitor, qui priscam venustatem sequaci munditie sanique coloris elegantia effingit. Et hæc naturalis simplicitas, in comparatione inter veteres & recentiores scriptores instituenda, illis palmam liquido adjudicat.

2) Vera.

§. XXXII. Jam vero, ubi adest naturalis ingenuitas in rei cujuscunque descriptione, veram quoque eandem efficit, de qua simplicitatis proprietate in recensu Buhursii, quamvis ad simplicitatem ipsam non referat veritatem sententiæ, antea p. 119. &c. dixi. Est autem VERITAS convenientia cum re ipsa, quæ sine naturali simplicitate haberi nequit; aptissimum est naturæ, quod verum, simplex & sincerum est, vide locum CICE-

CICERONIS, §. XXI. allatum. Hinc
præcepta illa oratorum fluunt, ut
Dion. HALICARN. *de orator. antiqu.*
Simplex esse mavult, quam cum aliquo
periculo sublimis, nec tam artificium
ostendit, quam naturalem veritatem.
Quintil. Lib. VIII. *Pejus adhuc quo*
magis falsum & longius petitum. DE-
METR. PHALER. *de elocut.* Ex
superlatione sententiæ & ex eo, quod
fieri nequit, frigiditas nata est. Dns.
DE LA BRUYERE in *Charact. T.*
I. p. 93 & sequenti, il faut exprimer
le vrai pour écrire naturellement, for-
tement, délicatement. Et Autor lit-
terarum Cabalisticarum Gallicus, E-
pist. 174. Tom VI. pag. 122. *Une*
autre raison qui fait donner si facile-
ment dans l'erreur, c'est que la ve-
rite est simple: Des l'enfance on
se forme un faux gout, qui porte à mé-
priser ce qui est uni, simple & sans
ornemens. L'age bien loin de corriger
cette depravation dans le plus grand
membre. Dans de telles dispositions la
vérité ne sauroit leur plaire: pour la
leur

leur faire goûter, il faut bien se donner de garde de la leur présenter toute nue; il faut la farder, & lui faire perdre une partie de cette simplicité, si belle aux yeux des connoisseurs. Mais ce fard ne la défigure-t-il pas? N'est-il pas lui-même une erreur, que ces personnes d'un goût si dépravé prennent pour la vérité. Ex quibus discimus: veritatem sine simplicitate esse non posse, falsitatem huic oppositam omnem scruptionem corrumpere, nam quod verum est de oratore, cui tamen scriptori ornatus aliquis virilis, fortis & sanctus est, modo effœminatam levitatem & fūco eminentem colorem fugiat, multo magis verum erit de quocunque alio scriptore historico vel philosophico, qui nudam ubique veritatem debent pedestri, ut dicimus, sermone complecti.

3) Perspicua.

§. XXXIII. Non tam natura rei, quam indicii, quod per eam peragitur, ratione, prima simplicitatis nostræ virtus est perspicuitas seu evidē-

videntia, quæ naturam & veritatem sequitur, utramque vero, seu simplicitatem prima indicat & prodit, & quod facilis animis legentium & audientium illabatur, pronuba & prænuntia voluptatis castæ, quam secum fert simplicitas, recte salutatur. Affectatio, falsitas &c. tegumento, involucro, colore gaudet; naturalis & vera simplicitas nuda & aperta in luce clara refulget. *Perspicuitas* QUINTILIANO *Libr. II. cap. 3. prima eloquentiæ virtus, & ibid. pulchre observat plerumque accidere ut faciliora sint ad intelligendum, & lucidiora multo, quæ a doctissimo quoque dicuntur.* Contra obscuritatem ibidem, ut vitium omnis scriptiōis teterrimum, carpit: *Pervasit jam multos ista persuasio, ut id jam demum eleganter atque exquisitè dictum putent, quod interpretandum sit.* Vetus dictum est: qui non vult intelligi, debet negligi, & res certa: simplicitatem sine perspicuitate concipi & esse non posse: & omnem librum obscurum esse malum.

§. XXXIV.

4) Propria.

§. XXXIV. Inter proprietates simplicitatis non referrem proprietatem idearum & verborum. quod nihil aliud esse videatur proprietas, quam veritas naturalis perspicua, ni etiam plus esset in proprietate, quam perspicuitate vera; non solum enim proprietas obscuritatem, ut perspicuitas, fugat, sed etiam ambiguitatem solvit & tollit, absolutissimam puritatem parit, res omnes accommodate effert, parvas quidem exiliter, magnas autem magnifice; majorem adeo requirit rei & lingvæ in autore cognitionem, quo fit absolutius os, & expresior sermo; atque simplicitatis eruditæ, si perfecte obtineri posset, magna & pene præcipua pars haberetur. Omnes certe scriptores, qui notionibus utuntur & verbis impropriis, ambiguis, obscuris, ignorantia & imbecillitate ingenii laborant, ut recte observat QUINTILIANUS *Libr. II. cap. 3. Quo quisque ingenio minus valet, hoc se magis attollere & di-*

& dilatare conatur, ut statura breves in digitos eriguntur, & plura infirmi minantur. Erit ergo obscurior etiam, quo quisque deterior. Est enim vitiosum in sententia, si quid aut alienum, aut non acutum, aut subinsulsum est. CICERO de optimo genere Or. Et nec rei naturam intelligit, neque vere & perspicue sensa proponit, qui improprie loquitur & scribit, vid. superius p. 115. & seqv. Porro hæc simplicitatis in scribendo qualitas modum & legem ponit usui Grammatices ornatæ & Rhetorices in quocunque demum fuerit scriptionis genere, ut de oratione idem eloquentiæ magister *Libr. VIII. Cap. 6.* pulchre monet: *Ut modicus atque opportunus translationis usus illustrat orationem; ita frequens obscurat, continuus vero in allegoriam & ænigma exit.* Ibi-
dem proëm. *Quid quod nihil proprium placet, dum parum creditur disertum quod & alius dixisset? a corruptissimo quoque Poëtarum figuras seu translationes mutuamur; tum de-*
K *mun*

*mun ingeniosi scilicet, si ad intelligen-
dos nos opus sit ingenio. Et Aul.
GELLIUS Noct. Attic. Lib. VII.
cap. 14. Unumquodque genus cum or-
natur caste pudiceque, fit illustrius:
cum fucatur & praelinitur, fit præ-
stigiosum.*

5) Nova

§. XXXV. *Est quoque cunctarum
NOVITAS gratissima rerum. OVI-
DIUS III. Pont. 4. 51. Quæ virtus
simplicitatis eruditæ ποικιλίαν natu-
ræ, eadem semper varie novan-
tis, probe refert, & quamvis nul-
la ars perfecte naturæ solertiam in
varietate constantiaque novitatis imi-
tari queat, quo prescius tamen, li-
cet non æquis passibus, eandem se-
quimur, eo minus aberrabimus,
magisque placebunt lectoribus de-
scriptiones nostræ. Summam no-
vitatæ gratiam agnovit BUHUR-
SIUS, ad eam retulit sublimitatem
& cæteras sententiarum virtutes,
imo ipsam simplicitatem &c. (p. Dis-
sert. hujus §. 12. & 15.) Hoc autem
ipso tumultuatur & cogitur suum il-
lud *je ne sçay quoy* repetere, quod
simpli-*

Novitas
grata.

simplicitatem naturalem speciem novitatis constituat, cum tamen simplicitas genus, ut Logici loquuntur, sit novitatis & cæterarum omnium, virtutes dum sunt, descriptionis virtutum, ignorat itaque novitatem omnem, quæ pollet, gratiam simplicitati debere, eandemque, ni iusto simplicitatis, hoc est, veritatis naturalis perspicuæ ac propriæ moderamine regatur, fœdi potius vitii, quam virtutis in scribendo nomen mereri. Quæ ratione auctor ad Herennium l. 9. recte docet: *ne quid ambigue ne quid NOVE dicamus*, sicut omne genus novitatis, hoc tibicine simplicitatis non fultum, sublime sit, acutum, grande, sententiosum, breve, concinnum, suave, & quæ alia novitati tribuit p. h. Diss. 121. & seqv. vitiosum est & affectatione corruptum. *Ipsa ἀφελεια simplex & in affectata habet quendam purum, qualis etiam in fæminis amatur, ornatum. QUINTIL. Lib. VIII. Cap. 3.*

Sublimi-
tas sim-
plex esse
debet.

§ XXXVI. Sublimitatem veram a natura rei, five simplicitate, originem ducere debere rectissime multis exemplis adstruit BUHURSIUS (a pag. 112. ad pag. 134.) & ex LONGINO egregie evincit (pag. 168) simplicitatem, etiam verborum, non tollere sublimitatem: *Car une pensée élevée se peut tres-bien accorder avec des paroles simples: il arrive mesme que la simplicité de l'expression fait souvent sentir davantage la grandeur des choses. Et cela est si vray, selon le sentiment de Longin, que nous admirons quelque fois la pensée d'un homme généreux & magnanime, encore qu'il ne parle pas, nous l'admirons, dis je, au travers de son silence, qui marque toute la noblesse de son ame & nous en avons un exemple dans l'Odyssée. Ulysse y fait des soumissions à Ajax, auxquelles Ajax ne daigne pas seulement répondre, & ce silence a je ne scay quoy de plus grand que tout ce qu'il auroit pu dire.*

Simplex
sublimitas
S. Codicis.

§. XXXVII. Imo sublimitatem facri codicis veneratur, pag. præcedenti

denti 167. Souvenez - vous , je vous prie , que l' Ecriture sainte est un fond de pensées nobles , grandes & sublimes , telles , que sont celles - cy : Je suis celuy qui est. Le Seigneur régnera dans toute l' éternité & audelà. Que la lumière se fasse , & la lumière fut faite ; Et hujus sublimitatis simplicitate & majestate mixtissimæ exemplum nobilius nullum in omni librorum copia , quam Psalmo CXIV. habetur. Ubi scilicet res ipsa sublimitatem inducit , novitate naturali placet. Ubi vero hac destituitur , corrupta est , quia , ut loquitur QUINTILIANUS , *in plano tumet* : Simplicia habent etiam suum acumen , suas argutias , & , ut loquitur PLINIUS *Libr. XXXVII. proæm. In arctum coarctata rerum naturæ majestas , multis nulla sui parte mirabilior.* Ast remove ab iis simplicitatem , grandia in nugas evadunt , e sententia CICERONIS , & nihil aliud dici possunt , quam *Jovis insomnia.* Acuta aut verborum licentia resultant , aut puerilibus sententiis lasciviunt,

viunt, paucis: omnis novitas sine simplicitate inepta est & inæqualis, QUINTILIANI ut dicam verbis, *Lib. XII cap. 10. aut immodico tumore turgescit, aut inanibus locis bachatur, aut casuris si leviter excutiantur, flosculis nitet, aut præcipitia pro sublimibus habet, aut specie libertatis insanit.* Quam ob rem cum nihil vere novum sit & gratum, nisi simplex idem & naturæ rei conveniens, qui gratiam novitatis alicujus non habet, liber, malus est & inutilis.

6) Brevis, §. XXXVIII. Brevitas denique, (quam novitatis speciem facit ARISTOTELES *III. cap. II. Quia novæ placent*, per interpretem latinum scribens, *ideo sententiæ, quæ definiunt præter opinionem, delectant*) si propria & perspicua, ipsissima est simplicitas. Natura, uno ore omnium, paucis contenta, & rerum natura nusquam magis, quam in minimis tota, PLINIUS *Libr. cap. XI. cap. 2.* Acrius & vehementius est id, quod paucis verbis summam con-

continet significationem, ut iudicat
 Demetr. PHALEREUS: *Est pulcher-*
rima brevitās, cum plura paucis com-
plectimur, quāle illud Sallustii est:
„Mithridates corpore ingenti perinde
„armatus: „hoc male imitantes sequi-
tur obscuritas. Brevitatem oppugnat
 & persequitur acerrime affectatio,
 aut enim concidendo, amputando
 & acuendo nimium, obscuram red-
 dunt, ut CICERON in Bruto: *Præ-*
ceps quædam, & cum idcirco obscu-
ra, quia peracuta, tum rapida & ce-
leritate cæcata oratio, & de clar.
Orat. Horum concisæ sententiæ, in-
terdum etiam non satis apertæ, cum
brevitate, tum nimio acumine. SE-
 NECÆ Epist. CXIV Sallustio vigente,
amputatæ sententiæ & obscura veri-
tas fuere pro cultu: atque QUINTI-
 LIANO Libr. IV. cap. I. *Vitanda il-*
la Sallustiana brevitās, & abruptum
sermonis genus; aut, quod peius est,
est, negligendo planissime, omnem
vim scriptionis quæ in brevitāte
consistit, frangunt & elidunt. De
 brevitāte igitur consilium BUHUR-

SII pag. 522. *semper ante oculos habere debemus: Pour revenir à la brièveté, pour-suit il, je ne trouve rien de meilleur que de dire beaucoup de choses en peu de paroles, pourveu qu'on se fasse entendre, mais la difficulté est de se faire entendre, & tout le secret consiste à garder de telles mesures que la clarté ne diminue rien de la force, ni la force de la clarté. In omnibus rebus videndum est, quatenus: etsi enim suus cuique modus est, tamen magis offendit nimium, quam parum. CIC. Orat. cui geminus locus LONGINI, Sect. XXIX. Scire oportet quousque in singulis est progrediendum. QUINTILIANI Libr. VIII. cap. 3. Vitium est ubique quod nimium est: & SENECAE controvers. V. Libr. cap. 9. Agebat Seaurus, non minus magnam virtutem esse, scire desinere, quam scire dicere. Quibus nihil est satis, ipsi, ut forices, suam produnt avaritiam, quam hoc modo definit ASTERIUS p. m. 33. Est, non solum pecuniae ceterorumque bonorum cupi-*

*cupiditate fervere & ferri, præsen-
tiaque aliis insuper cumulare; sed,
universe loquendo, qualibet
in re plus, quam par est aut
adeſt, cupere & affectare.
Rationem ſimplicitatis, per gratiam
brevitatis efficaciffimæ, inveniffe me
puto apud eloquentiæ veræ docto-
res, qui inculcant, ut QVINTILI-
ANUS Libr. VIII. cap. 2. Dilucida &
negligenter quoque audientibus aper-
ta, ut in animum ratio, tanquam ſol
in oculos, etiamſi in eam non inten-
datur, incurrat. Quare non ut in-
telligere poſſit, ſed ne omnino poſſit
non intelligere, curandum: & ibid.
Auditoribus grata ſunt hæc, quæ
cum intellexerint, acumine ſuo de-
lectantur, & gaudent non quaſi au-
diverint, ſed quaſi invenerint, De-
metr. PHALER. de elocut. Quædam
non prolata majora videntur, & po-
tius in ſuſpicionem relictæ. Nonnulla
relinquenda auditori, quæ ſuo Marte
colligat.*

Metho-
dus Ma-
thematica
extra Ma-
thesin in-
utilis.

§ XXXIX. Quare nullus svadeo in
cæteris disciplinis aliis & scientiis,
inprimis concionibus sacris, usum
methodi mathematicæ, quam plu-
res nostro tempore adhibent, quam
intelligunt, ut, operosa nimis prin-
cipiorum & dictorum antea repeti-
tione, simplicitati adversæ, atque le-
ctorum auditorumque attentionem
& solertiam prædamnantis, tædium-
que eo ipso & somnium illis adfe-
rentis. Quandoquidem, ut proxi-
me adductus PHALEREUS egregie
monet: *Qui omnia exponit auditori,
ut nulla mente prædita, similis ei est,
qui auditorem improbat atque contem-
nit.* Affectationis juxta rei sunt,
qui melius, quam possunt, dicere vo-
lunt, ac illi, qui omnia, quæ pos-
sunt, simul volunt proferre, omnes
contra naturam, quæ numquam
alia, quam est, neque tota simul,
se nobis pandit. Irrepat in animos
legentium simplex brevitatis, suum
illis jus judicii exercendi tribuit, acu-
leos meditationis & cognitionis ul-
terioris iis infigit, facto eodem gra-
ta

ta & utilis, jubet scriptores *sensus*,
 quod affectationi maxime inimicum,
præcidant, & hinc gratiam sperent,
 si sententia pependit, & audienti
 suspicionem sui fecerit. SENECA
Epist. CXIV. conentur in operibus
 suis imitari summæ artis pictorem,
 de quo PLINIUS *Histor. natur.*
XXXV. cap. 10. In omnibus ejus ope-
 ribus intelligitur plus semper, quam
 pingitur, & cum ars summa sit, in-
 genium tamen ultra artem est. Hac
 de causa, ut idem capite sequenti
 ejusdem libri narrat: extrema maxi-
 morum pictorum opera, & tabulæ,
 quibus, morte præventi, ultimam
 non adhibere manum potuere, maxi-
 mo vendebantur precio, quippe in
 iis lineamenta reliqua ipsæque cogita-
 tiones artificum spectantur. Nimia li-
 ma atteritur opus non splendet.
 Ante omnia fugiat bonus autor otio-
 sam, nauseam moventem & nares
 corrugantem dictorum repetitio-
 nem, affectationis enim est, quod
 in Ovidio reprehendit SENECA,
nescire, quod semel bene cecit, re-
 lin-

linquere. Quamobrem, ut pestiferum fidus, bonus quisque horrere debet & detestari nationem illam, quæ ubique tantum non nostro tempore invaluit, novorum in Ecclesia oratorum, qui indocti & negligentes, cum imparati involaverint in suggestum, sacratissima dogmata, eadem chorda oberrando, & quicquid in buccam venerit, blaterando incesant, peiores Montano, de quo, quantumvis docto, dixit SENECA, *Controvers. Libr. V. cap. 9. Habet hoc Montanus vitium, sententias suas repetendo corrumpit: dum non est contentus unam rem semel bene dicere, efficit, ne bene dixerit.*

Epilogus. §. XL. Habes hic, B. L. nostram simplicitatis eruditæ explicationem, ex qua aperte discere licet, omnibus numeris absolutum librum simplicem esse debere. Cum vero hæc, quam descripsimus, simplicitas perfecte obtineri nequeat, eo majori studio eo debemus eniti, ut, si totam non possimus obtinere, saltem in aliqua apud eam parte hæreamus.
Egre-

Egrege ut cætera Dns. DE LA
BRUYERE de charact. Tom. 1. p.
95. „Entre toutes les differentes ex-
„pressions qui peuvent rendre une
„seule de nos pensées , il n'y en a
„qu'une qui soit la bonne: on ne la
„rencontre pas toujours en parlant,
„ou en écrivant, il est vray nean-
„moins qu'elle existe, que tout ce
„qui ne l'est point, est foible, & ne sa-
„tisfait point un homme d'esprit qui
„veut se faire entendre. Un bon Au-
„teur, & qui écrit avec soin, eprou-
„ve souvent, que l'expresion qu'
„il cherchoit depuis long-tems sans
„la connoitre, & qu'il a enfin trou-
„vée; est celle, qui etoit la plus
„simple & la plus naturelle,
„qui sembloit devoir se presenter d'
„abord & sans effort. „ Liberavi
fidem meam, unam & certissimam
omnis bonæ sc̃riptionis legem pro-
posui, ad quam, qvi *cum tabulis*, ut
svadet HORATIUS *Lib. II. Epist. I.*
vers. 106. & 107. honesti censoris ani-
mun sumit, legitimum facere opus
potis

potis est. Regulam pariter lectori cuicunque & libram unicam in manus dedi, quæ omnia, quæcunque sunt, aliorum scripta examinare & & ponderare queat; quam primum enim unam alteramve paginam legerit & affectatum atque a simplicitate remotissimum, hoc est, non *γυναικας*, vere, perspicue proprie &c. scriptum perspexerit, ni rerum, quas tradit, ignotarum lectori prorsus, scitu tamen utilium, necessitas in lectione suaerit aliquam affectationis injuriam concoquere, atque majorem etiam simplicitatis in eo neglectum æquo animo ferre, abjicere potest & alium quærere, qui proprius accedat ad simplicitatem; quæ malorum librorum securis est & dolabra, ut de Phocione, viro probo, in dicendo brevi, sed acuto, quoties in concione dicturus assurgeret, ad amicos proximos dicere solebat Demosthenes: *rationum ipsius securim surgere*, ut autor est PLUTARCHUS in vita Demosthenis. Cum *rarisima ævo nostro vir-*
tus

tus paucissimos inveniat cultores,
 ut pluribus, in Scholis Bibliotheca-
 riis docui, & tribus de hac eadem
 materia monstrare fategi orationi-
 bus, quarum ultimam ita finio:
 „Qvicunqve in scribendo simplicita-
 „ti unice studet, & sapit, &
 „mecum facit, & Jove
 „judicat equo.

REC-

RECTOR
REGIAE VNIVERSITATIS HAF-
NIENSIS,

IOHANNES
GRAMMIVS.

S: R: M: A CONSILIIS IVSTITIAE,
GRAECAE LINGVAE PROF. PVBL.
ORDINARIVS, ADSESSOR CONSISTO-
RII, ORDINIS PROFESSORII SENIOR,
BIBLIOTHECARIVS, ARCHIVARIVS
ATQVE HISTORIOGRAPHVS
REGIVS.

L. B. S.

Merito

Merito haud ita pridem graui doctaque oratione SIMPLICITATEM lectissimis primæ in philosophia laureæ candidatis commendauit Decanus facultatis philosophicæ amplissimus, eademque nupera dissertatione sua velut vnicum atque certissimum boni libri characterem laudauit. Sicut enim quacumque in re nil turpius est *adfectatione*, nihil odiosius, nihil, quod naturæ, quod rationi, quod Gratiis denique inimicum magis sit, dici aut fingi potest; ita vicissim nihil quidquam est, quod naturali pulchritudine sua magis placeat, delectet, trahatque inuitos etiam & nescio qua vi rapiat in amorem & admirationem sui, quam aurea illa nec vquam prædicanda satis in dicendo agendoque *Simplicitas*. Nobilis igitur argumenti recens in nobis memoria effecit, ut, quum celebranda mox e maiorum instituto in Vniuersitatis huius auditorio superiori panegyris publicam scriptionem efflagitaret, de eodem pauca commentari animus ferret. Neque vero vel ab ouo, quod aiunt, incipiemus, vel in patentissimum excurreremus campum & per vniuersum præcipuæ huius atque amabilissimæ virtutis ambitum pedes circumferemus: dicemus nonnulla,
L quæ

quæ pertinere iudicauimus ad sectandam in linguarum studio, & maxime quidem hebrææ, simplicitatem. Initio monendus lector est, non esse nunc nobis propositum hunc scopum, vt de hebrææ linguæ illa simplicitate agamus, quam inter eius dotes singulares & primatus, quem credunt, certissimas testes memorare solent, quotquot de huius linguæ præstantia scripserunt, plerique heic ita versati, vt *hiantes*, quod ait, *cornos deluserint*, & dubitare possis, num ipsi intellexerint quid illud esset de quo disputabatur; certe vix quisquam satisfecerit lectori curato nec inania verba numeranti, sed rerum postulanti argumenta & pondera examinanti. Quod quidem non eo diximus animo, quod hebræam linguam parui pendamus; est ea nobis aliunde commendatissima: sed, quum ex utilitate potius, quam antiquitatis incerta gloria, suum linguis omnibus pretium esse statuendum arbitremur, illam quidem simplicitatem, quæ priua hebrææ dicitur esse & huic vni ante alias omnes ætatis prærogatiuam vindicare existimatur, parum curamus. Est autem genus aliud simplicitatis, de quo nunc cogitamus, quodque inter

ter populorum omnium linguas æqua manu distribuit eadem mater natura & magistra ratio. Illud vel negligunt vel non adsequuntur grammatici atque lexicographi de vulgo: sentiunt autem facile qui iudicio pollent; quia non potuit quantumvis tyrannus usus ita illud abolere, quin tantum non ubique transpareat ex fundo & suis semet radiis prodat liquida & simplex veritas. Nimirum suadet ratio, iubetque humani sermonis indoles ac finis, ut in quacumque lingua singulorum verborum significationes sibi semper, quoad pote, constant, nec multiplicentur præter necessitatem; si quæ vero abire in diuersum videantur, eæ in vnam aliquam generalem notionem coeant amice & reducantur ad communem hanc matrem, quæ illas omnes ex se progignat methodo facili, prompto in præsentī re iudicio aut obstetricante imaginatione. Quid vnumquam, nisi lex ista seruetur, in vlla lingua tutum atque certum esse poterit? Licebit ex quolibet quiduis fingere, fietque iam, ut nec te alii, nec alios tu, nisi forte diuinando & cum periculo erroris, intelligas: quod quam ingratum accidat in usu vitæ, quam inter homines societatis

vincula rumpat, quam denique colendis cum fructu atque promouendis litterarum studiis obfit; hoc nimirum res ipsa docet. Neque tamen quum simplicitatis huius in linguis patrocinium suscepimus, omnino negamus, fieri id potuisse, quod vere factum experientia euincit, vt in eiusdem linguæ variis dialectis eadem vox interdum diuersiffimas nec facile vlla arte conciliandas significationes acceperit. Damus istud etiam: in eadem quoque dialecto illarum maxime linguarum, quas mortuas adpellare solent, aliqua diuersitatis huius exempla proflare talia, in quibus explicandis, uti nunc quidem res sunt, quantumuis iudicio potens criticus frustra laboret. At hoc tamen liquido adfirmare audemus, non linguis ipsis, sed illis, qui earum grammaticas aut lexica conscripserunt, imputanda esse pleraque omnia in isto, de quo conquerimur, genere peccatorum. Illi enim fere vel laboris fuga vel imbecillitate iudicii verborum significationes & cumulant ultra modum, nec ad illarum communem fontem lectoribus viam præmonstrant. In hebræa quidem lingua (de illa enim nos præsertim esse dicturos significauimus,) laudanda

danda est diligentia IO. COCCCELL τῷ πάνυ,
 qui multa heic egregia & magna præstitit,
 sed longe plura & maiora IAC. GVSSE-
 TIVS, acerrimi uir iudicii, quamquam
 morosior interdum & iusto subtiliora secta-
 tus. Instat huius vestigiis, impari qui-
 dem passu, sed laudabili tamen conatu,
 CHR. STOCKIVS, illo longe inferior eru-
 ditione, ingeniiq; sollertia & iudicii ἀκρι-
 βεία. Ex istis igitur, & si qui sunt alii
 huius generis, auctoribus peti velim ne-
 glectæ aut desertæ a plerisque aliis causæ,
 quam defendimus, documenta. Ne tamen
 eandem nos videamur egisse mala fide, si
 dimittamus lectores nostros sine rerum te-
 stimoniis, grammaticorum de lingua he-
 bræa præcipientium duas, quæ cum illius
 ista, quam tuemur, simplicitate aperto
 Marte pugnant, regulas ita examinabimus,
 vt ex utroque genere vnum aliquod ex præ-
 cipuis exemplum seligamus, & in illo,
 quam sine iusta causâ inconstantia ista lin-
 gua incusetur, ostendamus. Prima hæc
 est: *sepe idem verbum pro varietate classum
 aut coniugationum varias atque inter se di-
 versas significationes abstractiuas obtinere.*
 Vtitur in hanc rem DANZIVS (quem ideo

ante alios adpello, quia eius libri, qui ad grammaticam spectant, inter nos usu recepti sunt maxime,) in primis exemplo verbi חלל quod in *Kal*, inquit, est *vulnerari* Ps. CIX, 22. in *Piel* significat *profanare*, Levit. XIX, 12. in *Hiphil* denique notat *incipere* Gen. VI, 1. Vide eius *interpr. hebr. chald.* § LXXIX, 2. p. 86. editionis locupletioris. Actum dices ad primum adspectum de lingua hebræa, meque res meas mihi habere iubebis: sed bona verba quæso! differ paullisper sententiam: victorem me discessurum spero. Bene quidem est, quod *tripudiandi* notionem Psalm LXXXVIII, 7. vir doctus omiserit, forte quod eam sentiret ad חול referendam esse, utramque autem vocem ex חליל *tibia* significatum hunc mutuari, (neque enim חול & חלל aliud quidquam est, quam בחליל *Jes.* XXX, 29.) quæ ab etymi חלל primo ac nativo significatu deriuata est, ut mox patebit. Neu mirum cui videatur, vocem aliquam alteri significatum suum dare, & mox alium novum ex illa recipere, eius rei testem dabimus exceptione majorem, verbum שבר. Illud hebræis primo ac proprio sensu *frangere* denotat: hinc

שבר

שֶׁבֶר *fractio, fractura*; metaphorice *annonā, frumentum*, scilicet quia eo fames frangitur & debellatur, (plena phrasis רעבון שֶׁבֶר *fractio famis* extat *Gen. XLII, 19.* prout item *frangere sitim* dicitur *Pf. CIV, 11.*) quemadmodum nouo tropo, nec eo latinis (vide HELNSII *curas secundas ad OVIDII epist. heroid. VII. 169.*) incognito, *fluctus* maris מִשְׁבָּרִים adpellantur, varie scilicet volutati & *fracti*. Ex illo *annonæ* significatu idem verbum שֶׁבֶר incepit adhiberi pro *annonam emere aut vendere*, quasi dixeris *frumentari*. Sed ad חָלָל redimus, visuri, num verbi huius notiones, quas plures vir doctus enotavit & putavit diuersas, conciliare liceat, vt tandem simplicitas triumphet. Confero arabicum حَلَّ & dico, denotare חָלָל primo atque generali sensu *solutum & apertum*, siue malis *perforatum esse*; unde חָלִיל *tibia* dicitur, caua & foraminibus instructa, (Vide THEOD. HASAEVUM in *bibliotheca Bremensi class. I. fascic. I. p. 44.*) & חָלוֹן *fenestra*, scilicet apertura seu foramen maius in pariete, per quod luci aërique liber transitus pateat; (LAKEMACHER, *observatt. philol.*

philol. P. II. p. 169.) itemque מחילה *caverna subterranea* Ies II. 19. vbi vid. VITRINGA. Iam a perforatione siue *apertura* facilis metaphora ad *vulnerationem*. VALERIVS FLACCVS VI, 552. *hunc poplite cæso deiicit, illum APERIT lato per pectus biatus Argus.* VIRGILIUS *Æneid. XI. 666. cuius APERTVM aduersi longa transuerberat abiete pectus.* Neque adeo mirum, si חלל Ps. CLX, 22. simili vsu veniat; nec differt, quod alii (ad חלה vel חול *egrotavit, doluit, respicientes,*) in loco illo præferunt *cor meum dolet*; nam latini quoque *vulnus pro dolore* dixerunt. VIRGILIUS *Æneid. I. 40. æternum Iuno seruans sub pectore VVLNUS.* Igitur חלל Ezech. XXI, 19. *confos- sionem* notat, alias *confossum, perforatum* (gladio, Num. XIX, 16. tbr. IV, 9. Ies. XXII, 2. Ezech. XXXII, 26.) adeoque *vulneratum; consequenter occisum, exanimatum & corpus exanime*: unde חלל & (iudice ALB. SCHVLTENS) etiam חולל Job. XXVI, 13. *est exanimavit.* Bene, puto, nobis hæte- nus res cessit: venimus nunc ad *profanan- di* significationem. Eam VITRINGA in *observatt. sacr. L. II. c. IX. p. 381.* a confos- sis deriuat, quia, inquit, gladio confossi & san-

& sanguine taminati vel maxime immundi habebantur. Sed ita חול cum טמא nimis confunditur: neque טחור חול ⲉⲓ opponitur, sed קרוש. Vti ergo hebræis *sancta* dicuntur, quæcumque non sunt communis usus; ita vicissim חולים sunt ea, quæ *cuius aperta & soluta* quasi sunt, nullo vinculo nodove impediante. Illustrant hanc etymologiam & confirmant phrasæ rabbinorum ⲛⲓⲛⲓⲛⲓ *ligavit*, i. e. interdixit usu rei alicuius, & ⲛⲓⲛⲓⲛⲓ hiph. *solvit* i. e. liberum rei usum fecit. Homo חלל *profanus* est (Ezech. XXI, 30.) qui *dissolutis* moribus vivit, & *apertus* est patetque vitiis omnibus, perinde vt חללה *Leuit. XXI, 7.* est *meretrix*, viris *patens*. Verbum חלל *patentem* omnibus & *communis liberique usus* fecit rem aliquam, certe non tamquam קרוש *sanctam* tractavit, adeoque *profanavit*, quo commode referre potest חלל *Num. XXX, 3.* non profanabit verbum suum, i. e. *sancte* illud servabit. Interdum subest verbo חלל *profanavit* maior aliqua emphasis, quum verbis aut factis indigne quis tractatur ac prostituitur: qui significatus a *vulnerando* translatus esse videtur; nam & CICERO in *Catil. I, 4.* dixit

voce vulnerare. Ad grauiorem illam significationem pertinere puto sollemne illud hebræis vocabulum חלילה, quod iungi solet datiuo personæ & ablatiuo rei, præmisso מ, q. d. *prostitutio mihi veniret ex re ista.* Supereſt, quod tertio loco vir doctus dixerat, תחל *incepit*, unde paſſiuum הוחל, & nomen תחילה *initium*. Subeſt heic etiam *ſoluendi atque aperiendi* notio per metaphoram, qua qui rem incipit, ille eam ſibi *patentem, ſolutam, apertam* & peruiam experitur; ex veteri illo: *dimidium facti qui bene cæpit habet.* Adeoque idem tropus obſeruatur in lingua chaldaica, ubi שרא *ſoluit* ponitur pro *incepit* Eſr. V, 2. (unde *primus* menſis anni ciuilis תשרי dictus eſt;) apud rabbinos, ubi פתח *aperire* frequens eſt pro *incipere*; (Vide R. SALOMON, *ad Gen. I, 1.*) quod ipſum quoque in arabica lingua obſeruamus, ubi primum al-Corani caput dicitur فاتحة الكتاب *aperiens* (hoc eſt *incipiens*) *librum*. Vidimus igitur *diuerſas* illas, quas vir doctus putauit, ſignificationes verbi חלל refluere in eundem communem fontem; adeoque priorem illam eius regulam non probare ſatis id, quod debebat, ſed per eam ſtare adhuc & ducere
trium

triumphum linguæ hebrææ simplicitatem. Altera eiusdem viri observatio hæc est: *Quædam verba in Piel & Hiphil actionem significant, actioni, quam in Kal. denotabant, prorsus contrariam, ibid. §. LXXX.* Heic primum ac præcipuum est exemplum verbi נחם, quod in *Kal.* notat *peccare* Exod. XXXII, 31, in *Piel* autem *expiare* Pl. LI, 9. Et videri queat satis manifesta res esse: confido tamen, fore ut heic etiam hebrææ linguæ simplicitas vincat. Eam non iuuat in re seria lusus CHR. NOLDII nostri, *concord. partic. hebr. p. 783. a.* nescio quam *Cabbalam pulchram, sed christianam, fingentis.* *Quam facilis, inquit, transitus est coniugationis primæ in secundam per Dagelch, tam facilis transitus est peccatori ad remissionem, sed per punctum medium, quod est Christus, propitiatio nostra.* Nescio quæ virum optimum ratio ad lubrica ista viarum adegerit, quum ipse sit ex eorum numero, qui ἐναντίοσημα lubentes admittunt. Nulla heic cabbala opus est, sed, quum נחם *peccare* notet, inde *peccatum* חטאת siue תנח נחמין nominatur. Eadem hæc vox, vt græca ἀμαρτία apud hellenistas & latina *piaculum*, frequentari coepit pro *victimâ piaculari.*
Ratio

Ratio hæc fuit: quod res ipsa doceret, peccatum, quod homo commiserat, quodque inhærebat peccatori, atque ideo peccatorem ipsum esse verum obiectum, quod vocant, ultionis diuinæ, ingulandum & ultimo adficiendum supplicio, ni ex istis elabendi malis & cum Deo in gratiam redeundi viam ostendisset reuelatio in sacrificiorum institutione typica, ita quidem, ut, qui peccatum commisisset, si vera eius poenitentia duceretur ac certa fide teneret promissum humano generi Messiam, olim pro peccatis atque peccatoribus omnibus ingulandum, offerret pro se victimam, in eiusque caput manibus impositis deriuaret legis diras omnes atque vniuersam iræ diuinæ vim deuolueret, hocque illi *peccatum* quasi & peccatorem *vicarium* vlttricibus exustulandum flammis obiiceret, quo ipse liber & impunis abiret. Quid ergo iam simplicius ac pronius esse potest, quam ut לֵוִי notet *facere* seu sistere ac offerre pro se vel aliis (vid. *Leuit. VI*, 19. *IX*, 15.) victimam ceu peccatorum atque *peccatum* vicarium? Et quia huius rei effectus ac consequens erat *expiatio* illius hominis, cuius nomine victima ceciderat: quid mirum, si idem verbum

bum *expiandi* sensu adhiberi coepit ; atque
 ita tandem, prolato nonnihil significatu,
 ut solet fieri, denotare *lustrationes*, maxi-
 me quidem *expiatorias*, quæ quum macta-
 torum sacrificiorum sanguine fierent, ad-
 umbrabant ἁγιασµὸν τοῦ αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ
 (I Pet. I, 2.) substituendi aliquando in ho-
 minum locum, ut pro istis vicaria victima
 esset, adeoque quod ad typum & effectum
 nihil quidquam ab expiatione per victimas
 differebant. Ite nunc in suffragia, lecto-
 res : sententiam dicite, quo iure contraria-
 rum in eodem verbo varie formato signifi-
 cationum insimuletur lingua hebræa ? Ab
 ea igitur geminam accusationem depuli-
 mus, & vtrimque simplicitatem eius de-
 fendimus uno exemplo, non quod de reli-
 quis desperemus, (facile enim illa quoque
 vindicari possent,) sed quia plura non capit
 angustia huius chartæ. Restat enim, ut
 id dicamus, cuius causa hæc, qualiacum-
 que sunt, commentati sumus. Scilicet pro-
 grammate academico significandum erat,
 solemni & a maioribus accepto ritu philo-
 sophiæ magistros proclamatum iri viros,
 partim eruditione, fama, meritis ac offi-
 ciis, quæ gerunt, publicis pridem claros,
 partim

partim in nupero examine philosophico ac deinde in Dissertatione publica tam dextre partibus suis defunctos, ut illo honore dignissimi sint iudicati. Inter eos primo nominamus loco virum Celeberrimum atque eruditissimum.

OLAVM HENRICVM MOLLE-
RVM, histor. litter. P. P. O. excellentis quondam viri *Iohannis Moller*i, Flensburgensis τοῦ μακαρίτου, filium, de immortalis opere paterno, quod ipso hoc anno lucem vidit, præclare meritum, & præclarius etiam in posterum, suæ eruditionis & diligentiae speciminibus, si vitam & vires Deus concefferit, meriturum. Succedunt

ALBERTVS CHRISTIERNI LEM-
VIGH, *Pastor Ecclesiarum Drstediensis & Daastrupiensis in Sielandia.*

OLAVS KLEVE, *Symstes ad ædem Mariæ Aarbusii, Nosocomii ibidem & Ecclesiæ Aabyensis Pastor.*

MARTINUS LUND, *Pastor Drre & Hodsagger diæcesis Ripensis Cimbriæ septentrionalis.*

LAVRENTIVS BIERREGAARD, *Collega Vtæ Classis Scholæ Cathedralis Christianiensis.*

NICO-

NICOLAUS von HAVEN, *Collega IVtæ Classis Scholæ Cathedralis Otbeniensis.*

PETRVS RÖDER, *Collega IVtæ Classis Scholæ Cathedralis Christianiensis.*

HERMANNVS PETRI GUDME, *nuperrime Collegii Medicei Inspector.*

ANSGARIVS ANCHERSEN, *Collegii Medicei alumnus & in Communitate regia Decanus.*

IUSTINUS BING, *Collegii Medicei alumnus & in Communitate regia Decanus.*

SEVERINUS AAGARD, *Collegii Medicei alumnus.*

IOHANNES WINTHER, *SSti Ministerii candidatus.*

THOMAS nobilis de MONTAGNE, *Philosophiæ & Humaniorum Disciplinarum cultor.*

Quod igitur felix, faustumque & fortunatum esse Deus iubeat! ex decreto facultatis philosophicæ, quod Regiæ Majestatis nomine ratum fecit Vniversitatis huius Patronus benignissimus, Heros illustrissimus atque excellentissimus, DN. IOHANNES LVDOVICVS DE HOLSTEIN, Dynasta in Lethra, Fuglsig &c. Ordinis Dane-

Danebrogici Eques Auratus, S. R. M. Priuatae Conferentiae & Senatus Sanctioris Consiliarius Intimus, Cubiculariorum Praefectus, Supremus Cancellariae Danicae Secretarius, Praeses Collegii de cursu Evangelii promouendo, Generalis Ecclesiae Inspector, in Candidatos illos magistrorum, quos *doctores* dicere solemus, in philosophia titulum, honores, iura & priuilegia luce crastina, hora ad meridiem decima, in auditorio superiori conferet Vir amplissimus atque consultissimus IO. PETRVS ANCHERSEN, Philos. & I. V. D., Philos. & Eloqv. P. P. O., Adseffor Consistorii, Facultatis iuridicae membrum, philosophicae autem nunc Decanus. Vt festo Musis sacro frequentes interesse velint, litterarum patronos, fautores, alumnos, cultores quosuis officiose & humaniter inuitamus. P. P. HAFNIÆ a. d. xxvi Jul. clō lō ccxlii.

SVB OFFICII NOSTRI ET FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
SIGILLIS.

ORA-

J. J.

ORATIO HABITA

A. D. XXVII. JULII CLD MDCCXLIV.

CUM SUMMIS

IN

PHILOSOPHIA

HONORIBUS

AUGEREM

XII. CLARISSIMOS

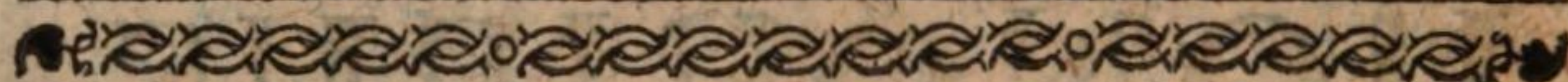
ET DOCTISSIMOS CANDIDATOS.

M

Imprimatur,

B. MÖLLMANN.

Concedite mihi, Auditores - -
 extremum hunc de simplicitate
 docta, verissima omnis bonæ scri-
 ptionis interprete, laborem, dum
 intaminatis, & meritis jam dudum,
 summis in Philosophia honoribus,
 bono cum Deo, tollo & augeo cla-
 rissimos & Doctissimos Dominos
 Candidatos. Pro simplicitate
 hactenus omnia expertus, jam, quia
 quæ ultimo accedunt, cuncta vi-
 deantur trahere, omnibus advocatis
 & collectis copiis, vires, quæ no-
 bis sunt, ingenii & artis, omnes ef-
 fundo, si aliqua ex parte ab exilio
 revocare, atque restituere fugatam
 & proscriptam per tot secula sim-
 plicitatem valuerim: hoc vero o-
 pus est majus, quam Trojam expu-
 gnare, ut cum imperatore Juliano
 in Milopogone loquar; aut ingen-
 tem exercitum in fugam compelle-
 re: hic labor est, quo divinitas ob-
 lectatur.

Nullus igitur vereor, ne fastidium & tædium creet auditorum auribus, me jam quartum de re utilissima & orbi literato saluberrima disferentem audire. Quare, ne *cum dolabra*, ut dixerunt veteres, *piscatum ire* videar, quoque affectationem, de simplicitate dicturus *remis & equis*, ut ajunt, effugiam, sine ullo apparatu lenocinantis eloquentiæ, pronas & faciles auditorum aures, quas toties secundas sum expertus, sola dicendorum utilitate propitiabo.

Improbis scriptor, aut acutus & utilis autor, PETRONIUS de exornato nimium, per affectationem, calamistrato, fucatoque orationis exordio pulchre nimirum dixit: *Non me delectavit tam curiosum principium*. Hujus præcepti memor, initio statim ingenue profiteor, me primum in memoriam revocare velle civibus nostris, carissimis mihi pectoribus, velut per ἀνακεφαλαιώσιν & brevem recensum, quæ de simplicitate erudita, *mora-*
lem enim proxime vobis exposui,
ante

ante hos quatuor annos in simili clarissimorum virorum panegyri tu-
fius dixi, additurus postea & sup-
pleturus ea, quæ in dissertatione
nostra ultima (cum ipsa brevitās nos
jusserit quædam relinquere audito-
ris arbitrio,) sciens præterii, quæ-
que aut ad ulteriorem rei in exem-
plis explicationem, aut ad ea, quæ
aliqua cum specie contra dici queant,
frangenda & refellenda facere viden-
tur. Faxit Deus feliciter!

Simplicitatem ante quadrien-
nium definivi, *veritatis sinceræ, a-
pertæ, facilis & brevis* nomine, *nul-
lis affectatis plicis constantis, nullis
tectæ involucris, nullis vocum scienti-
ficarum, ut dicuntur, & termino-
rum offuscata nubibus*: hanc nos in
scientiis optare, hanc solícite quæ-
rere & vestigare; vereri interim,
ut idem nobis accidat, quod AN-
TONIO, disertissimo apud CICE-
RONEM in ORATORE ad BRU-
TUM, qui eloquentiam quæsit
ubique, nuspiam gentium reperit;
quamque optandam potius, quam

sperandam ipse togatorum doctissimus existimavit: proxime ad Deum accedere hominem, qui simplicitatis hujus compos reddi posset: facilem fore in studiis & breviorē longe laborem, ubi hæc semel inventa & in scientiis domum ducta esset simplicitas: eam venari & petere ipsam virtutem esse probi doctique viri maximam, quantumvis licet illam invenire & prendere vix homini datum: imo tantum abesse, audeat mortalis in hac vita sibi illam polliceri, ut ne ipsam quidem simplicitatem, justamque & veram ejus formam, speciem atque ideam oculis mentis subjicere, animo valeat concipere: exulare proin ex omnibus scientiis non tam culpa doctorum, quam ingenii humani vitio: & num unquam in scientiis, si sacros exceperis scriptores, regnaverit post lapsum, aut certe, num aliquo fuerit loco & in honore apud homines, subdubitari merito posse: jactare nos quidem antiquam simplici-

plicitatem, sed morum fuisse illam potius, quam scientiæ; quamvis in hac quoque majus antiquorum studium emineat: relinquere nos in medio, num verum sit, nec ne, illud PETRONII ARBITRI.
„Olim cum nuda placeret virtus, unum fuisse certamen, providere, ne quid profuturum posteris ignoraretur, nunc artes & scientias ire possum.„ Non inficiari nos hanc opinionem multum trahere ex specioso: nos non autem facere hanc litem nostram: videre unumquemque simplicitatem ubique desiderari: non omnes juxta queri & dolere abesse. Lustravimus porro raptim singulorum scientiarum regna: & ingressi primum, longe lateque patentes, philosophiæ limites. In tanto tamque vasto imperio vix unam alteramque regiunculam, eamque male cultam, & sparsim habitatam, simplicitati relictam invenimus. Et hic nullibi, quod fateantur omnes, necesse est, cum alibi prematur atque fugetur,

felicius sedes pauperculus, at securas & tutas sibi legit simplicitas, quam in *Matthesi*, ejusque hac de causa desertis & solis regionibus; nec aliam causam dari posse, cur fugiant plurimi & contemnant utilissimam hanc philosophiæ partem, quam, quod *simplicem* nimis, imo, quod audent multi jactare, ineptam & magno ingenio indignam Matheos provinciam ducant: contra ac fecere veteres, de quibus graphice loquitur Cicero: *Omnia vera diligimus, id est fidelia, simplicia, constantia: tum vana, falsa, fallentia odimus.* In philologia arces quasdam & habitationes, in parvis & arctatis præcipue veræ *Oratoriæ* ditionibus, incolere, velut latentem & remotam ab oculis, simplicitatem, læsam licet frequentioris viciniæ malis, & prorsus ubique sub jugum *affectationis* missam: habuisse hic quondam *simplicitatem* suos tribunos, oratores & rhetores intelligimus, CICERONEM, QUINTILIA.

LIANUM, & cæteros, optimos dicendi scribendique magistros, qui lascivienti & ferocienti strenue sese opposuere *affectationis* impotentia. Sed sordescere ipsum CICERONEM nunc & olim junioribus, ob nimiam facilitatem & simplicitatem: quid nunc speremus de studio cultioris sermonis, cum apud omnes (duo & tria paria quovis seculo excipimus) aut negligatur styli simplicitas & puritas, aut nimia curatura juncus & elumbis reddatur sermo, meretriciis coloribus & fucis deformatus, & monstro similis; aut denique, quod plurimorum est, lutulentus fluat, stribligine barbara, indoctis strophis & soloecismis hirtus, horridus, inqvinatissimus. Per vastos & immentos philosophiæ latissime sumtæ campos inde vagati sumus: *Historias* percurrimus: vidimus in antiquis luculenta simplicitatis, quas olim tenuit, potentia & magnitudinis vestigia: vastasse hic uberrimas simplicitatis glebas & fa-

ta, metum a potentioribus, gratiam & odium, affectuum tyrannide armatas, ambitionis humanæ dissidentis pestes, diras, indomabiles & sævissimas: neque, quamdiu res humanæ hoc in loco sunt, sperari forsitan unquam posse simplicitatis, ejectæ reditum: expectari nequicquam restitutionem *simplicitatis*, in *historia literaria* prorsus proscriptæ, tacito, eoque majori, desiderio ac dolore corda bonorum exedente, sed dicere mustant: hic fastu, & regifico luxu librorum juxta ac censurarum, & Ephemeridum litterariorum, ita omni cura exquisitis tormentis, & ultimis suppliciis, si quando ausa fuerit se monstrare simplicitas, excarnificatur, ut, in tota hac regione, ejus ne vola quidem & vestigium, quod dicitur, supersit: non esse meliorem in *philosophia propria* sortem simplicitatis & conditionem. Mutent, mutantur philosophi, rescindant aliorum acta, vel propugnent, exco-
gitent

gigent nova, vetera recoquant, digladiantur, castra sibi invicem opponant vel jugant, nullam melioris spei auram affulgere, nullam veritatis, in plurimis & præcipuis pulcherrimæ & jucundissimæ scientiæ partibus latentis, investigationem posse institui, antequam, revocata & restituta simplicitate naturali, *ingenue fateri* velint philosophi, *quantum nesciant*. Hic metropolin & superbam regni sui sedem fixisse *affectationem*; hic castra prætoriana statuisse; hic ipsa signa legionum veteranarum, quæ omnibus cæteris scientiis formidini sint, terrori & noxæ, erexisse. *Vocabula artis, terminos, notiones secundas, definitiones metaphysicas & logicas, distinctiones transcendentales*, (durum in armis genus) ita horrere simplicitatem, ut contra moestos in acie vultus attollere, tantum abest, ut manus cum iis conferere audeat. Non incusare nos *philosophos ipsos*, altiores radices egisse malum, quam
ut

ut unius aut alterius boni viri consilio aut ope extirpari aut excindi possit. Nec *unius ætatis*, ut populus Romanus ante connubia, *rem esse*: terminorum regnum germinare & pullulare quotidie; & si non semper novos terminos, novas certe significationes veterum terminorum, quotidie in lucem prodire & protrudi. Hanc lætam *affectationi* messem, hanc paratam rixandi cupidis mercedem, dum de termino ejusque significatione pugnant, dum *de genere & differentia specifica in definitione* altercantur, dum de distinctionis, male conciliatæ, ratione & usu litigant; rem ipsam relinqui in medio, simplicitatem negligi, & qui res ipsas docere debebant, in verbis hærere: id quod Scaliger rectissime judicat esse *supini & plumbei delirii, rebus relictis, consenescere in verbis*. Rem incredibilem, & tamem verum non dubitabile, nos vobis narrare, Auditores: *Philologos*, dum voces tractant, eas per res, quas notant, cogi explicare, atque

atque ita etiam ipsis rebus immorari: *Philosophos*, dum res verbis exprimere conantur, in verbis occupari, rerum securos. Qveri hoc ipsum, sua ætate, L. *Annæum* SENECAM Epist. 88. „Philosophi „quantum habent supervacui, quantum ab usu recedentis? Ipsi quoque ad syllabarum distinctiones, & „conjunctionum ac præpositionum „proprietas descenderunt, & invidere Grammaticis, invidere Geometris. Qvicquid in illorum artibus „supervacuum erat, transtulere in „suam. Sic effectum est, ut diligentius „sciant loqui, quam vivere. Quantum mali facit nimia subtilitas, & „quam infesta veritati est., Mo-
nuisse me, quam scite res suas agerent philosophi, si diæ *Catonis antiqui* sententiæ memores, *paucis philosopharentur*. Ipsam multitudinem *terminorum* sive *idearum* veritati nubem inducere, simplicitatem obruere, nec unquam discentem instruere: ac recte *Syrum Mimum*: *Homini consilium tunc deesse, cum multa iuve-*

invenit Signum cognitæ veritatis, seu evidentiae ac simplicitatis esse brevitem: sicut, qui rei verbum proprium & genuinum ignorat., ut circumlocutione & verbosis strophis utatur, necessitate ipsa adigitur. Pariter in *Philosophia practica* persequi & simplicitatem omnino ejicere conari *affectationem*: restitisse fortiter, quidem GROTIUM, PUFENDORFIUM, THOMASII, GUNDLINGIUM & cæteros, sed minus secundo exitu, ut plurima intra vota steterint. Ipsis fatentibus *medicis*, nec locum ubique in *Medicina* habere simplicitatem monstravimus: nec id mirum esse; cum *simplex* causarum, in tot febrium cohortibus, & morborum generibus, investigatio proprius ad conjecturam accedat, quam perspicientiam veri. Ostendimus communem omnium nobiscum cordatiorum esse querelam: occurrere in *Jurisprudencia* passim, præcipue in *jure vetere ROMANO*, & *hodierno GERMANICO*, innumeras formulas
otio-

otiosas; definitiones & sententias
historicas, subtilitates & distinctio-
nes, in cerebro jurisconsultorum na-
tas & inutiles: *formalitates* denique,
ut dicuntur, ita infecisse technis &
infidiis suis jurisprudentiam, ita obi-
cem ponere simplicitati, ut non
modio & trimodio, ut loquitur Plau-
tus, sed ipso horro, vel cassa nuce
divendi qveant: &, si securibus re-
scinderentur, fore, ut Astræam fa-
cilem (qvæ ultima cælestium terras
reliquit) reduceret & propitiaret si-
bi humani generis miseria, his har-
pyis sævissimis qvæ obnoxia est &
prædæ. In *Theologia* (qvæ inde a
salutaris reformationis tempore in-
cepit, primulum simplicitati A-
postolicæ, excusso offuciarum
icholasticarum & nugarum ac
qvæstionum durissimo, sub quo
gемebat, jugo, simplici veri-
tati nudæ ac cælesti studere ac li-
tare,) nonnulla hodieqve superesse
veteris tyrannidis vestigia, ex tritis
illis *Thomæ & Scoti viis*, non pau-
cos esse Theologos, qvi conqve-
runtur. Hæc

Hæc argumenta præcipua fuere orationis primæ de simplicitate *erudita*: Diu hanc rem meditati sumus, & anno hujus seculi vigesimo, in Collegio Walchendorphiano, duas plagulas edidi de themate: Inter Philologi virtutes præcipua est pleraque nescire: in duodecim de Solduriis dissertationibus nonnulla *juris naturæ, gentium, publici, & feudal*is momenta ad simplicitatem veteris ævi genuinam revocare atque reducere conati sumus. Extrema hac opera usum simplicitatis summum, in omni scriptiois genere componendo, pariter ac disputando, e præceptis eloquentiæ penitioribus deductum, monstravimus. Eloquentiæ certe nulla esset utilitas, ni in omnibus libris scribendis aliqua esset ejus fortis & fidelis opera; cumque simplicitas *summa sit eloquentiæ virtus*, in omni omnino genere scriptiois justo & legitimo regnet, necesse est; quo

quoque obtentu difficilior est, ut optari magis, quam sperari possit, eo minus labori & diligentiae exsilium scribit, ignaviae & otio patrocinatur. Quare, ut sub finem paragraphi primi dissertationis ultimae monui, dum *affectationem*, sub qua omnia sermonis & scripti vitia comprehendo, dum inanes voces artis, & terminos proscribo, nullum vacunae clientibus, & turpissimis otii ac voluptatis, mancipiis, asylum aperio. Ediscenda enim haec omnia sunt, licet vanissima & inutilia scientiarum crepundia, memoriae haec cruciamenta & tormenta aequo animo ferenda; qui enim alias utilia ab inutilibus affaniis secernere, delectum instituere, luxata & distorta simplicitati & integritati restituere potest, qui ea non cognovit, qui-que morbos ignorat, quibus remedium ferre cupit. Nec unquam simplicitatem recte tuebitur, qui non prius omnes hostium simplicitatis & adversariorum consilia explora-

N

verit,

verit, strategemata ad unqvem edidicerit & percalluerit. Qveror magis de infausta generis humani conditione, qva jam eo res deducta est, ut laborem, operam, bonas horas in rebus etiam inutilibus, & veritati caliginem inducentibus, ponere & conterere necesse sit. Ut exemplo dicta collustrem: in *colloquio* de religionis negotiis cum *Pontificiis instituendo*, turpiter nimirum ille sese dederit, cui omnes termini & distinctiones, etiam insanæ *scholasticorum*, non fuerint in promptu & numerato. Verba propria, *simplex* & perspicua sententia, naturam exscribens, rem verbis æqvans, longiorem meditationem, majus studium, laborem polcit constantiorem, quam ornatus meretricius, vaga circumlocutio, & inanium verborum strepitus. Non compilo *Agrippæ, de vanitate scientiarum, Menckenii, de charletaneria eruditorum, Lilienthalii, de Machiavellismo litterario*, & aliorum, plena invidiæ, morbos ridens quidem, remedia, vero non affe-

afferentis, scrinia; neque satyram vomo; multo minus aliorum aculeata dicta & cruentum vomitum lingo. Quam longe ab sim, ab illa, quam doceo, quam anhelō, simplicitate, probe novi, rotunde confiteor. Sæpe, monitu HORATII, *stylum verto*, perspicuitati, & per eam simplicitati, studeo: meo ingenio, aliorum iudicio utor. Minimus mihi circa verba labor est, sententiis & inventionē rei utilis, auditori & Lectori me commendo, hoc idem quoque a FABIO edoctus, qui, *jacens sensus*, ait, *in oratione, in qua verba laudantur; miser est, & ut sic dicam, pauper Orator, qui nullum verbum æquo animo perdere potest.* Idem istud L. SENECA videtur innuisse, cum eos reprehendit, qui grammaticis oculis, in legendis scriptoribus, uterentur, scilicet *verba non illustres sententias pendebant.* Eleganti similitudine id quoque PLUTARCHUS, libro de *auditione*, expressit: *imitari, in-*

N 2

qvit,

quit, non oportet mulierculas, quæ
serta plectunt, sed apes. Illæ flori-
da & odorata sectantes folia, conse-
runt opus jucundum quidem, sed in
diem tantum duraturum: Hæ vero
prata pervolitantes, violarum, rosa-
rum, hyacinthorumque copia consi-
ta, neque thymum asperrimi gustus
recusant; ita debet artis studiosus o-
mittere florida & luxuriosa verba,
resque ad scenas & spectacula perti-
nentes, eaque putare pro pabulo fu-
corum, sophisticen ambientium, ani-
mo autem in ipsos Orationis sensus
penetrare. Sed omnium rerum, etiam
optimarum, ut loquitur. BALBI-
NUS, si numero peccatur, satietas
obrepit. Improbat igitur ipsam hanc
in Oratione acumium & sententia-
rum crebritatem ac densitatem FA-
BIUS, cum adjicit; hoc quoque ac-
cidit, quod solas captanti sententias,
& acumina consecranti; multa necesse
est dicere levia, frigida, inepta: non
enim potest esse delectus, ubi numero
laboratur. Quod ad brevitatem in
dissertatione nostra laudatam mul-
tum

tum facit; & in fine ejusdem capit-
tis pergit QVINTILIANUS. *Ego
vero hæc lumina orationis, velut ocu-
los quosdam esse eloquentiæ credo; sed
neque oculos esse toto corpore velim,
ne cetera membra suum officium per-
dant. Et si necesse sit, veterum illum
horrorem dicendi mavelim, quam
istam novam licentiam.* Valet hic,
quod alibi dixit: *Virtutes ipsæ tedium
pariunt, nisi gratia varietatis adju-
tæ.* Quæ ultima novitatem simpli-
citatis natura filiam recta spectant.

Possem ita plura (quæ, ne in
simplicitatem peccarem, & legi a
me ipso latæ fraudem facerem, sci-
ens volensque præterii) quamvis e-
gregie rem ipsam collustrantia, dis-
sertationi nostræ de simplicitate
adjicere. Verum & hic simplicitas
nobis legem modumque dabit, ne-
que tam commentari dissertatio-
nem nostram ultimam animus est,
quam usum illius monstrare, atque
adeo facere compendii, & velut
per microscopium, propius oculis

animisque vestris, boni cives, ad-
 movere utilissimum in omni erudi-
 tione argumentum. Scripsi sub fi-
 nem §. 3. *pluries contra affectationem*
calamum stringere, mutum præcep-
torem nostrum, BOHUSLAUM
BALBINUM; unum igitur alterum-
ve locum huc adducam. Cum ca-
pite duodecimo tertio, viginti docu-
menta, quæ faciunt ad studia lite-
rarum feliciter tractanda, aurea
vere illa, attulisset, locoque octavo
suasisset excercitationem styli quoti-
dianam; nono vitandam extempora-
lem & inelaboratam dictionem; deci-
mo demum huic oppositum vitium,
nimiam curam, docet stylum cor-
rumpere: At sunt rursus, inqviens,
advertite, quæso, animos, boni
cives, quorum gratia hæc recito!
qui dum scopulum hunc vitant, na-
vem allidunt ad alterum, & visa cha-
rybdi perterriti deferuntur in scyl-
lam: nimis enim bene volunt dicere,
& melius etiam, quam possunt; eo
denique magnitudine rerum dicenda-
rum & imaginibus eloquentiæ per-
stricti

*stricti deveniunt, ut nec orationem
inchoare possint, nec quid potissimum
dicant inveniant: „canem, dum fe-
stinat, cæcos parere catulos, pro-
verbio dicimus, istis etiam ex cu-
piditate nimia bene dicendi cæci-
tas obrepit. Acriter in eam solici-
tudinem vitiosam QUINTILIA-
NUS invehitur, alibi magistros
admonet, ut, quam primum disci-
pulos nimia cupiditate in silentium
vident descendere, aut loquearia
contemplari scripturos, ab obvio quo-
libet verbo jubeant exordiri, Alii
nunquam sibi facere satis possunt,
vertunt, invertunt, demunt, ad-
dunt, limant, delent, corri-
gunt, istorum FABIVS scripta vo-
cat cicatricosa, id est, tanta cura
polita, ut deteriora videantur.
OVIDIVS apud senecam audiendus
est potius, dicere solitus: decentio-
nem faciem esse, in qua aliquis na-
vus esset: nimirum ut loquitur
SENECA, libro nono, contro-
versia sexta: Tantus amor est in o-
mnibus studiis; in omnibus, inquit,*

„studiis, maxime eloquentia, ut qui-
 „dam vitia sua & intelligent & a-
 „ment. Sicut, undecimi documenti
 „loco, omnem affectationem oratori,
 „cane pejus & angve, fugiendam
 „acerrime inculcat; ex quo ejus
 „præcepto hæc sola decerpam,
 „quibus gravissime detonat in af-
 „fectionem, quam justæ magnitudi-
 „nis excessum appellant magistri,
 „quæque est omnium verborum an-
 „tiquissimorum, & historiarum &
 „fabularum, & symbolorum, & ac-
 „cuminum accumulatio, cum una
 „oratione, quasi de fama & vita
 „doctrinæ ageretur, omnia dicimus.,
 Universim, ingravans, omnis affecta-
 tio adiosa, ridicula, atque sæpe etiam
 stulta est, quæ etiam in moribus ride-
 tur; ut si quis, ad speciem statumque
 majorem monstrandum, summis digi-
 tis pedum insistat, & ambulet, &
 hoc adjutus mendacio, sibi de magni-
 tudine blandiatur. Os, cum grandius
 nobis esse volumus, inflamus & flatu
 inutili tumidum reddimus: Et paucis
 interjectis. Antiquarios, (en vetus
 affecta-

affectationis & novum genus, de quo in dissertatione nostra nihil diximus: Antiquarios, inquit, vero ubique idem FABIVS infectatur: tum demum ingeniosi, scribens sumus, si ad intelligendos nos opus sit ingenio: & alibi: hinc aliqui famam eruditionis affectant, ut quædam soli scire videantur; multos invenias, quos curiose potius loqui dixeris, quam latine; iterum: ridiculum fuerit, malle sermonem, quo locuti sunt homines, quam quo loquuntur; consuetudinem sermonis vocabo consensum eruditorum, sicut vivendi consensum honorem. Nec L. SENECA id genus hominibus pepercit: Multi, aïens, ex alieno seculo petunt verba, XII. tabulas loquuntur, Gracchus illis & Crassus & Curio nimis culti, & recentes sunt, ad Appium usque & Coruncanum redeunt. Et quis unquam omnia genera affectationis enumerare potest? illud hic suo loco addo: affectationem, si alibi unquam, in juvene & discipulo ferri posse; immo, ut noscat, si non adhibeat, af-

N 5 fecta-

feſtationem eſſe neceſſarium; tela enim præviſa minus nocent, & vitium, ni proſpexerit, declinare non potis eſt. Seqvor ergo diſſertationem, & quem adduxi, recensum *Buburſi*, non alia ratione inductus, diſſertationi noſtræ inferui, quam ut ſubſtructionis & fundamenti vice *ſimplicitati* ſubjicerem, cum nulla a *Buburſio* allata ſit ſententia, quæ non novæ noſtræ de *literata ſimplicitate* hypotheſi adſtruat & inſerviat. De matre & magiſtra hujus *ſimplicitatis noſtræ*, *moralis* ſcilicet & *Chriſtiana*, proxima oratione dictum, ut meminiftis: Supereſt, ſi per tempus liceret, majorem *ſimplicitati eruditæ* lucem affundam. Conſulam idcirco & veritati, quæ ſatis ſua luce coruſcat, & tempori, quod honoribus dicatum doctiſſimo Candidatorum noſtrorum choro conferendis, dum uno tantum alterove exemplo, non tam rem certam certiorrem reddo, quam efficacem illius uſum commonſtro, *quidve imitationi ſuæ proponant* cives noſtri, paucis *deſigno*.

designo. Docui nihil esse *simplex*,
nisi quod naturæ rei conveniat, nil-
que *novum* aut inventione, aut or-
natu, aut cultu, nisi quod idem sit
simplex. In hanc rem nominavi
Psalmum centesimum decimum
quartum, *ut perfectissimum simplicis-
simæ summæque omnium sublimitatis
exemplar.* Brevis est, & recitasse
hoc indigitamentum, BUCHANA-
NO interprete, idem erit, ac *maxi-
mam cœlestissimæ simplicitatis, per
majestatem sublimitatemque Sacri co-
dicis spectatissimæ, admirationem &
voluptatem in animis vestris excitasse.*
*Simplicitatem spectate summæ elo-
quentiæ:*

Cum genus Isacidum patrias
remearet ad oras,
Barbaraque invisæ linqueret
arva Phari;
Ipse Deus Judam cœlesti nu-
mine tutum
Fecit: erat populi signifer
ipse sui.

Vi-

Vidit, & attonitas trepidum
mare diffidit undas:

Jordanis refugas in caput
egit aquas.

Dura per intonsos salierunt cul-
mina montes,

Ut saturas gestit dux gregis
inter oves:

Cellaque frondentes movere
cacunina colles,

Agnus ut inpratis luxuriare
solet.

Quid mare vidisti, solito cur
cesseris alveò?

Cur fugis in fontes flumi-
nis unda tuos?

Cur ita concusso saliistis ver-
tice, montes,

Ut satur exsultat dux gre-
gis inter oves?

Cur ita frondenti saliistis ver-
tice colles,

Agnus

Agnus ut in pratis luxuriare
solet?

Nempe dei trepidum præsen-
tia terruit orbem,

Cui cadit in Solymos victi-
ma multa focos.

Qvi lapidum venas laticum
laxavit in usum,

Cui fluxit largo flumine du-
ra filex.

Tolle jam vestem poëticam
& ornatum Buchanani, ec-
quod unquam brevius, clarius,
nervosius erit miraculorum in
exitu ex Ægypto & prodigio-
rum ingentium compendium?

Quæ unquam simplifior & sub-
limior potest esse naratio?

v. I. Cum Domus Jacobi exiret
ex Ægypto, a gente Barbara,
hoc est, alia lingua utente,

Sele-

v.2. Selegit sibi (custodia scilicet peculiari) & sacrauit tribum Judæ, asseruit sibi ut peculum, Israelem.

v.3. Vidit mare & fugit, refugit Jordanis.

v.4. Salierunt, ut arietes, montes, & ut agniculi colles.

Plus hic docet, quam pingit, sacer scriptor, magna æternæ dextræ miracula, non minus prodigialiter, sub verbis simplicibus, & similitudinibus notis & obviis maxime, describit autor, quam perpetravit ipse Deus; duram sub gente immani & barbara servitutem, eductum, ductu & auspicio Divino, in columna nubis & ignis populum, transitum per mare & flumen prodigialem, motum terræ cum tonitru & ful-

fulmine, in lege ferenda, brevissime simul & fortissime animum legentis percellere videmus!

Jam vero quanta, in repetitione brevissima quaestionis, e simplici narratione ortæ, sublimitas!

v.5. Quæ te subegit causa, mare, ut fugeres, ut refugeres fluvii, &c.

Æstus denique atque admirationis explicatio, majori stupore ac fulmine:

v.6. Treme, terra, præ conspectu Domini, præ vultu Dei Israelis.

v.7. Qui rupem in lacum, lacum vertit in fontem.

Quasi diceret: Quid quaeritis trepidæ & præ stupore fatiscentis naturæ causam. Ipse aderat præiens, & ducebat
 Irac-

Israelitas, naturæ opifex, Deus, qui laxa liqvescit, & ad cuius nutum natura ipsa concutitur, crispatur & tremiscit.

Excute porro scriptores prophanos omnes. Lege, optimum quem judicas ex iis, locum, nunquam erit majestate simplicitatis nostro, (quamvis innumera alia sint in sacro codice loca huic æqualia,) nunquam, inquam, huic nostro par erit & similis.

Proximi ad sacrum codicem, sed longissimo proximi intervallo, accedunt veteres scriptores Græciæ & aureæ atque argenteæ ætatis apud latinos, quanquam non omnes: HOMERUS in narratione atque sententiis simplex: *Non supra modum elatus* TULLIUS ut loquitur QUINTILIANUS lib. 12. c. 18; VIRGILIUS, in ipso entusiasmo & furore poëtico, sapit, longissime ab

ab illis distans: *qui*, ut dicit Longinus, sect. 1. *cum videantur sibi, seu divino correpti & incitati furore, non bacchantur, sed nugantur pueriliter.* Nostra vero ætate maxime premitur in scribendo dicendoque *simplicitas*: aut enim, ut quibus nihil unquam satis, per inclarescendi cœcam cupidinem & ostentationem, nobis sordet, aut, qui *Diogenis* & major fastus est, ipsam *simplicitatem*, per ignorantiam, fugam laboris, contemptum eruditionis, affectando, simulandoque, perfide atque imprite traducimus, scelerata & manifesta hypocrisi, dum *simplicitatem* profitemur nos imitari & sequi, quam prorsus cum ignarissimis ignoramus. Quare pessime odi genus istud, nostro tempore, hominum, qui fracta voce, lassoque collo, gestu omni corporis in supplicum & langventium morem composito, velut somniantes concionantur, cum plane, quæ dicant, nesciant, ea, in quæ casu aut studio inciderunt, iterando geminandoque,

que, inanibus verbis corrumpunt, ineptis sententiis disperdunt, ut pote qui imperiti atque imparati, majori cura, ne arietent in parietes, inambulant plateas, quam ascendunt suggestum; & opera naturæ attentione sollicitudine peragunt, quam gratiæ sanctissimum, quod collutulant & contaminant, divinæ ministerium. Non, mihi credite, tantum periculi est sacrae religioni nostræ ab infensissimis & periculosissimis hostibus, *Atheis, Deistis, Naturalistis*, &, quæ alia nomina sunt, empæctis omnibus, quantum ab hisce ardelionibus, *simplicis* pietatis specie sacra dogmata scelerantibus. *Malo culpari, quam frigide laudari*, & qui gelide, & velut alia agendo, sacra tractant, impuris & illotis, ut dicimus, manibus, maxime profanant: ipsi plebeculæ ridenda velut propinant, & cæteris, quos nominavi nuperrime, hostibus, ad ipsam religionem ab imo vertendam, fenestram & bipatentes januas aperunt. Exemplis parco, libere autem profi-

profiteor, me sacro interdum, ut
ut sum præfervidi ingenii, æstu ita
abripi, ut præ dolore vix apud me
sim, & possem, ni eodem facto vio-
larem pacem publicam, mea manu
e suggestu detrahere hosce nugato-
res, vivas strophas, & vera satanæ
stratagemata. Nihil actum foret
omni hac, quam in *simplicitate* as-
serenda & reducenda, posui, opera,
diligenti, &, ut spero, non pror-
sus inutili. periret nequicquam la-
bor, ni, quæ esset *simplicitatis* no-
stra tempestate conditio, aperte præ-
monstrarem doceremque cives no-
stros, quod *simplicitatis* est: *non in-*
sidiosæ aliis, & sui securæ: scapham
scapham dicere, & eos vappas at-
que nebulones, qui, ut inertiae &
ignorantiae nubem objiciant, *simpli-*
citatem simulant, & religionem
ipsam turpant. Sed non satis est
portenta & monstra, quæ *simpli-*
tati interitum minantur, indicare
vobis, cives. Neque patronum, si
ita vultis, & oratorem *simplicitatis* ex-
fulis recte agerem, si in solis hostibus

simplicitatis depingendis oppugnan-
disque totus versarer. Sunt & no-
bis *simplicitatis* veræ advocati! sunt,
quæ Dei benignitas, exempla, quæ
imitari debetis & potestis. Dicam
pari fide & libertate, & , quanquam
probe scio succensuros, quæ eorum
est *simplex* modestia, eos mihi, at-
que graviter laturos ea, quæ dico,
verissima, non reticerem tamen,
vestra causa, boni Cives, quamvis
omnes homines mihi capiundos in-
imicos prævidere possem, ita vestri
interest noscere, quod imitationi
vestræ sine periculo proponere po-
testis; detur verbis audacia: sequi-
mini in docte scribendo, ut ab or-
dine nostro initium faciam, Recto-
rem Academiae nostræ magnificum,
& summe venerabilem summum
Theologum, eruditissimæ *simplicita-
tis* viros (quæ vera sunt peraudienda
sunt auribus, & ego nisi nunc dixero
nequaquam alias confitebor) surgen-
tem in oculis vestris iram video, &
deprecor; si enim omnes, qui hic
adsunt, legere potuissent *præfatio-*
nem

nem in MöLLERI Cimbriam Litera-
tam; & agnoscere vellent & possent
simplicitatem, quæ est, in Fundamen-
tis fidei Christianæ, vere Theologi-
cam, mutire, & coram in os lau-
dare non sustinerem. Jam vero cul-
pam, si quæ est, conferte in simplici-
tatem, quæ auctoritatem nunquam
potest defugere. Abest Amplissimus
HOLBERGIUS *noster, quo mi-*
nor mihi sit meritæ laudis ejus ve-
recundia: ejus scripta multa, varie
excepta, omnem a simplicitate na-
turali gratiam mutuuntur: simplici
brevitati cujusvis, ex ætate aurea,
scriptoris latini comparari potest illa
ejus sententia: ecquid talpæ conspi-
cilla! & vernacula illa. Imod-
en skøbelig Bonde I fand næv-
ne mig, er det læt at vise io. vel-
byrdige Krøblinge. Dum princi-
pes laudo, nullos prætereo, nemi-
nem incuso. Eloquentiæ sacræ ma-
ximum apud nos studium, maxima
in simplicitate vis est. Intuemini e-
minentissimum & summe venerabi-
lem Sielandiæ Episcopum, quo ver-

O 3
ba

ba faciente, nemo, somnolentus sit licet, modo sensu communi gaudeat, sommo potest opprimi, ea torrenti simplicitatis perspicuæ, virilis & uberrimæ copia dicendo gaudet. Trahit simplicitatis doctæ & Christianæ dulcedine, atqve sacro fascino, plerosque ejus inscios, vir plurimum reverendus, cujus frequens auditor, antequam accederem ad Academiam, quemque per totam vitam, quamvis ob merita in Ecclesiam venerer & suspiciam, vix quater aut quinqvies meminime salutasse, Dns. ENEWALDUS EWALD. verbi divini ad Orphanotropheum regium Minister: Nosco ruri, aliqua, sed longinqva, affinitate mihi junctum reverendum *Birckerodensium* presbyterum DNUM. GERHARDUM TRÆSCKOW, ad quem, quoties per negotia licet, ob ingenti studio elaboratam in concionibus sacris simplicitatem, & inde, quod ingenue profiteor, perceptam utilitatem, excurro. In nullo autem, quod scio, homine, absit verbis invidia, magis

magis & clarius quid posset simplicitas sancta & docta, ostendit, quod omnes mecum, qui eum, dum præesset Ecclesiæ Navpacti, vulgo Holmens Kirke, novistis, fateri mecum cogimini, quam in venerabili Viburgensium Episcopo, **ANDREA WÖLDIKE**. Erat, ut constat inter omnes, qui eum audiverunt, quodque nec ipse diffiretur, omni ornatu exteriori eloquentiæ destitutus, *μωρόλογος*, absque ullis vocis & gestus, qui eloquentia dicitur corporis, efficacibus cæterum & commendandis, illecebris, sola tamen pia & docta simplicitate sacrarum orationum suarum animos auditorum ad se rapuit, ut nullius unquam, eo hic degente, sacra concio fuerit frequentior, & cursitaverint ab ultimis urbis regionibus, ejus audiendi studio, viri pariter & fœminæ in ædem Holmensensem, quibus sollicitior aliqua erat salutis æternæ cura. Nullum, me iudice, fortius & validius pro simplicitate, hoc exemplo, adferri potest argumentum, in quo

O 4

etiam

etiam finio, & cum HORATIO ex-
clamo: quicumque denum fuerit, qui
simplicitatem, in vivendo, scriben-
do, judicando, recte amat & sequi-
tur, & sapit, & mecum facit, &
jove judicat æquo!

Legi, verum enim vero, hac potis-
simum de causa, *simplicitatis* in scien-
tiis commendationem, Candidatis
clarissimis, & auditorio doctissimo,
quam gratissimam, quæ redderet, o-
rationis materiam. Quod cum fors
illos nobis, quos honoribus ornemus,
objecerit, *supremæ laureæ philosophi-
cæ candidatos*, omnibus scientiis pe-
nitus imbuitos, monenti similis,
quamvis ipsi per se satis sibi met vale-
ant consulere, ut philautiam in do-
cendo fugiant, ut simplicitati stu-
deant, ut truncatis decisisque omni-
bus subtilitatum, obscuritatumque
stolonibus, æqvatis viarum asperis,
remotis inutilibus impedimentis; vi-
am facilem & planam faciant & ster-
nant discipulis, tergis eorum hæsuris,
vestigia lecturis, svadere volui. Et
hoc illud ipsum est, quod, *sacramen-*
to

to rite præstito, sancte debetis promittere, Candidati: Vos autoritate publice docendi, atque Cathedram superiorem, quæ donamini, adscendendi protestate ita uti velle, ut aliis facilius porro ad ipsa eruditionis adyta aditus pateat. Uno verbo, ut utilis sit vestra, quam vobis parastis, doctrinæ copia. Adesto igitur publice universitatis nostræ minister, præito verba conceptissima, quibus, ad perpetuitatem voti obligentur.

Injuratis Vobis credendum fuisse antea actæ vitæ vestræ, perpetuo servatus, tenor, publico perspectus, nobis persuasisset, ni consuetudinis, & morum a majoribus acceptorum sacra obstetisset reverentia. De prudentia enim vestra & pertinaci de omni philosophia bene merendi instituto, jam diu securi, ad præmia distribuenda accingimur. Et primo quidem, ut ordine ab imis honoribus ad summos adscendamus, TE, Amplissimum & amicissimum Collegam, OLAUM HENRICUM
O 5 MOL-

MOLLERUM, in nomine sacro-
sanctæ Trinitatis, Philosophiæ &
artium liberaliorum Baccalaureum
nostrum rite & ex consuetudine re-
nuntio. Inde, ab eodem capite, de-
nuo exorsus, de clementissimo sa-
cræ regiæ Majestatis indultu certior
redditus ab illustrissimo & excellen-
tissimo Heroe, DNO. JOHAN-
NE LUDOVICO de HOL-
STEIN, Dynasta in Lethra, Fugl-
fig &c. Ordinis Danebrogici Equite
aurato. S. R. M. Privatæ Confe-
rentiæ, & senatus sanctioris, Consi-
liario Intimo, supremo Cancellariæ
Danicæ Secretario, Præside Collegii
de cursu Evangelii promovendo,
Generali Ecclesiæ Inspectore & Uni-
versitatis hujus Regiæ Patrono be-
nignissimo, Ego Johannes Pe-
trus Ancherfen, Juris utriusque
& Philosophiæ Doctor, professor Re-
gius, & Facultatis Philosophicæ De-
canus, ex decreto ejusdem Faculta-
tis amplissimæ, hos, in orchestra
hac mihi proxime adstantes, Claris-
simos

simos viros, tot annorum documen-
tis probatissimos, novis & summis
in philosophia honoribus orno, au-
geo, mactō, & quidem TE. TE.
TE. TE. &c.

Vos omnes & singulos *Phi-
losophiae artiumque liberalium Docto-
res*; quos *Magistros* appellant, creo,
pronuncio, proclamo, in nomine
æterni & supremi Numinis, Patris,
Filii & Spiritus sancti, Amen. Pros-
peret & fortunet Vobis Deus hanc
laurum, Clarissimi Dni. Magistri.
Primus ita hoc nomine vos saluto.
Nunquam are scat & marcescat Lau-
rus Vestra, vireat, germinet, fron-
descat; Et novas universitati, dul-
cissimæ matri, lauros ferat! Qui
adolevit hodie, honor Vester, nun-
quam obsolescat, quam diu bonis
litteris, quam diu sapientiæ suum
constat pretium! Hoc honorum est
ingenium, dum suorum compotes
veluti publicos reddit, ut aliis in-
serviendo sese consumant, eodem
auctoramento, fidem eorum ob-
stringit. Ad hanc fidem exsolven-
dam, auxilio vobis erit sincerum &
felix

felix simplicitatis studium, levabitis Vobismetipsis laborem, & excitabitis simul discantium animos. certum enim est; simplicem escam saluari & luxuriolæ cœnæ esse præferendam (*ut pallidus omnis dubia cœna surgit. HORATIO autore*) & bene sedere animis simpliciter, breviter, simul & perspicue tradita. Conferret hoc pacto vobis Academia potestatem, de scriptis aliorum Doctorum judicandi, a lupinis æra eligendi, quodque plus est, meditata etiam, & in philosophia inventa, vestro in ingenio nata, proferendi, tradendique privatim & publice, facultatem largitur.

Atque, ut ad *mystica ceremoniarum* progrediar, hanc ob causam cana & veneranda antiquitas, velut potestatis hujus tesseram, vobis voluit primum ostendi *libros clausos*.

CONSULTE AC CANDIDE !

Simplicitas vicina est immo soror prudentiæ, ut nos docuit Dnus. CAROLUS PASCAL: *prudenter, libere & liberaliter* agit omnia,
ita

Dictum
singulis
Candida-
tis.

ita quoque, si aliquam electione bonorum librorum utilitatem decerpere cogitatis, de iis *consulte ac candide* judicandum erit. Plurima malorum librorum est copia, *simplicitas* ergo, ut jam monstravi, vos doceat, quos legere debetis libros, eademque jubeat, *cum nullus sit præter Sacrum codicem vere simplex*, hoc est, *perfectus liber*, ubi aliquam, aut certe majorem, simplicitatis in eo curam deprehenditis, candidum atque e simplicitatis moralis regulis deductum, de eo judicium ferre, neque plura, quam quæ hominis sunt, ab autore ullo, exigere, sed vestro vos pede metiri, atque nunquam de aliis severius sæviusque judicare quam de vobismetipsis. In hanc rem vobis auxilio esse potest frequens & diligens bonorum librorum lectio. Idcirco novis Magistris iterum *apertos libros* porrigi sacra jussit vetustas.

CREBRO ET CONSTANTER! Dictum

Non opus est sponte currentibus singulis.
calchar addere: Idem est doctis liber, quod arma militi, armamenta nautæ,

nautæ, instrumenta rustica agricolæ. recte neque discere neque docere possumus sine libris. *Crebro & constanter* iis inhærendum, nusquam amittendus animus aut oculus, sed semper lectione, aut meditatione eorum quæ legimus, ne otietur, neve luxuriet, occupandus. Ast vero stultum est memores monere. Excipit hæc solennia *annullus*.

Dictum
singulis.

SIMPLICITAS NOBILITAT!

Candor nobilitat, proverbio dicitur, quo minus mirari debetis, Auditores, me *simplicitati* ea tribuere, quæ candori, ut parti & proprietati, ut scitis, uno ore adscribunt omnes. *Simplicem nobilitatem* in *Fabiis* trecentis agnovit *Ovidius*. *Simplex nobilitas perfida tela cave*. Nobilitatis Romanæ indicium annulus aureus erat, Clarissimi Dni Magistri; Metallum vero puritas, unde in sacris illa nota locutio, *recocto septies igne auro purius*; Metallum inquam puritas & forma in annulo perfecta & constans, monet integritatem solam nobilitare: *Fortem et totum in se teretem atque*

que *rotundum*, vere nobilem, seu quod idem est: ingenuam in discendo docendoque *simplicitatem* Magistros decere, & reddere nobiles: Hinc constantiæ in simplicitate, nobilissima docti hominis virtute, perpetim servandæ, symbolum est. Candore enim in docendo fulvo auro pretiosior, inter alias virtutes splendet, ut inter minores stellas luna. Neque unquam patitur, a superbiæ & philautiæ, primogenitis *affectationis*, vitio se inquirari, sed purior auro purissimo nitet.

Inter Symbola ultimum est PILEUS, clarissimi Dni. Magistri!

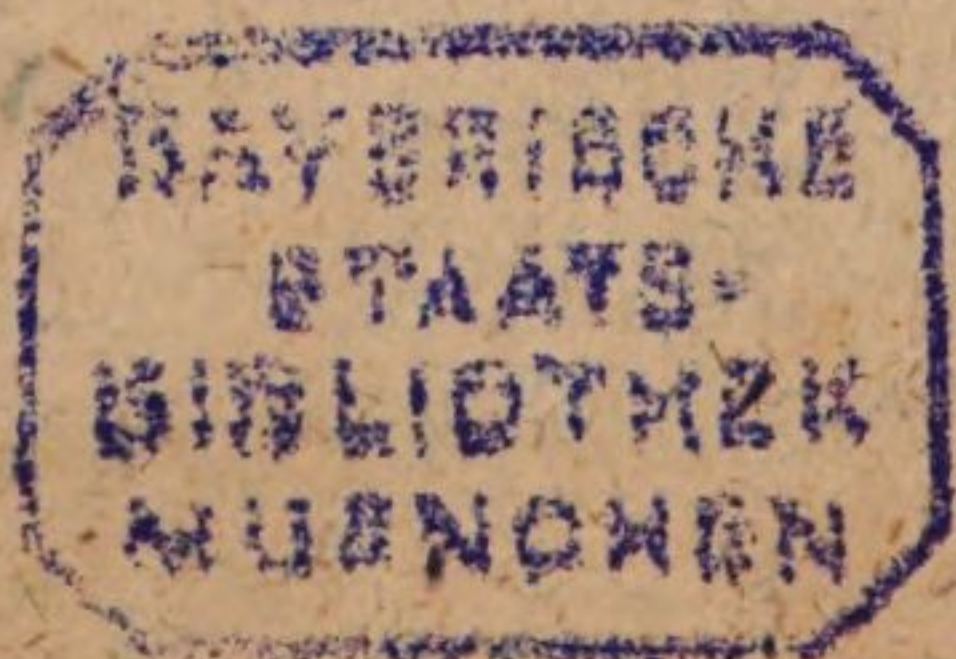
DOCTÆ SIMPLICITATIS præmium LIBERTAS!

Dictum
singulis.

Qui libertatis apud Romanos signum erat, PILEUS, vobis omnis honoris & potestatis in docendo, facultatem confert & tribuit. Accipitis, per *pileum purpureum holosericum*, summam in philosophia dignitatem. Jus libere philosophandi, docendi, disputandi, labores doctorum ad examen revocandi, censuræ denique honorem, hac una *vindicta*, ceu
verti.

vertigine indulget Academia. Verum sine hac nostra *simplicitate* pro-
cax, inutilis, imo noxia est libertas. *Quinam igitur liber? sapiens & sibi imperiosus, qui responsat cupidinibus, vanos honores contemnit &c.* Qui in summa libertate servi & mancipia sunt arrogantiae, superbiae, affectationis, libertate non gaudent, aut abutuntur, *nubila mens est, & vineta frenis, ubi haec regnant vitia*, sola simplicitas, libertas, & sibi ipsi merces pulcherrima.

Peractis cerimoniais nihil superest, nisi ut piis votis hunc actum claudamus. Gratias autem & vota, quæ pro incolumitate religionis, imperii, augustissimi Regis nostri, regnatricis domus, Patroni universitatis benignissimi, Academiae nostræ Rectoris, senatus, denique juventutis, in spem patriæ surgentis, concipi & solvi solent, cognatus mihi & cognominis Dnus. Magister ANSGARIUS ANCHERSEN ligata oratione rite peraget.

5-
C. M.

Anchersen, Hans Peder

Johannes Petri[i] Anchersen' D. J. U. Philos. & Eloqventiae Prof. P. O. ...
Collecta De Criteriis Boni Libri

Hafniae [u.a.] 1746

N.lib. 7

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10600545-1